

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİMDALI

**KARA PARA AKLANMASINDA MUHASEBE MESLEK
MENSUPLARININ ROLÜ VE ETİK DAVRANIŞ
İLİŞKİSİ**

Görkem ÖKSÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Muhammet Bezirci

Konya-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Görkem ÖKSÜZ
	Numarası	134227031005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme/Muhasebe Finansman
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Muhammet BEZİRCİ
	Tezin Adı	Kara Para Aklanmasında Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ve Etik Davranış İlişkisi

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Kara Para Aklanmasında Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ve Etik Davranış İlişkisi” başlıklı bu çalışma 27/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Prof. Dr. Muhammet BEZİRCİ	Danışman	
Prof. Dr. Yunus CERAN	Üye	
Doç. Dr. Haluk DUMAN	Üye	

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Görkem ÖKSÜZ
	Numarası	134227031005
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme/Muhasebe Finansman
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	Kara Para Aklanmasında Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ve Etik Davranış İlişkisi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın yapılmasında bana cesaret verip tüm zorlukları aşmamı sağlayan, bilgi ve tecrübeleriyle desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen değerli hocam ve danışmanım sayın Prof. Dr. Muhammet BEZİRCİ' ye şükranlarımı sunarım.

Ayrıca değerli vakitlerinden ödün vererek araştırmamıza destek olan Konya Bölgesi yeminli mali müşavir ve mali müşavirlerimiz ile bu zorlu süreçte maddi-manevi desteğini üzerimden hiç eksik etmeyen aile fertlerimin her birine ve göstermiş oldukları inançla hep yanımda olan arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

Adı Soyadı	Görkem ÖKSÜZ	
Numarası	134227031005	
Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme/Muhasebe-Finansman	
Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
Tez Danışmanı	Prof.Dr. Muhammet BEZİRCİ	
Tezin Adı	Kara Para Aklanmasında Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü ve Etik Davranış İlişkisi	

ÖZET

Günümüzde küreselleşmenin etkisi ile artan rekabet ve buna bağlı olarak gelişen kayıt dışı ekonomi, ülkeleri ve yöneticilerini zora sokmaktadır. Küreselleşmenin yanında hızla gelişen bilişim teknolojileri de yasa dışı faaliyetlerin çeşitlenerek uluslararası bir boyut kazanmasına sebep olmuştur. Bu yasa dışı faaliyetlerden birisi de kara para aklamadır. Yasal olmayan yollardan elde edilen bu gelire kara para; yine bu gelirin yasal ekonomi içerisine sokulmasına da kara para aklama denilmektedir. Kara para aklamak isteyen kişi ya da firmaların kendilerinde böyle bir uzmanlık olmaması durumunda, onlara yardım edecek bir uzmana ihtiyaç duydukları görülmektedir. Bu amaçla genellikle muhasebe meslek mensuplarını kullanmaktadırlar.

Bu araştırmada Konya Bölgesi'nde hizmet veren yeminli mali müşavir ve mali müşavirlerin kara para aklanmasında rollerinin tespitine yönelik olarak farkındalık ve bilgi seviyeleri, meslek mensuplarının etkinliği ve etik davranış ilişkileri bakımından rolleri analiz edilerek istatistiki sonuçları ortaya konulmuştur. Ayrıca bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının, kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemler üzerine görüşleri ve kurumlar arası ilişkiler ile mücadele gücüne yönelik algıları da analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kara Para, Kara Para Aklama, Muhasebe Meslek Mensubu, Etik Davranış

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Görkem ÖKSÜZ	
	Numarası	134227031005	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme/Muhasebe Finansman	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Muhammet BEZİRCİ	
	Tezin İngilizce Adı	The Role Of Accountant In Money Laundering And Its Relations With Ethical Behaviors	

SUMMARY

Nowadays, increasing competition with the effect of globalization and the informal economy which develops accordingly, put the countries and managers in difficulty. In addition to globalization, rapidly developing information technologies have led to the diversification of illegal activities and gaining an international dimension. One of these illegal activities is money laundering. This income from illegal means is black money; Again, the introduction of this income into the legal economy is called money laundering. People who want to launder money or companies do not have such expertise in their expertise, it seems that they need a specialist to help them. For this purpose, they usually use professional accountants.

In this study, the results of the study were analyzed by analyzing the roles of professionals and their ethical behavior. Awareness and knowledge levels of certified public accountants and financial advisers in the Konya Region for the determination of their role in money laundering. In addition, in this study, the perceptions of professional accountants on the methods used to prevent money laundering and their perceptions about the power to combat inter-institutional relations were also analyzed.

Key Words: Money, Money Laundering, Accounting Profession, Ethical Conduct

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KARA PARA KAVRAMI, KARA PARA AKLAMA AŞAMA VE YÖNTEMLERİ

1.1. Kara Para Kavramı	3
1.2. Kara Para Aklama Kavramı	6
1.3. Kara Para Aklamanın Aşamaları	9
1.3.1. Yerleştirme (Placement) Aşaması	10
1.3.2. Ayırıştırma (Layering) Aşaması	12
1.3.3. Bütünleştirme (Integration) Aşaması	13
1.4. Kara Para Aklamak Amacıyla Kullanılan Kurumlar	14
1.5. Kara Para Aklamada Kullanılan Yöntemler	15
1.5.1. Fonların Fiziken Ülke Dışına Çıkarılması Yöntemi	16
1.5.2. Şirinler (Smurfing) Yöntemi	17
1.5.3. Parçalama (Structuring) Yöntemi	18
1.5.4. Vergi Cennetleri ve Kıyı Bankacılığı (Off-Shore) İle Aklama Yöntemi .	18
1.5.5. Paravan (Kağıt Üstündeki) - Hayali Şirketlerin Kullanılması.....	19
1.5.6. Oto Finans (Loan-Back) Borç Yöntemi	19
1.5.7. Döviz Bürolarının Kullanılması	20
1.5.8. Kumarhane Ve Gazinolar	21
1.5.9. Nakit Para Kullanılan İşyerlerinin İşletilmesi (Göstermelik Şirketler)....	21
1.5.10. Sahte veya Yanıltıcı Fatura (Hayali İthalat-İhracat)	22
1.5.11. Alternatif Havale Sistemleri (Hawala-Hundi).....	23
1.5.12. Bankalar, Banka Temsilcilikleri Ve Diğer Finans Kuruluşlarını Kullanarak Aklama.....	24

1.5.13. İşçileri Kullanma	25
1.5.14. Seyehat Şirketleri Ve Turizm	25
1.5.15. Spor Kulüpleri Vasıtasıyla Aklama	26
1.5.16. Avukat, Noter Ve Muhasebe Meslek Mensubu Gibi Görevliler Vasıtasıyla Aklama.....	26
1.5.17. Borsa, İnsider Trading Ve Manipülasyon Yoluyla Aklama	27
1.5.18. Sanal – Kripto Para Birimleri İle Aklama	29
1.6. Kara Para Aklamanın Nedenleri	30

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KARA PARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELE

2.1. Türkiye’de Kara Para Aklama İle Mücadelenin Tarihi.....	32
2.2. Türkiye’de Kara Para Aklama İle Mücadelede Yasal Düzenlemeler	33
2.2.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun	33
2.2.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	34
2.2.3. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun	36
2.2.3.1. Kimlik Tespiti	39
2.2.3.2. Şüpheli İşlem Bildirimi Ve Şüpheli İşlem Bildiriminin Gizli Tutulması	40
2.2.3.3. Eğitim, İç Denetim, Kontrol Ve Risk Yönetim Sistemleri İle Diğer Tedbirler.....	43
2.2.3.4. Devamlı Bilgi Verme.....	43
2.2.3.5. Bilgi Ve Belge Verme.....	44
2.2.3.6. Muhafaza Ve İbrahim.....	44
2.2.3.7. Elektronik Tebligat	44
2.3. Türkiye’de Kara Para Aklama Suçu İle Mücadelede İdari Kurumlar.....	45
2.3.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK).....	45
2.3.2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK).....	48
2.3.3. Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı (KOM) .	49
2.4. Türkiye’nin Taraf Olduğu Temel Uluslararası Sözleşme Ve Oluşumlar.....	50
2.4.1. Avrupa Konseyi’nin R(80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı.....	50
2.4.2. Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu).....	50

2.4.3. Strazburg Konvansiyonu	51
2.4.4. Palermo Konvansiyonu	52
2.4.5. Mali Eylem Görev Gücü- Financial Action Task Force (FATF)	53
2.4.5.1. FATF' ın Görev Ve Faaliyetleri	53
2.4.5.2. FATF' ın 40 Tavsiye Kararı	54
2.4.6. Egmont Grubu	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİNDE ETİK VE KARA PARA AKLANMASINDA MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ROLÜ

3.1. Etik Kavramı	58
3.2. Muhasebe Mesleğinde Etik	59
3.3. Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiğine Yönelik Çalışmalar	62
3.3.1. Uluslararası Düzenlemeler	62
3.3.1.1. Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) Tarafından Yapılan Düzenlemeler	62
3.3.1.2. Uluslararası Muhasebeciler Fedarasyonu (IFAC) Tarafından Yapılan Düzenlemeler	64
3.3.2. Ulusal Düzenlemeler	66
3.3.2.1. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler	66
3.3.2.2. 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile Yapılan Düzenlemeler	67
3.3.2.3. TÜRMOB Tarafından Yapılan Düzenlemeler	68
3.4. Kara Para Aklanmasında Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü	69

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARA PARA AKLANMASINDA MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ROLÜ VE ETİK DAVRANIŞ İLİŞKİSİNİN SAPTANMASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Önemi	75
4.2. Araştırmanın Amacı	75
4.3. Araştırmanın Hipotezleri	76
4.4. Araştırmanın Kapsamı	78
4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	79
4.6. Araştırmanın Yöntemi	79

4.7. Ankete Katılım Gösteren Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Değerlendirilmesi.....	80
4.8. Anketin Diğer Bölümlerine Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi	82
4.8.1. Kara Para Aklanmasına İlişkin Farkındalık ve Bilgi Düzeylerine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi	83
4.8.2. Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemlere Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi	84
4.8.3. Kara Para Aklamayı Önlemede Kurumlar Arası İlişkiler Ve Mücadele Gücüne Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi	86
4.8.4. Kara Para Aklamının Önlenmesinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi	88
4.8.5. Kara Para Aklamının Önlenmesinde Etik Davranış İlişkisine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi	90
4.9. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri	92
4.10. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi.....	93
4.11. Hipotezlerin Testi.....	94
4.11.1. Hipotez 1'in Testi	94
4.11.2. Hipotez 2'nin Testi	95
4.11.3. Hipotez 3'ün Testi	95
4.11.4. Hipotez 4'ün Testi	96
4.11.5. Hipotez 5'in Testi	97
4.11.6. Hipotez 6'nın Testi	98
4.11.7. Hipotez 7'nin Testi	99
4.11.8. Hipotez 8'in Testi	100
4.11.9. Hipotez 9'un Testi	100
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	102
KAYNAKÇA.....	108

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. 2013-2017 Yıllarına Göre Şüpheli İşlem Bildirimleri Sayısı	42
Tablo 2.2. FATF'ın 40 Tavsiyesi	54
Tablo 3.1. Temel Etik İlkeler, Bağımsız ve Bağımlı Çalışan Meslek Mensuplarının Uyması Gereken Etik İlkeler	69
Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	81
Tablo 4.2. Kara Para Aklanmasına İlişkin Farkındalık ve Bilgi Düzeylerine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı	83
Tablo 4.3. Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemlere Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı	85
Tablo 4.4. Kara Para Aklamayı Önlemede Kurumlararası İlişkiler Ve Mücadele Gücüne Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı.....	87
Tablo 4.5. Kara Para Aklamanın Önlenmesinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı.....	88
Tablo 4.6. Kara Para Aklamanın Önlenmesinde Etik Davranış İlişkisine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı	90
Tablo 4.7. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri	92
Tablo 4.8. Korelasyon Analizi.....	93
Tablo 4.9. Mesleki Unvan Bakımından Farkındalık ve Bilgi Düzeyleri Tablosu	94
Tablo 4.10. Mesleki Unvan Bakımından Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği Tablosu.....	95
Tablo 4.11. Eğitim Durumu Bakımından Farkındalık ve Bilgi Düzeyleri Tablosu	96
Tablo 4.12. Meslekteki Yıl Bakımından Farkındalık Ve Bilgi Düzeyleri Tablosu.....	97
Tablo 4.13. Mükellef Sayısı Bakımından Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği Düzeyleri Tablosu.....	98
Tablo 4.14. Katılımcıların Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemler İle Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerinin Regresyon Modeli	98
Tablo 4.15. Katılımcıların Kurumlar arası İlişkiler ve Mücadele Gücüne İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeyleri İle Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerine İlişkin Regresyon Modeli.....	99

Tablo 4.16. Katılımcıların Farkındalık ve Bilgi Düzeylerine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeyleri İle Etik Davranış İlişkisine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerine İlişkin Regresyon Modeli	100
Tablo 4.17. Katılımcıların Etik Davranış İlişkisine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeyleri İle Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerine İlişkin Regresyon Modeli.....	101

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	: Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Derneği
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
CHIPS	: Clearing House Interbank Payments System
FATF	: Financial Action Task Force
FBI	: Federal Soruşturma Bürosu
FIU	: Mali İstihbarat Birimi
FinCEN	: Financial Crimes Enforcement Network
G-7	: Group of 7
IESBA	: Uluslararası Muhasebe Meslek Mensupları Etik Standartları Kurulu
IFAC	: Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
MSMKK	: Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SWIFT	: Society For Worldwide Interbank Financial
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği

TÜRMOB : Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali
Müşavirler Odaları Birliği

YMM : Yeminli Mali Müşavir

GİRİŞ

Günümüzde küreselleşmenin etkisi ile ulusal ve uluslararası ekonomilerde ciddi değişimler yaşanmaktadır. Teknolojik gelişmelerin küreselleşmeye olan desteği ile ekonomik ve ticari faaliyetler kolaylaşmış ve hızlanmıştır. Ancak bu durum dünya üzerinde güçlü bir rekabetin oluşmasına sebep olmuştur. Hızla artan bu rekabet ortamı kişilerin ve firmaların para ihtiyacını artırmıştır. Bu sebepten dolayı dünya üzerindeki para talebi de artmıştır. Ekonomik ve ticari faaliyetlerin kaynağını teşkil eden para; yasal ve yasal olmayan yollardan elde edilmektedir. Yasal olmayan yollardan elde edilen paraya “kara para” denilmektedir. Geniş tanımıyla kara para; yasa dışı faaliyetler sonucu elde edilen para, mal veya değerler olarak tanımlanmaktadır (Başak, 1998: 2). Kara paranın mali piyasalara aktarılacak yasal bir görünüm kazandırılmasına da kara para aklama denilmektedir (Katkat Özçelik, 2018: 59). Yasadışı yollardan ve kaçakçılık üzerinden elde edilen bu para, ülke ekonomileri için ciddi boyutta tehlikeler yaratmakta ve ülkelerin yöneticilerini de zora sokmaktadır. Bu yüzden ulusal ve uluslararası oluşumlar meydana gelmiş ve kara para ile mücadele noktasında ciddi adımlar atılmıştır. Bu mücadele kapsamında sürekli yeni önlemler alınıp, uygulamaya konulmaktadır. Bu durum kara para aklayıcılarının işini zorlaştırmıştır. Ancak kara para aklayıcıları da teknolojik gelişmeler sayesinde aklama için yeni yol ve yöntemler geliştirmektedir.

Yasal ve finansal açıkları kullanan kara para aklayıcıları bu sebeple avukat, muhasebeci, bankacı ve mali danışman gibi uzmanlardan yardım alma yoluna gidebilir. Yasadışı yollardan elde edilen kara paranın aklanması sürecinde, aklayıcılar tarafından muhasebe ve muhasebe mesleğinden faydalandığı bilinmektedir. Muhasebe meslek mensupları bilerek veya bilmeyerek kara para aklama faaliyetlerine ortak olabilmektedir. Bu sebeple muhasebe meslek mensuplarının uyması gereken yükümlülükler getirilmiştir. Muhasebenin temel kavramlarına ve mesleki etik ilkelere uymakla yükümlü olan muhasebe meslek mensuplarının aklama tarafında değil mücadele tarafında yer alması gerekmektedir.

Verilen tüm bu bilgiler kapsamında bu araştırmada; kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rolleri ve etik davranış ilişkisinin etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma beş bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın ilk bölümünde kara para kavramı ile aklama kavramının tanımlarına, aklamamanın aşamalarına, kara para aklamada kullanılan kurumlara, yaygın olarak kullanılan aklama yöntemleri ile kara para aklamamanın nedenlerine yer verilerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur.

İkinci bölüm Türkiye’de kara para aklama suçu ve mücadelenin araştırılmasına yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu bölümde; Türkiye’de kara para aklama ile mücadelenin tarihi, kara para ile mücadelede yasal düzenlemelerimiz, yasal düzenlemelerden doğan yükümlölükler, kara para aklama ile mücadele eden idari kurumlarımız ve Türkiye’nin aklama ile mücadelede taraf olduğu temel uluslararası sözleşmeler ve oluşumlar üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölüm muhasebe mesleğinde etik ve kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rolleri gibi iki durumun araştırılmasına yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu bölümde öncelikle etik ve muhasebe mesleğinde etik kavramları tanımlanmıştır. Muhasebe mesleğinde etik ile ilgili ulusal ve uluslararası düzenlemelerden bahsedildikten sonra diğer bir araştırma konusu olan kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rolü üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rolü ve etik davranış ilişkisinin saptanmasına yönelik olarak Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler) ile yapılan anketin sonuçları analiz edilmiştir.

Son bölümde ise araştırmanın geneli hakkında değerlendirmeler yapılmış, yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular yorumlanarak önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KARA PARA KAVRAMI, KARA PARA AKLAMA AŞAMA VE YÖNTEMLERİ

Bu bölümde kara para ve kara para aklama kavramlarının literatürde yer alan tanımlarına, aklamamanın aşamalarına, aklamada kullanılan kurumlar ve yöntemler ile kara para aklamamanın nedenlerine yer verilmiştir.

1.1. Kara Para Kavramı

Sözlük anlamı “*yasa dışı yollardan sağlanan kazanç*” (TDK, 2018) olan kara para; “kirli para” diye de adlandırılmaktadır. Uluslararası literatürde ise suç geliri (proceeds of crime), kirli para (dirty money), kara para (black money) ya da suç parası (criminal fund) olarak isimlendirilmektedir (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi,18/09/2018).

Kara para kavramının tanımına yönelik olarak literatürde çeşitli kaynaklarda farklı tanımlamalar mevcuttur. Bir tanıma göre kara para, kamuoyunda ve medyada kullanılan tanımıyla suç faaliyetlerinden doğan, kaynağı yasadışı olan paradır (Ergül, 2001: 1).

Bir başka tanıma göre kara para denildiğinde; kanunların suç kabul ettiği fiillerin gerçekleştirilmesi suretiyle elde edilen gelir ve varlıklar akla gelmektedir. Dünyada ve Türkiye’de yasadışı yollardan büyük gelirler elde edilmektedir. Bu kazançların kaynağını, başta uyuşturucu kaçakçılığı olmak üzere psikotrop ve patlayıcı madde kaçakçılığı, kadın ve çocuk ticareti, silah ve tarihi eser kaçakçılığı, dolandırıcılık, hileli iflas ve sahtekârlık gibi diğer örgütlü suçlar oluşturmaktadır (İpek, 2000: 3). Bu çerçevede kara para, kaynağına göre iki başlık altında incelenebilir. Birinci başlıkta, başından itibaren yasadışı yollardan kazanılan paralar gösterilebilir. Uyuşturucu ve silah kaçakçılığından elde edilen paralar buna örnektir. İkinci başlıkta da; ilk başta yasal faaliyetlerden elde edilen, daha sonra ise sahte fatura keserek veya belgeler üzerinde oynama yaparak vergi kaçakçılığı yoluyla elde edilen paralar gösterilebilir. (Başak, 1998: 2).

Akar'a göre kayıt dışı para ile kara para kavramı genellikle karıştırılmaktadır. Hâlbuki bu iki kavram birbirinden farklı şeylerdir. Kurallara göre kara para, aynı zamanda kayıt dışı iken; her kayıt dışı para kara para olmamaktadır (Akar, 1997: 8).

Bir diğer ifadeye göre de, uygulamadaki farklılıklardan dolayı kara para dar ve geniş anlamli olarak tanımlanabilmektedir. Dar anlamda kara para; belirli bir veya birden fazla suçu işlemek suretiyle elde edilen bütün maddi fayda ve kazanımlar olarak tanımlanabilir. Geniş anlamda kara para ise, ayırım gözetmeksizin her türlü suçtan elde edilen bütün maddi fayda ve kazanımlar olarak ifade edilebilir (Taşdelen, 2004: 509).

91/308/EEC Avrupa Konseyi Direktifine göre kara para; “uyuşturucu maddelerle ilgili faaliyetlerden ve bu faaliyetlere iştirak edilmesinden elde edilen her türlü kazançtır.” şeklinde tanımlanmıştır. Viyana Sözleşmesinin 3.maddesinin 1/a bendine göre 91/308/EEC Sayılı Direktif kapsamında uyuşturucu üzerinden bir tanım yapılmıştır. Fakat yapılan bu tanımlamanın daha geniş bir şekilde ifade edilebileceği ve üye devletlerin karar vereceği başka suçların da direktif kapsamına alınabileceği şerhi konmuştur. Viyana Sözleşmesinde kara para; “Ekonomik bir değere sahip maddi ya da gayri maddi, taşınır ya da taşınmaz her türlü varlık ile bu varlıklar üzerindeki bir hakkı veya menfaati kanıtlayan her türlü hukuksal belgeler ve araçlar suç sayılan faaliyetlerden kazanıldığı takdirde “kara para” olarak nitelendirilirler.” şeklinde ifade edilmiştir. Bu şekilde kara para tanımına daha geniş bir boyut kazandırılmıştır. Kara paranın uyuşturucu madde ile sınırlandırılan tanımı, 29 Kasım-1Aralık 1994 tarihleri arasında yapılan Strazburg Konferansı'nda “her türlü kriminal aktivitelerden elde edilen kazanç” olarak genişletilmeye çalışılmıştır (Başak, 1998: 2).

Kara paranın tanımı yapılırken kara paranın ekonomik, ahlaki, sosyal ve hukuki tanımlarının birbirinden ayrılması gerekmektedir. Kara paranın bu dört ayrı bakış açısıyla incelenen tanımlarını tek ve ortak bir tanım altında toplamak bu sorunun incelenmesi, analiz edilmesi ve önlenmesi açısından hatalara sebep olabilir. Bir örnekle anlatmak gerekirse; vergi kaçakçılığı ekonomik anlamda kara para olarak kabul edilirken, bazı ülkelerde hukuki olarak kara para kapsamına alınmamıştır.

Lakin bu durum o devletlerin bu suça göz yumması gibi bir anlama gelmemektedir (Yılmaz, 2006: 2). Bu bakış açısına göre kara paranın dört farklı tanımı şöyle yapılmaktadır:

- **Ekonomik anlamda kara para;** kanunlara göre suç kabul edilen eylemlerle beraber, ekonomik hayatı düzenleyen kuralları çiğneyerek sağlanan kazançlardır (Çelik vd., 2000: 10).
- **Ahlaki anlamda kara para;** yasalar tarafından yasaklanmış veya yasaklanmamış, toplum tarafından ahlaki kabul edilmeyen eylemler neticesinde elde edilmiş bütün kazançlardır. Yapılan bu tanımlama kara paranın en geniş tanımıdır (Aykın , 2010: 14).
- **Sosyal anlamda kara para;** doğrudan olmasa da, toplumsal yaşama zarar verecek bütün eylemlerden elde edilen kazançtır (TBB, 2003: 5).
- **Hukuki anlamda kara para;** ülkelerin hukuki mevzuatlarında öncül suç şeklinde belirtilmiş olan eylemlerden elde edilen kazançlardır (Güner, 2003: 368) Öncül suç, suç gelirinin elde edilmesine imkan tanıyan suçtur. Hukuki olarak suç gelirin kaynağı teşkil eden bu suçlar, ülke mevzuatlarına göre farklı şekillerde belirlenmiştir. Öncül suçun belirlenmesinde şu yaklaşımlar kullanılmaktadır:
  - Tüm ağır suçların öncül suç olarak kabul edildiği yaklaşım
  - Tüm suçların veya belirli kategorideki ağır suçların veya belirli hapis cezası sınırını aşan suçların öncül suç olarak kabul edildiği yaklaşım
  - Öncül suçların sayma suretiyle belirlendiği yaklaşım
  - Karma yaklaşım (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 20/09/2018).

İşte bu çerçevede kara para kavramının hukuki tanımı ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Bazı ülkelerde bütün yasadışı faaliyetler kapsama alınırken, bazı ülkelerde de sadece uyuşturucu madde ticareti gibi yasadışı faaliyetler bu

kapsama alınır (Mavral, 2003: 19). Ülkemiz hukuki mevzuatında kara para şöyle tanımlanmıştır:

Türkiye’de 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun 2/a maddesine göre kara para; “*sayılı fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dâhil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü menfaat ve değer*” olarak tanımlamıştır. 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kara para ifadesi yerine “*suç geliri*” kavramını kullanmış ve bunu, “*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini ifade eder*” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımlara baktığımızda ülkemizde 4208 sayılı kanunun yürürlükte olduğu dönemde öncül suçlar sayma suretiyle belirlenmişken, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun aklama suçunun düzenlendiği 282.maddesinde “alt sınırı altı ay ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar” şeklinde eşik yaklaşımına göre bir belirleme yapıldığını görmekteyiz (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 20/09/2018).

1.2. Kara Para Aklama Kavramı

Kara para kavramı tanımlandıktan sonra bu bölümde de kara para aklama kavramının literatürde yer alan tanımlarına yer verilmiştir.

Birçok kaynakta kara para aklama kavramı, ABD’de içki yasağının olduğu 1920’li yıllarda ortaya çıkan Al Capone adıyla ün salmış çete liderine dayandırılmaktadır (İpek, 2000: 13). Al Capone, başta içki kaçakçılığı olmak üzere çeşitli suçlardan elde ettiği geliri sahip olduğu çok sayıdaki çamaşırhanenin geliri gibi gösterip kara paranın meşru olarak elde edildiği izlenimini vermiştir. Bu yüzden, çamaşırhanelerden esinlenerek “para yıkama” ve “para aklama” kavramı literatüre girmiştir (Miynat & Duramaz, 2012: 99).

Suçtan elde edilen gelirler genellikle nakit oldukları için serbest bir şekilde ve kısa sürede kullanılmaları mümkün değildir. Söz konusu gelirin yasal olmayan yollardan elde edildiğinin anlaşılması durumunda müsadere cezası ile birlikte para ve

hapis cezası gibi yaptırımlarla karşılaşılacağı için elde edilen bu kara paraların aklanması gerekliliği doğmaktadır. Kara para aklama, yasal olmayan yollardan elde edilen gelire yasal bir görünüm kazandırma ve bilinçli bir şekilde kara paranın kaynağını gizleme eylemidir. Hangi suçlardan elde edilen gelirin kara para olarak kabul edileceği ülkelerin yasal düzenlemelerinde yer almakta ve farklılık göstermektedir. Bu yüzden kara para aklama kavramının tanımı ve kapsamı ülkeler arasında farklılık gösterebilmektedir (Başak, 1998: 2-3).

Kara para aklama, genellikle öncül suçlardan edinilen gelirlerin, yasa dışı kaynağını gizlemek suretiyle, söz konusu gelirleri yasal bir kaynaktan edinilmiş gibi göstermek amacıyla yapılan her türlü işlem ve faaliyet olarak tanımlanabilir (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 24/09/2018).

Genel bir ifadeyle kara para aklama; kanunlar tarafından belirlenmiş suçların işlenmesi suretiyle elde edilen mal, para, kıymetli evrak ve diğer varlıkların yasal bir yapıya kavuşturulması için kaynağının gizlenmesine yönelik olarak yapılan bütün eylemler olarak ifade edilebilir. Kara para aklamanın varlığından söz edebilmek için şu unsurlar sıralanmaktadır (TBB, 2003: 8):

- İşlenmiş bir suç söz konusu olmalıdır.
- İşlenen bu suçun sonucunda bir gelir (kara para) elde edilmiş olmalıdır.
- Söz konusu gelirin yasadışı kaynağını gizlemek ve yasal bir yapıya kavuşturmak için bu yönde bir eylem gerçekleştirilmiş olmalıdır.

İlk iki madde kara para aklama suçunun ön şartlarıdır. Bu iki şart olmadığı takdirde ortada herhangi bir kara para olmayacağından kara para aklama da söz konusu olmayacaktır (TBB, 2003: 9).

Bir başka tanımlamaya göre kara para aklama; şahısların suçlarını gizleyebilmek veya elde ettikleri suç gelirine yasal bir görünüm kazandırmak için söz konusu gelirin kaynağını, niteliğini, konumunu, hareketini ve sahibini perdeleme, saklama veya görüldüğünden farklı göstermeye yönelik olarak yapılan işlemler ve faaliyetler şeklinde tanımlanmaktadır. Suç geliri aklandığında yasal bir gelir

görünümüne sahip olur. Suçlular aklama vasıtasıyla, bir taraftan öncül suçtan uzaklaşmayı diğer taraftan da suç gelirinin müsaderesinden kurtulmayı hedefler (Aykın, 2008: 37).

Mali Eylem Görev Gücü (FATF) kara para aklama kavramını şöyle tanımlamaktadır. Gayri resmi silah satışları, uyuşturucu ticareti, fuhuş, organize suç faaliyetleri, içerden öğrenenlerin ticareti, rüşvet ve bilgisayar sahtekârlığı programları gibi çeşitli suç faaliyetleri ile büyük gelirler elde edilebilir. Bu suç faaliyetlerini gerçekleştiren kişi veya kişilerin amacı kazanç elde etmektir. Bir suçtan önemli miktarda kâr elde edildiğinde ilgili kişi veya kişiler, temel faaliyet konusuna ters düşmeden veya devlet yetkililerinin dikkatini çekmeden elde ettikleri kazancın kontrolünü sağlamanın bir yöntemini bulmak zorundadır. Suçlular bunu elde edilen gelirin kaynağını gizleyerek, formunu değiştirerek ya da daha az dikkat çekebilecekleri bir yere taşıyarak yaparlar. Bu işlemler, elde edilen gelirin kaynağını açığa çıkarmadan gelirden yararlanma imkânı verdiği için kritik öneme sahiptir. Özetle kara para aklama, elde edilen suç gelirlerinin yasa dışı kökenini gizlemek için kullanılan bir yöntemdir (www.fatf-gafi.org, Erişim Tarihi, 18/10/2018).

Kara para aklama; yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirin değerini mümkün olduğunca kaybettirmeden, yetkili kişi veya kurumların dikkatini çekmeden ve kullanılabilirliğini daha da yükseltecek biçimde gizleyerek veya yasal bir görünüm kazandırarak başka varlıklara dönüştürülmesi eylemi olarak tanımlanmaktadır (FSA, 2001: 8).

Ülkemizde aklama ile mücadele hususunda, yapılan ilk düzenleme 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun'dur. Aklama ile mücadele hakkında düzenleme yapılması Türkiye'nin kendi tasarrufunun bir sonucu değildir. Başta FATF gibi dış organizasyonların etkisi olmuştur. FATF, Türkiye'nin kara para aklamayı suç haline getiren bir mevzuatı olmadığı için Türkiye'yi kara listeye almış, bundan kısa bir süre sonra 4208 Sayılı Kanun kabul edilince Türkiye'yi kara listeden çıkarmıştır (Aykın, 2010: 7).

4208 Sayılı Kanun'da aklama suçunun tanımına, kanunun ikinci maddesinin b bendinde yer verilmiştir. Kanunda aklama suçu; "*Türk Ceza Kanununun 296 ncı*

maddesinde belirtilen haller haricinde, Kanunun ikinci maddesinin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen kara paranın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen kara paranın başkalarınınca iktisap edilmesi, bulundurulması elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, maddede belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya kara paranın tespitini engellemeye yönelik fiiller” şeklinde tanımlanmaktadır(www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 11/11/2018).

5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’a göre aklama suçu, kanunun ikinci maddesinin (g) bendinde tanımlanmıştır. Buna göre aklama suçu; “26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282 nci maddesinde düzenlenen suçu ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır (www.mevzuat.gov.tr, Erişim Tarihi, 11/11/2018).

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282.maddesinde aklama suçu, “*Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama*” başlığı altında tanımlanmıştır. Kanunun ilgili maddesine göre aklama suçu; alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurt dışına çıkarılması veya bunların gayrimeşru kaynağının gizlenerek meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla, çeşitli işlemlere tabi tutulması olarak ifade edilmektedir (www.mevzuat.gov.tr, Erişim Tarihi, 11/11/2018).

1.3. Kara Para Aklamanın Aşamaları

Literatürde kara paranın aklanması genellikle üç aşamadan oluşan bir süreç olarak ifade edilmektedir. Bu aşamalar kirli bir çamaşırın, çamaşır makinesinde yıkanması olayına benzetilerek somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

1- Yerleştirme (*Placement*) Aşaması: Kirli Çamaşırlar makineye atılmakta

2- Ayırıştırma (*Layering*) Aşaması: Kirli çamaşırlar makinede yıkanmakta

3- Bütünleştirme (*Integration*) Aşaması: Son aşamada yıkanmış kirli çamaşırlar temizlenmiş bir şekilde makineden çıkarılmaktadır (TBB, 2003:13).

Bu üç aşama birbirinden ayrı zamanlarda meydana gelebileceği gibi bazen de aklanan değerlerin büyüklüğüne, öncül suç işleyicileri ve aklayıcıların ellerindeki araçların niteliğine göre aynı anda gerçekleşebilmektedir. Yani aşamanın seçimi mevcut aklama araçlarına ve suçu işleyen örgütün ihtiyaçlarına bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu üç aşamanın amacı; paranın yasadışı kaynağını gizlemek ve işlem yapanların gerçek kimliklerinin ortaya çıkmasını engellemektir (Ergül, 2001:8).

Ayrıca bütün aklama eylemlerinde bu üç aşamanın kullanılması gibi bir zorunluluk yoktur. Aklama eyleminin gerçekleştirildiği ülkenin ekonomik özellikleri, mali sistemin derinliği ve aklama suçu ile mücadelede yetkinlik gibi bir takım unsurlar aklama aşamalarının artmasına ya da azalmasına sebep olabilmektedir. Aklama suçunun önlenmesine yönelik olarak önlemler arttırıldıkça daha fazla aşamanın ve karmaşık yöntemlerin kullanılması gerekliliği doğmaktadır. Bu yüzden aklamanın aşamalarını, birbirini kesinlikle takip etmesi gereken süreçler gibi algılamak gerekmektedir (Aykın, 2010:16).

1.3.1. Yerleştirme (Placement) Aşaması

Kara para aklama aşamalarından biri olan yerleştirme aşaması için “plasman”, “dönüştürme” veya “ön yıkama” kavramları da kullanılmaktadır. Yasa dışı yollardan elde edilen gelirin nakit halden kurtarılarak mali sistem içerisine sokulma aşamasına yerleştirme (placement) aşaması denir. Başta uyuşturucu ticareti olmak üzere yasadışı yollardan elde edilen gelirin büyük bir kısmı nakit haldedir. Aklayıcılar nakit halde bulunan paradan kurtulmak ve bunu mali sistem içerisine sokmak istemektedir. Çünkü kredi kartı, çek ve diğer nakit dışı araçların kullanımının yaygın olduğu dünyamızda nakit halde bulunan para dikkat çekecektir. Bu yüzden, kredi kartı, çek ve diğer araçların kullanımının yaygın olmadığı, kayıt dışı ekonomi ve nakit para kullanımının yaygın olduğu ülkeler ile denetim mekanizması çalışmayan ya da etkin olmayan ülkelerde aklayıcılar tarafından bu aşama daha kolay geçilebilir (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 09/11/2018). Böyle

ülkeler kara para aklayıcılarının gözdesidir. Paranın nakit formundan kurtarılmasına şu iki sebepten ihtiyaç duyulmaktadır (TBB,2003:14) :

- Nakit paranın transferi, aktarımı, kullanımı ve buna benzer işlemlere tabi tutulması oldukça güçtür. Örneğin; 100 dolara satın alınabilecek kokainin ağırlığı, o 100 dolarlık banknotun ağırlığından daha azdır. 100 kilo kokain satan bir uyuşturucu satıcısının satış karşılığında alacağı 100 dolarlık banknotların ağırlığı 100 kilo kokainin ağırlığından daha fazla olacaktır. Nakit halde bulunan para, nakit formundan kurtulduğunda ya da bankacılık sistemine aktarıldığında daha kolay hareket ettirilebilecektir.
- Nakit halde bulunan paranın yetkili merciler tarafından bulunması, yakalanması ve müsadere edilmesi riski yüksektir.

Yerleştirme aşaması kara para aklayıcılarının en savunmasız olduğu aşamadır. Aklayıcıların bu aşamada yakalanma riskleri çok yüksektir. Bu yüzden, aklama suçu ile mücadeleye yönelik olarak başta finansal kuruluşlar ve diğer yükümlülere getirilen müşterinin tanınması, şüpheli işlem bildiriminde bulunma gibi temel tedbirler aslında yerleştirme aşamasında aklayıcıların mali sistem içine girmelerini önlemeye veya girdilerse bunu tespit etmeye yöneliktir. Müşterinin tanınmasına yönelik tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanması, kara para aklayıcılarının finansal kuruluşlar ile diğer yükümlülere kullanmalarını engellemek açısından önemli bir görev yerine getirmektedir (Aykın, 2010:17-18). Ayrıca yerleştirme aşaması, kara para aklama işlemine en açık ve kara para aklama işleminin en bariz şekilde gerçekleştiği aşamadır. Lakin söz konusu aşamada işlem gören miktarlar küçüktür ve işlem yapan kişiler küçük çaplı kuryelerdir. Gerçek suçlular, ellerini nakit para ile işlem yaparak kirletmezler (Sırma ve Saldanlı, 2015:113).

Yerleştirme aşamasında nakit para şu yöntemlerle (TBB, 2003: 14-15):

- Fiziki olarak yurt dışına çıkarılarak denetimin az olduğu ülkelerde bankaya yatırılabilir.

- Küçük tutarlara bölünerek (bildirim tutarının altındaki tutarlara) ülkedeki bankalarda farklı kişiler adına açılmış hesaplara yatırılabilir.
- Gayrimenkul, lüks araba, mücevher, antika veya sanat eserleri alımında kullanılabileceği gibi, hisse senedi, tahvil, bono, çek poliçe gibi mali araçlara dönüştürülebilir.
- Banka hesaplarına yatırılmadan önce kumarhane geliri, turizm geliri veya ihracat geliri gibi gösterip, bir açıklama yapılabilecek işlemlere konu edilebilir.
- Finansal kuruluşlarla veya onların çalışanları ile işbirliği yaparak sisteme sokulabilir veya durumu daha da ileriye taşıyarak suç örgütleri tarafından finansal kuruluşlara sahip olarak bu sayede nakit formundan kurtarılabilir.

Sonuç olarak, yerleştirme aşamasından sonra kara para artık nakit formda olmayacaktır. Özellikle finansal kuruluşlar tarafından yapılan nakit işlem bildirimleri ve şüpheli işlem bildirimleri vasıtasıyla paranın fiziken tespitinin, ele geçirilmesinin ve müsaderesinin en kolay olduğu bu aşamada yükümlüler çok dikkatli olmalıdır. Çünkü bu aşama geçilirse suçun ortaya çıkarılması çok daha güç olacaktır (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 09/11/2018).

1.3.2. Ayırıştırma (Layering) Aşaması

Literatürde “layering” veya “yıkama” aşaması olarak adlandırılan ayırıştırma aşamasında amaç, nakit formundan kurtulmuş olan parayı yasa dışı kaynağından olabildiğince uzaklaştırarak paranın takibini, bulunmasını ve yakalanmasını olanaksız kılmaktır. Bir önceki aşama olan yerleştirme aşamasında kara para bankacılık sistemine sokulmuşsa bu sayede kara paranın transfer edilmesi ve kaynağından uzaklaştırılması oldukça hızlı ve kolay olacaktır. Ayırıştırma aşamasında parayı yasadışı kaynağından uzaklaştırmak amacıyla sıklık, karmaşıklık ve hacim bakımından yasal işlemlere benzeyen mali işlemler yapılmaktadır. Bu sayede de denetim mekanizması aşılmaya çalışılmaktadır (TBB, 2003: 15).

Görüldüğü üzere ayırıştırma aşaması karmaşık bankacılık işlemleri gerektirmektedir. Küçük paylara bölünen para, uluslararası bankacılık sistemine girdikten sonra bankalar ve ülkeler arasında transfer edilmeye başlar. Dikkat

çekmemek için banka hesaplarında veya ülkelerde kısa süreliğine tutulan para, bazen de bu süreç içerisinde diğer miktarlarla birleşerek katlanmaktadır. Bu yüzden bu aşamaya katmanlama aşaması da denilmektedir. Ayrıştırma aşamasında, bankalar arası transferleri hızlandırmak ve parayı kaynağından olabildiğince etkili şekilde ayırmak için oldukça karışık teknik araçlar kullanılmaktadır. Özellikle kısa adı SWIFT olan “Dünya Bankalar Arası Mali İletişim Sistemi” kullanılmaktadır. SWIFT mesajlar üzerinde bazı kodlar vardır. Bunlar işlemin niteliğini belirler. Örneğin, “MT 100’s” ya da “MT 200’s” gibi kodlar para transferlerini ifade etmektedir. Bu iletişim sistemde gizli olan bir şey yoktur. Lakin çok hızlı hareket eden bu paranın hareketine yetişmek ve hesapla ilgili küçük izler bırakan bir SWIFT mesajı çözümleyebilmek oldukça güçtür. Yine aynı amaca yönelik olarak, SWIFT dışında ABD’deki en önemli uluslararası elektronik fon transfer sistemi olan “CHIPS” gibi başka araçlarda kullanılabilir (Ergül, 2001: 10-11).

Bu aşamada kara paranın izini sürmek oldukça zor, zaman alıcı ve maliyetlidir. Suçlu, polis ile arasındaki mesafeyi hızla açabilir. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler ve sermaye hareketlerinin serbestisine yönelik düzenlemeler sayesinde fonların ülkeler arasındaki hareketi çok yoğun olduğundan aklama suçu ile mücadelede uluslararası işbirliğinin önemi özellikle bu aşamada kendini göstermektedir (TBB, 2003: 16-17).

1.3.3. Bütünleştirme (Integration) Aşaması

Bütünleştirme aşaması için suç gelirinin “yuvaya dönme aşaması” da denilmektedir. Ayrıştırma aşamasında yasa dışı kaynağı ile bağları koparılan para, bütünleştirme aşamasında yasal prosedürlerle ülkelerin mali sistemine aklanmış bir şekilde sokulur. İki aşamadan da geçirilen paranın kaynağına yönelik olarak sorulabilecek bir soruya yasal bir açıklama yapılabilecektir. Ve hatta böyle bir sorunun sorulmasını ortadan kaldıracak normal bir işlem görüntüsü elde edilmiş olacaktır. Kara para aklayıcı, bu aşamada parayı normal ticari bir para gibi yasal ekonomiye dahil edebilir. Bu para ile menkul, gayrimenkul, hisse senedi, bono, tahvil gibi yatırım araçları satın alabilir. Ayrıca yine bu parayı bir bankadan kredi almak için teminat gösterebilir, borç verebilir, borçlarını ödeyebilir ve bunun gibi

bütün yasal işlemleri yapabilir. Bu şekilde para sistemle bütünleşecek ve yasal fonlarla olan farkından arınacaktır (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 09/11/2018).

Bir başka ifadeyle, önceki iki aşama geçildiğinden dolayı paranın kaynağına ilişkin bir soru sorulduğunda kara para aklayıcıları buna yasal bir açıklama getirebileceklerdir. Bu aşamada paranın, kara para olup olmadığının tespiti güçtür. Bu yüzden kara para sahipleri kazançlarıyla yatırım yapar, lüks bir yaşam sürer veya kaynaklarını yeni bir suç işlemek için kullanır (Başak, 1998: 4).

Ergül, kara para aklama aşamalarını bir örnek olay üzerinde şöyle özetlemiştir: yerleştirme aşamasında, uyuşturucu kaçakçılığında elde edilen gelir ile bir paravan şirket satın alınıp, bu şirketin hesaplarında yer alan paralar ile aracı kuruluşlardan hisse senedi satın alınmıştır. Ayırıştırma aşamasında, başka bir ülkede bulunan aracılar vasıtasıyla uluslararası piyasalarda hisse senetleri alınıp satılarak çok geniş bir portföye sahip olunmuştur. Daha sonra hisse senetleri ilk alındığı ülkede tekrar satılmıştır. Bütünleştirme aşamasında ise alım-satım sonucu elde edilen kârlar vergi cennetlerindeki yasal finansal kurumlara transfer edilmiş ve şişeleme fabrikası, lüks yat ve gemi pazarlama şirketlerine yatırım yapılmıştır (Ergül, 2001: 12).

1.4. Kara Para Aklamak Amacıyla Kullanılan Kurumlar

Kara para aklama sürecinde gerçek veya tüzel kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak kullanılması ile bilerek ya da bilgisi dışında kullanılması mümkündür. Kara para ve aklama ile ilgili mevzuata göre kara para aklamak amacıyla kullanılan kurumları şöyle sıralayabiliriz (Güner, 2003: 197-198):

- Banka kuruluşları,
- Özel mali kuruluşlar,
- Bankalar hariç esas faaliyet alanı kredi kartı ihraç etmek olan kurumlar,
- Faktoring ve forfaiting faaliyetleri ile uğraşan şirketler,
- Sigorta ve reasürans faaliyetleri ile uğraşan şirketler,
- Tüketiciler için kredi sağlayan kuruluşlar,

- Sermaye piyasasında faaliyet gösteren aracı kurumlar ve portföy yönetim şirketleri,
- Yatırım fonları,
- Yatırım ortaklıkları,
- Kıymetli madenler piyasasında faaliyet gösteren aracı kuruluşlar,
- Kıymetli taş, maden ve mücevher ticareti yapanlar,
- Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili kuruluşlar,
- Posta işletmesi genel müdürlüğü, posta ve kargo işiyle uğraşan şirketler,
- Leasing (finansal kiralama) şirketleri,
- Ticari amaçla gayrimenkul ticareti yapanlar ya da bu işe aracılık edenler,
- Şans oyunları oynatmak amacıyla salon işletenler,
- İş makinesi, deniz, hava ve kara araçlarının araçlarının ticareti ile uğraşanlar,
- Tarihi eser, antika ve sanat eserlerinin koleksiyonu ile uğraşanlar ve bunların ticaretini veya müzayedeciliğini yapanlar,
- Spor kulüpleri,
- Piyango ve şans oyunları,
- Binicilik (Jokey) kulüpleri,
- Galeriler.

1.5. Kara Para Aklamada Kullanılan Yöntemler

Kara para aklamada kimsenin aklına gelmeyecek yöntemler kullanılmaktadır. Bu açıdan, sınırsız sayıda aklama yöntemi vardır demek yanlış bir söylem olmayacaktır. Kara para aklama yöntemleri ülkeden ülkeye, finansal sistemlerde kullanılan araçların çeşitliliğine göre değişiklik gösterir. Ayrıca günümüzde yasadışı gelir elde edenler kendi paralarını artık kendileri aklamamakta, bu işte uzmanlaşmış kişilerle çalışmaktadırlar. Aklama işiyle uğraşanlar işlerini çok iyi bilen muhasebeciler, bankerler, hukukçular, mali danışmanlar vs. olabilir. Bunların sağlam bir mesleki geçmişi vardır. Bir çoğu sabıkasızdır ve öncül suçlarla hiçbir alakaları

yoktur. Hizmetlerine karşılık olarak komisyon ya da prim adı altında gelirler elde etmektedirler (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi,7/12/2018).

Kara para aklayıcılar her zaman yetkililerden bir iki adım önde olmuşlardır. ABD Uyuşturucuyla Mücadele Bürosu'nun yayımladığı bir dergide “para aklama teknikleri hayal gücü ile sınırlıdır” gibi bir ifade kullanılarak aklama yöntemlerinin sınırsızlığı özetlenmeye çalışılmıştır. Mevcut kaynaklar, tespit edilmiş 180 civarında yöntemin varlığından bahsetmektedir (Ergül, 2001: 21). Araştırmada aşağıdaki aklama yöntemlerine yer verilmiştir:

1.5.1. Fonların Fiziken Ülke Dışına Çıkarılması Yöntemi

Bu yöntemde; yasadışı yollardan elde edilen nakitler, para kuryesi olarak görev yapan kişiler vasıtasıyla veya herhangi bir araç ile bankacılık alanında gizlilik prensibine sıkı sıkıya bağlı, denetim ve yükümlülüklerin çok ağır olmadığı ülkelere taşınmaktadır. Bu işlemden sonra taşınan nakitler, söz konusu ülkelerde mali sistem içerisine sokularak yasal bir yapıya kavuşmaları sağlanır. Yapılan bu işlemlerin sonucunda yasal yapıya kavuşan nakitler, ilk elde edildikleri ülkeye doğrudan veya dolaylı olarak başka ülkeler üzerinden aktarılarak sıkıntısız bir şekilde kullanımı sağlanmaktadır (Başak, 1998: 6).

Bu aklama yöntemine yönelik olarak dünyada ve Türkiye’de yaşanmış bir çok örnek literatüre geçmiştir. 1983 yılının Mayıs ayında Florida’lı muhasebeci Ramon Millan Rodriguez Panama’ya giden uçağı kalkarken durdurulmuş ve çantalarının içinde 10 milyon dolar bulunmuştur. Benzer şekilde, Türkiye’de Aralık 1996’da Atatürk Havalimanı’nda bir ihbarı değerlendiren polis, halk tarafından kurye kız olarak bilinen Dilek Örnek’i 28 milyar lira karşılığı dövizle yakalamıştır. Şahıs polisteki ilk ifadesinde dövizin eroin parası olduğunu, aklamak için kapalı çarşıdaki bir döviz bürosuna teslim edeceğini açıklamıştır. 22 yaşındaki kurye kızın yurda 52 defa giriş yaptığı tespit edilmiştir (Ergül, 2001: 28-29).

1.5.2. Şirinler (Smurfing) Yöntemi

Florida’da ABD’li yetkililer tarafından yürütülen bir soruşturmada, soruşturmacılar paraların çok sayıda bankaya ya da aynı bankanın farklı şubelerine çok sayıda kişi tarafından yatırıldığını ve bu yöntemin genel olarak suç örgütleri tarafından kullanıldığını tespit etmiştir. Florida’lı yatırımcılar bu işi yapanlara “şirin” adını takmıştır. Çünkü bu kadar çok parçaya bölünmüş bir parayı, bu kadar çok hesaba yatırabilmek için “şirinler” adlı çizgi filmdeki gibi küçük insanlar ordusuna ihtiyaç vardır (Ergül, 2001: 30).

Ülkeler arasında değişiklik göstermekle birlikte konu ile ilgili düzenlemenin yapıldığı ülkelerde belirli tutarların üzerinde nakit işlemlerin bildirilmesi zorunluluğu vardır. Bu nakit işlem limiti ABD’de 10.000 dolardır. Türkiye’de 4208 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 8.maddesinde değişiklik yapılmadan önceki hükmüne göre; “yükümlüler taraf oldukları ve aracılık yaptıkları tutarı 5 milyar lira veya muadili döviz aşan işlemlerle, ilgili maddede yazılı bütün işlemleri” MASAK’a bildirmekle yükümlüydü. Bu tutar belirlendiğinde yaklaşık 20.000 ABD dolarına denk gelmekteydi. Nakit işlem bildirim yükümlülüğünden kaçmak için elde bulunan para, bildirim limitine yakın tutarlara bölünür. Çok sayıda kişi (smurf) tarafından birden çok bankaya ya da bir bankanın farklı şubelerine yatırılır. Örneğin, 20 kişi bir bankaya yada o bankanın farklı şubelerine, kişi başı 9.000 dolar yatırırsa, günde 180.000 dolar yatırılmış olur. 10 günde bu rakam 1.800.000 dolara ulaşır. Aynı işlem 20 kişiyle iki farklı bankada yapılırsa 10 günde 3.600.000 dolar yatırılmış olur. Bu sayede paralar, nakit işlem bildirim zorunluluğuna takılmadan bankacılık sistemine aktarılmış olur. (Ancak, bu durum sadece nakit işlem bildirim zorunluluğundan kurtulmayı sağlar. Şüpheli işlem bildirim şüphe doğuran her durumda yapılabilir.) Yani bir başka deyişle yerleştirme aşaması tamamlanmıştır. Bu yöntemle sisteme dahil edilen para; kasa çekleriyle, havale yöntemiyle veya fiziki olarak taşınarak ülke dışına çıkarılabilir (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 7/12/2018).

1.5.3. Parçalama (Structuring) Yöntemi

Şirinler yönteminde çok sayıda kişi(smurf) bidirim yükümlülüğünün altındaki limitlerde parayı bankalara yatırarak kara para aklarken, bu yöntemde kara para aklayıcılar elde ettikleri kara parayı nakit işlem bildiriminden kaçınmak için parçalara bölerek tek bir kişi adına bankalara ya da şubelerine yatırmaktadırlar. Elde edilen suç gelirini parçalara bölerek çok sayıda kişi ile bankaya yatırmak zahmetli ve zor olabilir. Böyle durumlarda insan sayısı yerine işlem sayısı artırılarak nakit işlem bildiriminden kaçınılmaya çalışılmaktadır (Çelik vd., 2000: 76).

Kara para ile mücadele amacıyla OECD bünyesinde 1989'da Paris'te kurulan FATF, aklama hakkında yıllık raporlar hazırlamakta ve tespit edilen kara para ile ilgili örnek olaylar aktarmaktadır. FATF Uzmanlar Grubu 17-18/11/1998 tarihlerinde Londra'da yapılan toplantıda, kara para aklama tipolojileri ile ilgili çalışma yapmıştır. Bu toplantıda bir örnek olay üzerinden parçalama yöntemi anlatılmaya çalışılmıştır. Muhbir aracılığıyla polise intikal ettirilen bu olayda; bir şahıs tarafından üç finansal kuruluşa üç yılda yatırılmış 1.038.354 dolar tespit edilmiştir. Yatırılan bu paranın %95'i nakit olarak yatırılmış olup, yapılan inceleme sonucunda hesabına para yatırılan kişinin 1982 yılından beri aranan bir komşu ülke vatandaşı olduğu ve bu yöntemle kara para akladığı tespit edilmiştir (FinCEN, 1999: 22, Aktaran: Yılmaz, 2006: 13).

1.5.4. Vergi Cennetleri ve Kıyı Bankacılığı (Off-Shore) İle Aklama Yöntemi

Vergi cennetleri, özellikle kıyı bankacılığı (off-shore) ve paravan şirketler aracılığıyla kara para aklamının kolay olduğu ve kullanıldığı yerlerdir. Kıyı bankaları, özel bir banka olmayıp, temel olarak diğer bankalar gibi mevduat toplayıp, kredi veren ve güvene dayalı işlemler yapan bankalardır (TBB,2003: 20). Bunun yanında kıyı bankaları, hizmet verdikleri ülkelerin para birimleri dışında kalan diğer para birimleriyle de işlem yapmaktadırlar. Bu bankalarda genellikle yerleşik olmayan kişi ve kurumlar işlem yapmaktadırlar. Kıyı bankaları yurtiçi finans piyasalarının bağlı olduğu yasa, denetim ve sınırlamalara bağlı değildir. Bu yüzden "serbest bölge bankacılığı" olarak da ifade edilmektedir. Tüm bunların yanında kıyı bankacılığı

merkezlerinde, sır saklama ilkesine sıkı bir şekilde bağlı kalınmaktadır. Bu durum aklayıcılara denetimlerden kaçma ve soruşturmaları sonuçsuz bırakma gibi faydalar sağlamaktadır (Vural, 2010: 23).

Dünyada en çok bilinen kıyı bankacılığı (off-shore) merkezleri şınlardır: Bahama Adaları, Panama, Bermuda, Liechtenstein, Cayman Adaları, Bahreyn, Andorra, Guernsey, Isle of Man, İngiliz Virgin Adaları. Bu en bilinen yerler dışında daha birçok off-shore merkezi bulunmaktadır (www.mahfiegilmez.com, Erişim Tarihi, 10/12/2018).

1.5.5. Paravan (Kağıt Üstündeki) - Hayali Şirketlerin Kullanılması

Paravan şirketler (shell companies); bir ticari faaliyet veya üretim faaliyeti gerçekleştirilmeyen ve genellikle ülke dışında kurulan şirketlerdir. Paravan şirketler ile göstermelik şirketler arasında farklılıklar vardır. Göstermelik şirketlerin amacı da kara para aklamaktır. Ancak, göstermelik şirketlerde yasal bir faaliyet ve fiili bir işyeri bulunmaktadır. Paravan şirketler sadece kağıt üzerinde var olan şirketlerdir. Bu şirketlerin kurulma amacı; ayrıştırma aşamasında nakit aktarımlarını bu şirketler üzerinden yaparak, inceleme ve denetim durumunda takibi zorlaştırmaktır. Sır saklama yükümlülüğü nedeniyle bu şirketleri diğerlerinden ayırt etmek oldukça güçtür. Birkaç yüz dolarla, sınır ötesi merkezlerde paravan şirketler kurmak oldukça kolaydır (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 7/12/2018).

Bu yöntemde iki farklı yol vardır. Birincisi, kurulan paravan şirketi karlılığı yüksek bir şirket olarak göstermektir. Hiçbir faaliyet göstermeyen kağıt üzerindeki şirket yine kağıt üzerinde kar elde etmiş gibi gösterilmek suretiyle, yasadışı yollardan elde edilen gelir şirket kasasına konularak yüksek kar beyan edilir ve vergilendirilerek yasal hale getirilir. Bu durumda aklayıcının tek maliyeti vergidir. İkinci yol ise, paravan şirketin normal şirketler gibi taşınır veya taşınmaz varlıklar satın almasıdır (Yılmaz, 2006: 17).

1.5.6. Oto Finans (Loan-Back) Borç Yöntemi

Oto finans borç yönteminde, off-shore merkezlerde yer alan finansal kuruluşlar aracılığıyla, bu yerlere aktarılan suç geliri sahibine kredi olarak geri

dönmektedir. Bu yöntemi açıklayabilmek için yapılacak işlemleri şöyle sıralayabiliriz (TBB, 2003: 23):

1- Kara para aklamak isteyen bir kişi off-shore merkezine giderek elinde bulunan suç gelirini burada hizmet veren X bankasına yatırır.

2- Daha sonra kendi ülkesinde hizmet veren Y bankasına başvurup X bankasındaki hesabını teminat göstererek kredi talep eder. Y bankası da talep edilen bu krediyi kendisine verir.

3- Aklayıcı, aldığı bu kredi ile istediği her türlü yatırımı yapabilir (turistik tesis vs satın alabilir).

4- Aldığı bu krediyi Y bankasına ödemez, Y bankası da aklayıcının teminat göstermiş olduğu X bankasındaki parasını haciz eder.

Bu şekilde aklayıcının elindeki suç geliri, turistik tesis veya başka bir yatırım şekliyle aklanmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Londra'da bir bankanın şüpheli hesap konusunda bir raporunu araştıran yetkililerin tespit ettiği bir olayda; kurye vasıtasıyla Kanada'dan Londra'ya aktarılan kara paralar, burada büyük küpürlü banknotlara çevrilmiştir. Bu paralar kullanılarak Manş Adaları'ndaki şirketler adına 14 farklı hesap açılmıştır. Paralar daha sonra Manş Adaları'ndaki banka hesapları teminat gösterilerek yeniden Kuzey Amerika'daki emlak şirketlerine sahte kredi olarak geri aktarılmıştır (Ergül, 2001: 35).

1.5.7. Döviz Bürolarının Kullanılması

Birçok ülkede bulunan ve genellikle nakit üzerinden çalışan döviz bürolarında para değişimi yapılmaktadır. Döviz büroları ile suçlular işbirliği içerisinde olabilmektedir. Suçlulardan aldıkları kara parayı, kendi adlarına açtığı banka hesabına yatırarak ve buradan transfer ederek kara para aklama sürecine katkıda bulunabilirler. Bu amaç doğrultusunda kullanılan döviz bürolarının suistimale açık tarafları bulunmaktadır (Aksakal, 2008: 32):

1- Suç gelirinin eldeki parayla değiştirilmesi sebebiyle gelirin kaynağından uzaklaştırılması sağlanır.

2- Küçük banknotlar büyükleriyle veya eldeki para birimleri başka para birimlerine çevrilebilir. Bu şekilde finansal sisteme entegrasyon kolaylaşmaktadır.

3- Nakit karşılığında bazı parasal araçlar (seyahat çeki, euro çek, kişisel çek vb) verilebilmektedir.

4- Ülkemizde uygulaması olmamakla birlikte kimi ülkelerde döviz büroları fon transferi yapabilmektedir.

5- Ciddi denetim ve muhasebe kayıt şartlarına tabi olmadıklarından bu durum önemli avantajlar sağlayabilir.

6- Döviz bürolarına sahip olmak bankaya sahip olmaktan çok daha kolaydır. Örneğin, İngiltere’de bunun neredeyse hiçbir prosedürü yoktur.

1.5.8. Kumarhane Ve Gazinolar

Bu yöntemde göre kara para aklamak isteyen kişi öncelikle bir kumarhaneye gider. Kasadan bol miktarda nakit karşılığı oyun fişi alır. Aldığı bu fişlerin bir kaçını oyun makinelerinde kullanır ya da hiç kullanmadan geri dönüp bu kadar fazla nakit parayı üzerinde taşıyamayacağını söyler ve kendisine bir çek kesilmesini talep eder. Sonuç itibariyle kaynağı belli, kumardan kazandığını söylemesi kolay ve aksinin ispatı neredeyse imkansızlaşmış paraya sahip olacaktır. Kara para aklayıcı yine gerektiğinde bir grup kurarak talih oyunlarını izlemeye çalışır. At yarışları, Milli Piyango, spor toto-loto gibi çekilişlerde ikramiye kazanan talihlileri saptayıp, ellerindeki tutarın bir kat fazlasını ödeyerek biletleri alıp, alacağı ikramiye ile de kara parayı yasal zemine kavuşturmuş olacaktır (www.turkhukuk sitesi.com, Erişim Tarihi, 12/12/2018).

1.5.9. Nakit Para Kullanılan İşyerlerinin İşletilmesi (Göstermelik Şirketler)

Bu yöntemde hamburgerci, simit dükkanları, benzin istasyonu gibi nakit para akışının çok fazla olduğu işyerleri kurulmaktadır. Bu işyerleri gerçekten çalışan yerler olabileceği gibi göstermelik yani bürosu olan ama iş yapmayan bir şirkette olabilir. Buna benzer iş yerlerinin seçilmesinin sebebi, bu tarz iş yerlerinin muhasebe

denetiminin çok zor olmasıdır. Yani ne kadar miktarda benzin, kaç hamburger ya da simit satıldığını tespit etmek neredeyse imkansızdır (www.masak.gov.tr, Erişim Tarihi, 7/12/2018). Kara para aklayıcıları yasadışı yollardan elde ettikleri gelirleri, bu şirketlerin ticari kazançları gibi göstermekte ve bu gelirin vergisini ödeyerek yasal hale getirmektedirler. Kara para aklamanın en eski ve geleneksel yöntemlerindedir (Erdem,2018:18).

Örneğin, 1984 yılında ünlü “pizza bağlantısı” olayında, ABD’nin farklı yerlerinde hizmet veren bir pizza zinciri vasıtasıyla İtalya ve İsviçre’ye uyuşturucu satışından elde edilen 60 milyon dolar gönderilmiştir. İtalya’da halen bir çok pizzacı dükkanının, yerel mafya için güzel bir çıkış noktası olduğu bilinmektedir (Ergül, 2001: 38).

1.5.10. Sahte veya Yanıltıcı Fatura (Hayali İthalat-İhracat)

İthalat ve ihracat faturalarını gerçekte olduğundan daha düşük veya yüksek göstererek aradaki farkın kara para aklamak amacıyla kullanılmasıdır. Ülkemizde 1980’li yıllarda oldukça meşhur bir gündem maddesi olan hayali ihracat, haksız yere vergi iadesi alınmasına sebep olduğu gibi aklama içinde kullanılabilir. Bu amaçla değeri çok düşük olan bir mal, nitelikli bir mal gibi yüksek bir bedelle yurt dışına gönderilir. Örneğin, 100 liralık bir mal 2500 liraya satılmış gibi yurt dışına gönderilir. Bu işlem üzerinden %20 oranında vergi iadesi alındığı varsayımıyla 500 lira vergi iadesi alınır. Ayrıca 2400 lira tutarında kara para ihracattan elde edilmiş bir gelir gibi gösterilebilir. Ancak, oluşabilecek bir inceleme durumunda yakalanmamak için ve elde edilen suç gelirinin mali sisteme sokulması gerekliliğinden, bu suç gelirinin sözde ihracatın yapıldığı şirket tarafından gönderilmesi gerekmektedir. Söz konusu şirket faal veya paravan bir şirket olabilir. Bu işlem ithalat içinde uygulanabilir. Yurt dışından alınan 100 liralık mallar yurt içinde, aklama için kullanılan şirketlere 2500 liraya satılır aradaki fark kara para aklamak amacıyla kullanılır (Başak, 1998: 6).

1.5.11. Alternatif Havale Sistemleri (Hawala-Hundi)

Ülkelerin kara para aklama konusundaki hassasiyetlerinin artmasının sonucunda, bankacılık sisteminin kara para aklayıcıları tarafından kullanılmasını önlemek amacıyla pek çok ülkede çeşitli önlemler alınmıştır. Önlemler ve önlem alan ülkeler gün geçtikçe artmaktadır. Bankacılık sistemi üzerindeki denetimlerin artması sonucunda suçlular için risk artmış ve onları alternatif sistemleri kullanmaya mecbur bırakmıştır. Bu alternatif bankacılığa yeraltı bankacılığı da denilmektedir. Hawala sistemi de bu alternatif bankacılık sistemlerinden birisidir. Söz konusu alternatif bankacılık sistemlerinin ortaya çıkmasını doğrudan suça ve suçlulara bağlamak doğru bir düşünce olmayacaktır. Çünkü bu alternatif sistemler ihtiyaçlara bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Maliyet yönünden avantajlı, hızlı, prosedürü az ve gizlilik güvencesi yüksektir. Asıl amacı kara para transferi olmayan bu alternatif sistemler suçlular için oldukça avantajlı bir yöntemdir. Bu alternatif sistemlerden biri olan Hawala, güvene dayalı bir havale sistemidir. Kara para aklayıcılarının istismarına açık olan bu sistem Güney Asya ve Körfez ülkeleri ile ilişkilidir. Hawala terimi, Hindu dilinde, Arapça ve Urduçada “güven” veya “referans” anlamına gelmektedir. Bazende hawala teriminin yerine çek veya makbuz anlamına gelen “Hundi” kelimesi kullanılmaktadır. Her iki terimde güven veya referans anlamına dayalı olarak para transferini ifade etmektedir. Sistemin temel direği güvendir (Tekin, 2001: 86-87).

Güven esasına dayanan alternatif havale sistemleri terör örgütleri ve suç örgütleri tarafından sıkça kullanılmaktadır. Alternatif havale sistemlerinde oldukça az kayıt tutulmakta veya hiç tutulmamaktadır. Bir ağ sistemi ile hesaplar denkleştirilmektedir. Hawala sistemi dört adımda anlatılabilir. Birinci adımda; A ülkesinde bulunan bir kişi B ülkesinde olan alıcıya para göndermek ister. A ülkesinde bulunan kişi bir hawaladar ile iletişime kurar, göndermek istediği parayı ve teslim şartlarını bu hawaladara verir. İkinci adımda, A ülkesindeki hawaladar B ülkesindeki meslektaşı hawaladar ile çeşitli iletişim araçlarından biriyle iletişime geçer ve talimatı verir. Üçüncü adımda ise, B ülkesindeki hawaladar B ülkesindeki alıcıyla iletişime geçer. A ülkesindeki gönderici tarafından alıcıya iletilmesi gereken kodu veya şifreyi teyit eder ve talimata uygun şekilde transfer masrafını düştükten sonra

belirtilen değeri B ülkesindeki alıcıya teslim eder. Dördüncü yani son adımda, iki hawaladar arasındaki hesap hareketlerinin denkleştirilmesi gerekmektedir. Bunun için hawaladarlar elektronik para transferi, mal ticaretinden kaynaklı ödemelerin yapılması, çek gönderimi, fiziki para gönderimi, değerli taş veya maden ticareti gibi yöntemleri kullanırlar. FinCEN'e (ABD Mali İstihbarat Birimi) göre alternatif havale sistemlerinin büyük bir bölümü yasal amaçlarla kullanılsa da, terör örgütleri ve organize suç örgütleri tarafından yasa dışı amaçlar doğrultusunda sıklıkla kullanılmaktadır. FBI'ın tespitlerine göre 11 Eylül saldırılarını yapanların, saldırı öncesinde söz konusu havale sistemlerini kullanarak ülkeye büyük miktarlarda para transferleri yaptığı anlaşılmaktadır (www.vergidosyasi.com, Erişim Tarihi, 14/12/2018).

1.5.12. Bankalar, Banka Temsilcilikleri Ve Diğer Finans Kuruluşlarını Kullanarak Aklama

Bankalar kullanılarak banka dışındaki kişilere karşı bazı suçlar işlenmektedir. Spekülatif bankacılık faaliyetleri, kişisel gizli bilgilerin açıklanması, bu bilgiler üzerinden şantaja başvurulması, tefecilik, hileli iflas ve masraflar üzerinden yapılan manipülasyonlar bu suçlardan bazılarıdır. Ayrıca, sahte havale, sahte teminat mektubu, tahvil gibi kıymetli evraklarla kişiler dolandırılabilirler. (Aydınşakir, 2008: 21).

Kara para aklayıcıları bankaları farklı şekillerde kullanmaktadırlar. Aklamada bankaların rolü, doğrudan veya dolaylı olabilmektedir. Suç örgütünün kontrolüne geçen bankalar sürece doğrudan katılırken, örgütün etkisi altındaki bankalar ise dolaylı olarak sürece katılmaktadırlar. Aklama sürecine doğrudan katılan bankalar, aklamayı gerçekleştirmek için ulusal ve uluslararası bankacılık işlemlerini bilinçli bir şekilde yerine getirmektedirler. Sürece dolaylı yoldan dahil olan bankalar ise, aklamayı gerçekleştirmek isteyen suç örgütleri tarafından kullanılan bankalardır. Söz konusu bankaların organize suç örgütleriyle organik bir bağı ya da menfaat ilişkisi yoktur. Organizasyondaki yetersizlik, eğitim yetersizliği ve denetim eksikliği nedeniyle bilinçsiz olarak suç örgütleri tarafından kullanılmaktadırlar (Güner, 2003: 211).

Rusya, Japonya ve Güney Kıbrıs Rum Kesimi gibi bazı ülkelerde, kara para aklama işi için bankaların satıldığı, kamu bankalarının özelleştirildiği veya yeni bankaların kurulması yoluna gidildiği bilinmektedir. Örneğin, Kıbrıs'ta Rus mafyasına ait 5 banka bulunmaktadır. Rusya'da ise 2000'in üzerinde banka mafya güdümündedir (Çelik, 2011: 26).

Kara para aklama faaliyetlerinde bankacılık sisteminden faydalanılması, banka mevduat hesapları ve geçici hesaplar, kredi işlemleri, kiralık kasalar ve modern ödeme araçları gibi hizmetlerin kullanımıyla mümkündür (Dönmez, 2010: 28).

Elektronik para, akıllı kartlar, internet bankacılığı ve diğer yani para transfer metodlarının kara para aklama yöntemleri üzerinde etkide buldukları göz ardı edilemez. Her ne kadar bu teknolojiler ile kara para aklamaya çok fazla örnekler gösterilemese de, bu kara para aklamada kullanılmadıkları anlamına gelmemektedir. Çünkü yapılan bir takım tahminlere göre, yeni teknolojiler ile kara para aklama yılda yaklaşık 50 milyon dolara tekabül etmektedir. Asıl sorun bu yollarla gerçekleştirilen aklama faaliyetlerini ortaya çıkaracak olan araç ve yöntemlerin henüz geliştirilmemiş olmasıdır (Yazıcı, 2008: 164).

1.5.13. İşçileri Kullanma

Başka ülkelerde çalışan işçilerin kendi ülkelerinde bulunan yakınlarına veya akrabalarına havale yoluyla göndereceği paranın dikkat çekmeyeceğini düşünen kara para aklayıcılarının kullandığı bir yöntemdir (Başak, 1998: 6).

Ülkemiz gibi başka ülkelere işgücü gönderen ülkelerde bu yönteme daha fazla başvurulmaktadır. Ülke içerisinde yasadışı faaliyetlerle uğraşan vatandaşlar, başka ülkelerde yaşayan yakınları vasıtasıyla elde ettikleri yasadışı geliri havale gibi yöntemlerle kendilerine geri getirtmektedirler (Aksakal, 2008: 35).

1.5.14. Seyahat Şirketleri Ve Turizm

Turistik amaçla farklı ülkelere gelen turistlerden yararlanarak kara paranın ülke dışına gönderilmesi ve yurda sokulması sağlanmaktadır. Ayrıca, turistler için

ödeme araçları düzenlenerek kara para aklanabilir. Kara para aklayıcıları bazen seyahat şirketi veya turistik tesis satın alma yoluyla aklama faaliyetine girişebilir. Ekonomisi büyük oranda turizmle kalkınan ülkelerde organize suç örgütlerinin aklama faaliyetleri içerisinde turizm yatırımları önemli bir hacime sahiptir (Çakın, 2019: 115).

1.5.15. Spor Kulüpleri Vasıtasıyla Aklama

Sporun gün geçtikçe artan sosyo-ekonomik önemi ile spor üzerinden elde edilen yüksek kârlar sayesinde para, spor dünyasında önemli bir kavram haline gelmiştir. Bu sektördeki büyük para hareketleri, spor tesislerinin artması ve spor faaliyetlerinin daha fazla kişiye ulaşabilir olması gibi olumlu gelişmelere sebep olurken, diğer yandan da olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Sektörde hareket eden para miktarının oldukça büyük olması aklama, yolsuzluk, dolandırıcılık gibi olumsuzlukların riskini yükseltmektedir. Spor, kara para aklamak için kullanılan sektörlerden biri haline gelmiştir. Aklayıcılar için spor endüstrisi, büyük parasal işlem kapasitesi ve spora ilgili olan insan sayısındaki artış sebebiyle en cazip sektörlerden biri olmuştur (Çakın, 2019: 117).

Kara para aklamak amacıyla spor kulüplerinin kurulduğuna veya işletildiğine neredeyse bütün ülkelerde rastlanılmıştır. Amacı aklama olan organize suç örgütlerinin futbol, basketbol, golf gibi spor dallarında kulüpler kurduğu bilinmektedir. Kurulan bu kulüplere üyelik için yüksek aidatlar alıp, üye sayısı ile orantılı bir şekilde kara paraya yasallık kazandırılmaktadır. Bu durumun en yaygın olduğu ülke Japonya'dır (Çelik, 2011: 24).

1.5.16. Avukat, Noter Ve Muhasebe Meslek Mensubu Gibi Görevliler Vasıtasıyla Aklama

Kara para aklama faaliyetiyle uğraşanlar, oldukça üretken ve konusunda uzman muhasebeciler, bankerler, hukukçular veya iş insanlarıdır. Bu mesleklere sahip kişilerin temiz bir geçmişi, yüksek seviyede mesleki bilgi ve deneyimi vardır. Ayrıca, bu kişilerin büyük bir bölümü sabıkasızdır. Söz konusu meslekleri icra eden kişiler, yerine getirdikleri görevleri kötüye kullanarak aklayıcılara destek verebilir ve

hatta aklama işlemini bizzat kendi gerçekleştirebilir. Bunun karşılığında da aklayıcılardan belirli miktarlarda komisyon almaktadırlar (Aydınşakir; 2008: 34).

1997 yılında FATF uzmanlarının Paris'te gerçekleştirdiği bir toplantıda bu hususa yönelik olarak bir örnek olay açıklanmıştır. Bu olayda; ünlü bir avukat, ulusal ve uluslararası finans kuruluşları ile off-shore merkezlerde yer alan büyük bir aklama şebekesi kurmuştur. Bu avukatın müvekkillerinin büyük bir bölümü yasalara uygun hareket eden vatandaşlardan oluşmaktadır. Ancak, içlerinde vergi kaçakçılığı ve diğer türden kaçakçılık suçları işleyen sabıkalı insanlarda bulunmaktadır. Yapılan inceleme sonrasında kara para aklama faaliyetinde bulunduğunu itiraf eden avukat, aklama işlemini iki yöntemle gerçekleştirdiğini söylemiştir. Birinci yöntemde, mesleki gizlilik hakkının arkasına sığınarak, Karayip ülkelerinde açtırmış olduğu hesapları kullanarak çeşitli işlemler yaparak müvekkillerinin kara paralarını aklamıştır. İkinci yöntemde ise kredi kartlarını kullanan avukat, müvekkillerine sahte isimlerle kredi kartları düzenleterek kara paranın aklanmasını sağlamıştır. Kredi kartlarını veren kuruluşlar, kredi kartı sahibi kişilerin gerçek kimliklerini bilmemektedir (MASAK, 2000: 47, Aktaran: Yılmaz, 2006: 24-25).

Kolombiya'da uyuşturucu satışı yapan iki uyuşturucu taciri, yasadışı yollardan elde ettikleri bu parayı aklayabilmek için bir muhasebe firmasını kullanmışlardır. Muhasebe firmasının müşterisi olan bu iki uyuşturucu satıcısı, muhasebecilerine düzenli bir şekilde zarf ve kutularda nakit paralar teslim etmişlerdir. Bu paralarla muhasebeci; şirket kurmuş, müşterileri adına yatırım yapmış ve yakınları adına banka hesapları açtırmıştır. Ayrıca, yurt dışına yaklaşık olarak 114.000 dolar aktarılmıştır. Aktarılan bu paralar ile kamyon yedek parçası ithalatı yapılmıştır. Ülkeye ithal edilen yedek parçaların ticareti yapılmış, buradan elde edilen gelir ile gayrimenkul satın alınmıştır. Muhasebe firmasının dört çalışanı, bu şekilde 633.000 dolar aklamıştır. Yapılan bu aklama işlemlerinden muhasebeciler ise %10 komisyon almışlardır (FATF, 1999: 24, Aktaran: Aydınşakir, 2008: 34).

1.5.17. Borsa, Insider Trading Ve Manipülasyon Yoluyla Aklama

Borsa, günümüz koşullarında sıradan yatırımcılar için oldukça cazip bir piyasadır. Borsa işlemlerinin bilişim teknolojileri vasıtasıyla yapıyor olması

işlemlere hız ve kolaylık kazandırmıştır. Bu yüzden kara para aklayıcılarının borsaya olan ilgisi oldukça yüksektir. Borsalarda yapılan yasadışı faaliyetlerde spekülasyon hareketleri; transaksionlar veya yasadışı gelirlerin kullanımı ile yapılmaktadır. Bu gelirlerin yeniden aklanması gerekmektedir. Aklama işlemleri için borsayı kullanan aklayıcılar, hem yasadışı geliri aklamakta hem de iki kat kazanmaktadırlar (Çelik, 2011: 18)

Menkul kıymetler piyasasında yapılan işlemlerin genellikle nakit olarak yapılmaması dolayısıyla, aklama işlemleri ayırıştırma ve bütünleştirme aşamasında gerçekleşmektedir. Yerleştirme aşamasında aklayıcılar tarafından aracı kuruluşlarda çok sayıda hesap açtırılarak, bu hesaplar üzerinden menkul kıymet alımı yapılmaktadır. Daha sonra ellerinde bulundurdukları hisseleri satmak suretiyle kazançlarına yasal bir görüntü kazandırmış olmaktadır. Menkul kıymet işlemlerinin, kara para aklama işlemlerinde güvenlik açığı vermesinin özünde, piyasada alıp satılan menkul kıymetlerin hamiline olması durumu yatar. Çünkü hamiline varlıkların alım-satımında kimlik tanımlama zorunluluğu yoktur. Bu yüzden açılan sahte hesaplarla piyasada eş zamanlı al-sat işlemleri yapılmaktadır. Yapılan tüm bu işlemlerin amacı kazanç sağlamak olmadığından çok sayıda işlem yapıp para kaynağından hızla uzaklaştırılmaktadır (Sırma ve Saldanlı, 2015: 113-114).

Sermaye piyasalarında piyasa bozucu uygulamalardan biri de içerden öğrenenlerin ticareti (insider trading) suçudur (Bostancı ve Kadioğlu, 2009: 101). İçerden öğrenenlerin ticareti; sermaye piyasalarında kamuya açıklanmamış başka yatırımcıların ulaşamayacağı nitelikte önemli bilgilere sahip olan ve genellikle işletmeler içerisinde önemli görevlere sahip çalışanların, yaptıkları ticareti çeşitli düzenlemeler kapsamında raporlayarak denetimli şekilde gerçekleştirmesidir (Esen, 2016: 161). Bir başka tanıma göre insider trading; “sermaye piyasası araçlarının değerini etkileyebilecek, henüz kamuya açıklanmamış bilgileri kendisine veya üçüncü kişilere çıkar sağlamak amacıyla kullanarak sermaye piyasasında işlem yapanlar arasında fırsat eşitliğini bozacak şekilde kendi mal varlığına yarar sağlamak veya bir zararı bertaraf etmektir” (Yılmaz, 2006: 28).

İnsider trading, sermaye piyasasında haksız rekabet ortamını yaratmaktadır. Kamuyu aydınlatma ve yatırımcıların korunması ilkelerini çiğneyerek belirli kişi ya da kişilerin haksız gelir elde etmesine sebep olmaktadır. Şirketlerdeki yönetim kurulu başkanı ve üyeleriyle, yönetici kadrosu ve çalışanların yanı sıra yatırım danışmanları, avukatlar gibi alım-satım yetkisine haiz kişiler arasındaki bilgi alışverişinin etkisiyle gerçekleştirilen işlemler insider trading'e örnek olarak verilebilir (Yılmaz, 2006: 28).

İnsider trading suçunun dışında sermaye piyasasında gözlenen ve kara paranın aklanmasına zemin hazırlayan bir diğer olumsuzluk ise manipülasyonlardır. Manipülasyon, yapılan bir takım operasyonlarla hisse senedi fiyatlarını olduğundan daha fazla yükselterek veya düşürerek piyasayı yapay olarak yönlendirmektir. Menkul kıymet piyasalarında işlem gören hisse senetlerine ilişkin, bilinçli olarak yanlış yönlendirici bir izlenim uyandırma veya yanıltıcı bir piyasa yaratmak amacıyla yapılan işlemler manipülasyon niteliğindedir. Bütün menkul kıymetler borsalarında insider trading ve manipülasyon yasaklanmıştır. Bu faaliyetlerde bulunanlara cezai yaptırımlar uygulanmaktadır. İnsider trading ve manipülasyon gibi faaliyetler ekonomik suç olarak görülmektedir. Ancak, siyasi istikrarın sağlanamadığı, yönetsel boşlukların olduğu, gelişmekte olan ülkelerin borsalarında bu faaliyetlere sıkça rastlanılabilir. Böyle ülkelerde aklayıcılar, fırsatları kullanarak ellerindeki paraları aklamaktadırlar (Aksakal, 2008: 37).

1.5.18. Sanal – Kripto Para Birimleri İle Aklama

Sanal parayı Avrupa Merkez Bankası şöyle tanımlamaktadır; “herhangi bir merkez bankası, kredi kuruluşu veya e-para kuruluşu tarafından ihraç edilmediği halde, bazı durumlarda paranın yerine kullanılabilen bir değer dijital karşılığıdır” (ECB, 2015: 6).

Kripto şifreli para anlamına gelmektedir. Kripto para; internet aracılığıyla kullanılan, hiçbir merkezi otoriteye ya da aracı kuruluşa bağlı olmayan sanal para birimi olarak ifade edilebilir. Kripto paralar alternatif para birimidirler, hem dijital hem de sanal paradırlar. İlk kripto para birimi Bitcoin'dir. Çalışma prensibi kriptografi (şifreleme) yöntemine dayanır. Bitcoin ve onun gibi diğer kripto paralar,

kendiliğinden bir para birimidir. Hiçbir merkezi otorite tarafından düzenlenip denetlenemez (www.medium.com, Erişim Tarihi, 16/12/2018).

Kara para aklayıcıları yeni teknolojilere uyum sağlama noktasında sıkıntı çekmeyen kişilerdir. Genelde sanal para birimleri ve teknolojileri özelde ise Bitcoin kara para aklayıcıları için biçilmiş kaftandır. Herhangi bir merkezi otoritenin veya merkez bankasının denetim ve kontrolünde olmaması, merkezi bir kayıt kuruluşu bulunmaması, anonim hesaplar üzerinden işlem gerçekleştirebilme imkânı, diğer para birimlerine kolay çevrilebilmesi ve arzu edilen yere transfer edilebilmesi gibi özelliklerinden dolayı kripto paralar, kara para aklayıcıları için oldukça cezbedici olmaktadır (Çakın, 2019: 129; Aksoy, 2018: 59-60).

Teknoloji haber ajansı The Next Web'in 8 Nisan 2019 tarihindeki yayımladığı habere göre, Danimarka'lı bir kişi Bitcoin ile yaklaşık 450.000 dolar gibi bir tutarda para aklaması sebebiyle yetkililerce dört yıl üç ay hapis cezasına çarptırıldı. Suçlunun kara para ile bitcoin satın aldığı ve fonların belirtilmemiş yabancı kripto para borsalarının hesapları vasıtasıyla suç ortaklarına gönderildiği anlaşılmıştır. Ayrıca Danimarka polisi, suçlunun banka hesaplarından birinin şantaj ve gasp dolandırıcılığına bağlı olduğunu tespit etmiştir (www.kriptokoin.com, Erişim Tarihi, 15/5/2019).

1.6. Kara Para Aklamanın Nedenleri

Kara para, genel tabiriyle suç işlenerek elde edilen para anlamına gelmektedir. İşlenen bu suçtan dolayı cezalandırılmamak için delillerin yok edilmesi ve suçla bağlantılı olan her şeyin ortadan kaldırılması gerekir. Suç ile bağlantıyı sağlayan ve dışardan gözlemlenebilecek en büyük gösterge ise elde edilen paradır. Büyük miktarda para elde eden bir kişi bu parayı kendisi veya yakınları istedikleri gibi harcamaya kalkarsa bu dikkat çekebilir ve bu paraları nereden buldu gibi sorularla karşılaşabilir. Araştırma yapılması durumunda büyük miktarda olan paranın yasal faaliyetlerden elde edildiği ispatlanamayacağından suç ile ilişkisi tespit edilebilir. Kara paranın aklanmasını zorunlu kılan baş etken suç ile bağlantısının koparılma amacıdır (Akar, 1997: 65). 1980'li yıllarda Kolombiya'da "Medellin Karteli"nin baronu olan Pablo Escobar ofisinde kabul ettiği mali danışmanlarını bir

depoya götürür. Depoda paletler üzerine yığılmış basit ilan kâğıtları gibi duran ve fareler tarafından kemirilme izleri taşıyan milyonlarca doları göstermiş ve onlara; “bana etkili ve gizli çözümler bulun” demiştir (Ergül, 2001: 54-55). Bu örnek olay bahsi geçen bu durumu iyi özetlemektedir. Suç ile olan bağı kopartılamayan para, aklayıcılar için hiçbir değer ifade etmemektedir ve onlar için bir kâğıt parçasından ibarettir.

Yasadışı yollardan elde edilen paraların sahipleri bu paraları aklamak durumundadır. Aklayıcıları bu paraları aklamaya iten diğer nedenleri şöyle sıralayabiliriz (Yazıcı, 2005: 76):

- Adli soruşturmalardan korunmak,
- Daha çok gelir elde etmek,
- Yasadışı yollardan elde edilen gelirin müsadere edilmesini engellemek,
- Vergi kaçakçılığını kolay hale getirmek,
- Yasadışı yollardan elde edilen gelirin değerini korumak,
- Yetkililere yasal yollardan kazanıldığı görüntüsü vermek,
- Ya da yetkililerin dikkatini çekmemek,
- Elde edildiği yer dışında başka bir yerde harcayabilmek ve kullanabilmek.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE KARA PARA AKLAMA SUÇU İLE MÜCADELE

Bu bölümde; Türkiye’de kara para aklama ile mücadelenin tarihi, mücadele kapsamında oluşturulan yasal düzenlemeler ile bu düzenlemelerden doğan yükümlülükler ve aklama ile mücadele amacıyla kurulan idari kurumlardan bahsedilmiştir. Ayrıca, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşme, metin ve oluşumlardan da bahsedilmiştir.

2.1. Türkiye’de Kara Para Aklama İle Mücadelenin Tarihi

Türkiye’de kara para aklama ile mücadelenin başlangıcı sayılabilecek ilk eylem, ülkemizin 25 Eylül 1991 tarihinde FATF’ye üye olması kabul edilir. Bu katılımdan sonra FATF’in “40 Tavsiye” kararını hayata geçirebilmek için kara para aklamayı suç statüsüne taşıyacak kanun yapma çalışmalarına başlanmıştır. Bunun için 1994 yılında bir yasa taslağı hazırlanarak 9 Ekim 1994 tarihinde TBMM’ye sunulmuştur. Ancak yasa teklifi, meclise sunulduğu yasama yılı içerisinde meclis tarafından onaylanmamış ve yasama yılının sona ermesiyle hükümsüz kalmıştır (Güner, 2003: 369).

4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun 13 Kasım 1996 tarihinde kabul edilerek 19 Kasım 1996 tarihinde 22882 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 4208 Sayılı Kanunla bir uzmanlık kurulu olan “Mali Suçları Araştırma Kurulu” (MASAK), aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi ile görevlendirilmiştir. 17 Şubat 1997’de fiili olarak görev yapmaya başlamıştır. Yapılan düzenlemenin akabinde 26 Eylül 2004 tarihinde 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu kabul edilmiştir. 5237 Sayılı Kanun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanunun 282.maddesi, 4208 Sayılı Kanunla aynı yönde bir düzenleme yaparak “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama” başlığıyla suçu düzenlemiştir. 5237 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle kara paraya yönelik özel ve genel olarak iki farklı suç tanımı yapılmıştır. Bu şekilde iki tanımın olması uygulamada karışıklığa sebep olmaktadır. Avrupa Birliği (AB) uyum standartları çerçevesinde

kabul edilen anlayışa göre özel ceza yasalarından olabildiğince kaçınarak, suçlara ait cezaların genel ceza yasalarında belirlenmesi temel ilke haline getirilmiştir. Bu ilke gereği uygulamadaki karışıklığı ortadan kaldırmak ve uygulamada birliği tesis edebilmek için 11 Ekim 2006 tarihinde 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kabul edilmiştir. Ülkemizde aklama suçunun önlenmesine yönelik olarak üç ayrı yasa bulunmaktadır ve bunlar birlikte uygulanmaktadır (Vural, 2010: 32-33).

2.2. Türkiye’de Kara Para Aklama İle Mücadelede Yasal Düzenlemeler

2.2.1. 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun

Türkiye’de kara para aklama suçu ilk olarak 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ile hukuk sistemimiz içerisine girmiştir. Bu kanun ile 17 Şubat 1997 tarihinde fiilen göreve başlayan ve Maliye Bakanlığı bünyesinde görev yapan Mali Suçları Araştırma Kurulu’nun (MASAK) temelleri de atılmıştır. Bu kanundan önce suçtan elde edilen gelire dair bir takım düzenlemeler mevcuttu. O düzenlemeler 765 Sayılı Türk Ceza Kanununda yer almıştır (Çelik vd., 2000: 97).

Kara para tanımı kanunun 2.maddesinin a fıkrasında yapılmıştır. Bu tanıma göre; aşağıda açıklanan kanunlarda suç sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para ve diğer menfaatler kara para kabul edilmiştir.

- 1- 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki
- 2- 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkındaki Kanundaki
- 3- 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkındaki Kanundaki
- 4- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkındaki Kanundaki
- 5- 213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 359/b maddesindeki fiillerle

6- Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler

7- T.C.K.'nın 125-173. maddeleri arasında yer alan “ Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler”

8-T.C.K.’nın bazı maddelerinde yer alan suçlar. O maddeler şunlardır: 179, 192, 264, 316, 317, 318, 319, 322,325, 332, 333,335, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435,436, 495, 496, 497, 498, 499,500, 504, 506 (Ergül, 2001: 168-169).

Sayılan bu maddelerde konu edilen fiiller ise, adam kaçırma, şantaj, silah kaçakçılığı, kalpazanlık, sahte para ve resmi bilet ticareti, resmi mühür, damga, evraklarda sahtecilik, uyuşturucu madde ticareti, fuhuş aracılığı, yağma, yol kesme, adam kaldırma, ağır dolandırıcılık ve hileli iflastır. Görüldüğü üzere kanun koyucu kara paranın tanımını yaparken sayma yöntemini kullanmıştır. Bu durum doktrinde çok eleştirilmektedir (Ergül, 2001: 169).

4208 Sayılı Kanun, kara para aklama suçunu işleyenler hakkında 2 ile 5 yıl arasında hapis cezasını öngörmektedir. Ayrıca aklanan paranın bir katı kadar para cezasını, aklanan mal ve değerlerin faizi ile beraber müsaderesini hükmetmektedir. Eğer bu suç, kamu çalışanları tarafından ya da Bankalar Kanunu, Sigorta Murakabe, Finansal Kiralama Kanunu, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, Ödünç Para Verme İşleri Kanunu ve Özel Finans Kurumları Kurulması Hakkındaki Kanuna göre faaliyette bulunan kurumlarda çalışanlar tarafından işlenirse, cezalar bir kat daha artırılmaktadır. Kanunda suçun örgütlü bir biçimde işlenmesi, şiddet veya tehditle ya da silah kullanarak işlenmesi de ağırlaştırıcı sebep olarak görülmekte olup cezaları bir kat daha artırmaktadır (Dönmez, 2010: 97).

2.2.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

Hukuk sistemimizde ilk olarak 4208 Sayılı Kanunla tanımlanan kara para aklama suçu, 1.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun “Suçtan Kaynaklı Malvarlığı Değerlerini Aklama” başlığı ile 282.maddesinde

yeniden düzenlenmiştir (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 28/05/2019). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 282.maddesine göre:

- *“Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*
- *Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliği bilerek satın alan, kabul eden, bulduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*
- *Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır.*
- *Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.*
- *Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.*
- *Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.”*

Ülkemizde 4208 sayılı Kanun yürürlükte iken aklamaya konu olan varlıkların elde edildiği öncül suçlar “sayma yöntemi” ile belirlenmiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun aklama ile ilgili düzenleme yapılan 282. maddesinde “alt sınırı altı ay ve daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlar” diye bir ifade kullanılarak “eşik yaklaşımı” benimsenmiştir. 4208 sayılı Kanunda kullanılan kara para kavramı yerine ise “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değeri” tabiri kullanılmıştır (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 28/05/2019).

Kanunun 282. maddesi günümüzdeki halini, 26 Haziran 2009 tarihli 5918 sayılı “ Türk Ceza Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile almıştır. 2006 ve 2007 yılları arasında FATF tarafından Türkiye’ye yapılan üçüncü tur değerlendirmeleri sonucunda hazırlanan ve 2007 yılında FATF Genel Kurulu tarafından kabul edilen değerlendirme raporu 5918 sayılı Kanunla yapılan düzenlemelerin sebebi olarak görülmektedir (Dönmez, 2010: 98).

2.2.3. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun

Suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede uluslararası standartların dikkate alınarak hazırlanması sonucu oluşturulan 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun 18.10.2006 tarihinde 26323 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunda aklama suçunun cezalandırılması ve soruşturulması hakkında temel ceza ve usul kanunlarının uygulanması esası benimsenmekte ve bu yüzden bu yöndeki düzenlemelere yer verilmemektedir. Ayrıca bu kanun ile 4208 Sayılı kanunun birçok hükmü ortadan kaldırılarak, aynı suçun hem 4208 Sayılı Kanunda hem de Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenmesinden kaynaklanan ikilem giderilmiştir. 5549 Sayılı Kanun’un 2/g maddesinde aklama suçunun tanımı olarak; 5237 Sayılı Kanunun 282.maddesinde düzenlenen suçu ifade eder şeklinde bir ifade verilmiş ve Türk Ceza Kanunu’ndaki mevcut düzenlemenin esas alındığı belirtilmiştir (Dönmez, 2010: 99-100).

5549 Sayılı Kanun ile 4208 sayılı Kanun arasında bir takım farklar bulunmaktadır. Bu farklılıkları şöyle sıralayabiliriz (Üstün, 2008a: 44-45):

- 4208 Sayılı Kanunda “kara para” ve “kara para aklama” terimleri kullanılırken 5549 Sayılı kanunda “suç geliri” ve “suç gelirlerinin aklanması” terimleri kullanılmıştır. Ayrıca suç geliri, “suçtan kaynaklanan malvarlığı” olarak tanımlanmıştır.
- 4208 Sayılı Kanunda öncül suçlar sayılmış, kara para aklama suçu tanımlanmış ve cezası belirlenmişken diğer tarafta 5549 Sayılı Kanunda aklama suçu ve cezasına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiş, aklama suçu için 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 282. maddesine atıf yapılmıştır.

- 4208 sayılı Kanunda “bilgi ve belge verme” yükümlülüğü dışındaki yükümlülükler belirlenmemiş, bunlar yönetmelikle düzenlenmiştir. 5549 sayılı Kanunda ise yükümlülüklerin hepsi ayrı ayrı madde olarak düzenlenmiştir.
- 4208 sayılı Kanuna göre yükümlülüklerin ihlali durumunda; 6 aydan bir yıla kadar hapis cezası ve 12 ile 120 milyon arasında ağır para cezaları öngörülmüştür. 5549 sayılı Kanunda ise yükümlülüklerin ihlali için yükümlülük türüne göre idari veya adli ceza uygulamalarına hükmedilmiştir.
- 4208 Sayılı Kanunda tedbirin nasıl uygulanacağına dair özel bir düzenleme yapılmışken, 5549 Sayılı Kanunda “el koyma” yaptırımının 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128. maddesine göre yapılacağı belirtilmiştir.
- 4208 Sayılı Kanunda kimlik tespitine yönelik olarak alınan belgelerin 5 yıl saklanması öngörülürken, 5549 Sayılı Kanunda ise yükümlülüklerle ve işlemlere ilişkin bütün belge ve kayıtların 8 yıl süreyle saklanması öngörülmüştür.
- MASAK’ a 4208 Sayılı Kanunda yer almayan, yeni yetkiler 5549 sayılı Kanunla verilmiştir.

5549 Sayılı Kanunun 2.maddesinin d bendinde “yükümlü” kavramı yer almaktadır. Buna göre yükümlü; “*Bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştirak edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri ve Cumhurbaşkanınca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenleri*” ifade etmektedir (www.mevzuat.gov.tr, Erişim Tarihi, 20/05/2019).

5549 Sayılı Kanunun 27.maddesinde, belirtilen hususlar hakkındaki usul ve esasların Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmeliklerle düzenleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda yürürlüğe giren “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik” in 4.maddesinde

yükümlü, aşağıda sayılanlar ile bunların şube, acente, temsilci ve ticari vekilleri ile benzeri bağlı birimlerdir (www.resmigazete.gov.tr, Erişim Tarihi, 22/05/2019):

- a- Bankalar
- b- Bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisine sahip kuruluşlar
- c- Kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili kuruluşlar
- ç- Ödünç para verme işleri hakkındaki mevzuat kapsamındaki ikrazatçılar, finansman ve faktoring şirketleri
- d- Sermaye piyasası aracı kurumları ve portföy yönetim şirketleri
- e- Yatırım fonu yöneticileri
- f- Yatırım ortaklıkları
- g- Sigorta, reasürans ve emeklilik şirketleri
- ğ- Finansal kiralama şirketleri
- h- Sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar
- ı- Saklama hizmeti ile sınırlı olmak üzere İstanbul Altın Borsası Başkanlığı
- i- Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü ile kargo şirketleri
- j- Varlık yönetim şirketleri
- k- Kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar
- l- Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarını basma faaliyeti ile sınırlı olmak üzere Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü
- m- Kıymetli madenler borsası aracı kuruluşları
- n- Ticaret amacıyla taşınmaz alım satımıyla uğraşanlar ile bu işlemlere aracılık edenler
- o- İş makineleri dâhil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar
- ö- Tarihi eser, antika ve sanat eseri alım satımı ile uğraşanlar veya bunların müzayedeciliğini yapanlar
- p- Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye Jokey Kulübü ve Spor Toto Teşkilat Başkanlığı dâhil talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler
- r- Spor kulüpleri

s- Noterler

ş- Savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35.maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki işlerden taşınmaz alım satımı, şirket, vakıf ve dernek kurulması, idaresi ve devredilmesi gibi işlerle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar

t- Şirket, vakıf ve dernek kurulması, idaresi ve devredilmesi gibi işlerle sınırlı olmak üzere, bir işverene bağlı olmaksızın çalışan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirler ile yeminli mali müşavirlerdir.

5549 Sayılı Kanun yükümlülerin yerine getirmekle sorumlu oldukları yükümlülükleri ikinci bölümün ilgili maddelerinde ve daha sonradan ilave edilen 9/A maddesinde belirtmiştir (Çakın, 2019: 140-141). Kanunda yer alan temel yükümlülükler aşağıda yer verilmiştir.

2.2.3.1. Kimlik Tespiti

5549 Sayılı Kanunun sıraladığı yükümlülüklerden birincisi kimlik tespittir. Kanunun 3/1 maddesinde; *“Yükümlüler, kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek zorundadır.”* şeklinde bir ifadeyle kimlik tespiti hükme bağlanmıştır.

5549 Sayılı Kanuna dayanarak çıkartılan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğin üçüncü bölümünde kimlik tespit yükümlülüğüne dair ayrıntılı bir düzenleme yapılmış, kimlik tespitinin hangi durumlarda ve nasıl yapılacağı anlatılmıştır. Yönetmeliğe göre yükümlülerin uyması gereken kurallar şöyledir (Dönmez, 2010: 105-106) :

- Sürekli iş ilişkisi tesisinde tutar gözetmeksizin,
- İşlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı yirmi bin TL veya üzerinde olduğunda,
- Elektronik transferlerde işlem tutarı ya da birbiriyle bağlantılı birden fazla işlemin toplam tutarı iki bin TL veya üzerinde olduğunda,
- Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin,

- Daha önce elde edilen müşteri kimlik bilgilerinin yeterliliği ve doğruluğu konusunda şüphe olduğunda tutar gözetmeksizin, yükümlüler kişilerin kimliğine ilişkin bilgileri almak ve bu bilgilerin doğruluğunu teyit etmek suretiyle müşterilerinin ve müşterileri adına veya hesabına hareket edenlerin kimliğini tespit etmek zorundadır.

2.2.3.2. Şüpheli İşlem Bildirimi Ve Şüpheli İşlem Bildiriminin Gizli Tutulması

Şüpheli işlem bildirim uygulaması, ABD’de “nakit işlem bildirim formları” doldurulurken tesadüfen başlamıştır. Formu dolduran kuruluşlar yetkilileri uyarmak için forma “şüpheli” ibaresini eklemeye başlamışlardır. Bu uyarıları faydalı olarak gören ABD yetkilileri gerektiğinde bu bilgiyi tüm kurumlardan alabilmek için nakit işlem bildirim formlarına, işlemin şüpheli olup olmadığına dair bir kutucuk eklemiştir. Şüpheli işlem bildirim sistemi esasında 90’lı yıllarda başlamıştır. Bazı ülkelerde şüpheli işlem bildirim sisteminin başlama yılları şöyledir; ABD 1986, İngiltere 1987, Kanada 1989, Fransa ve İtalya 1991, Japonya 1992, Almanya, Danimarka, Belçika ve İspanya 1993, Avusturya, Hollanda, İsviçre ve İrlanda 1994 (Yılmaz, 2006: 130).

Şüpheli işlem bildirim, uluslararası sözleşmelerde bir zorunluluk olarak yer alması ve FATF’ in sisteme ilişkin standartlar belirlemesiyle birlikte bütün dünyaya yayılmıştır. Bugün ülkelerin büyük bir bölümünde yasal bir zorunluluk olarak yerini almıştır. Şüpheli işlem bildirim olmadığı ülke sayısı oldukça sınırlıdır. Türkiye’de şüpheli işlem bildirim zorunluluğu ilk kez 13.11.1996 tarihli 4208 Sayılı Kanunun 15.maddesine dayanarak hazırlanan yönetmeliğin 12.maddesi ile getirilmiştir. MASAK’ a ilk şüpheli işlem bildirim Eylül 1997 tarihinde ulaşmıştır. 5549 Sayılı kanun ile şüpheli işlem bildirim ilk kez kanun düzeyinde yer almıştır (Aykın, 2008: 41).

Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik kapsamında şüpheli işlem şöyle tanımlanmıştır: *“yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı*

amaçlarla kullanıldığına, bu kapsamda terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halidir.” (www.resmigazete.gov.tr, Erişim Tarihi, 22/05/2019) 5549 Sayılı Kanunun 4.maddesine göre de, *“Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa bildirilmesi zorunludur.”* şeklinde şüpheli işlem bildirimine ilişkin hususlar ifade edilmektedir (www.mevzuat.org.tr, Erişim Tarihi, 20/05/2019).

5549 Sayılı Kanunun 4.maddesinin birinci fıkrasına göre, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan ya da yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğinde veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir durumun varlığı halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından MASAK’a bildirilmesi zorunludur. Şüpheli işlem bildirimini; gerçek kişi yükümlünün bizzat kendisi, tüzel kişi yükümlünün kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınanlar, uyum görevlisi atanan yükümlülerde ise bu görevliler tarafından yerine getirilir (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 29/05/2019).

4208 Sayılı Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliğin 14.maddesine göre şüpheli işlemlerin tespit edildiği tarihten itibaren 10 gün içerisinde başkanlığa bildirilmesi zorunludur. Bu yargıya göre uyum görevlilerinin bu süre içerisinde değerlendirmelerini tamamlayarak işlemin şüpheli olduğuna karar kılmaları halinde formları başkanlığa göndermeleri gerekmektedir. Bir başka deyişle şüpheli işlemin tespit edildiği tarih ile bu işlemin başkanlığa iletilmesi arasında geçen süre, uyum görevlisinin konuyla ilgili değerlendirmeleri de dahil en fazla 10 gün olacaktır (TBB, 2003: 37).

5549 sayılı Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına yönelik olarak yayımlanan yönetmeliğe göre “yükümlü” olarak ifade edilen gerçek ve tüzel kişiler tarafından MASAK’ a şüpheli işlem bildiriminde bulunmaktadır. MASAK’ a yapılan şüpheli işlem bildirimleri genellikle elektronik ortamda (%99,3)

yapılmaktadır. Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) veya kara nakil araçlarının alım-satımı ile uğraşanlar gibi kurumsal olmayan yükümlüler ise posta yoluyla bildirimde bulunmaktadır. Şüpheli işlem bildirimlerinin yıllara göre sayıları ve yükümlü gruplarına göre dağılımı MASAK 2017 yılı Faaliyet Raporunda aşağıdaki tablodaki gibi verilmiştir (MASAK, 2017: 23).

Tablo 2.1. 2013-2017 Yıllarına Göre Şüpheli İşlem Bildirimleri Sayısı

YÜKÜMLÜ GRUPLARI	2013	2014	2015	2016	2017
Bankalar	22.086	31.146	66.719	117.006	159.076
Factoring Şirketleri	706	1.925	2.520	6.870	4.399
Ödeme Kuruluşları ile Elektronik Para Kuruluşları	-	-	-	703	3.382
Sigorta ve Emeklilik Şirketleri ile Sigorta ve Reasürans Araçları	629	693	451	1.980	1.487
Yetkili Müesseseler ile Kıymetli Maden Aracı Kuruluşları	897	498	603	899	1.323
Kargo Şirketleri	174	194	424	845	693
Finansman Şirketleri	8	39	32	201	631
Sermaye Piyasası Aracı Kurumları	177	209	151	371	332
Finansal Kiralama Şirketleri	61	101	45	181	78
İş Makineleri Dâhil Her Türlü Deniz, Hava ve Kara Nakil Vasıtalarının Alım-Satımı İle Uğraşanlar	-	-	35	51	37
Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler	-	-	-	-	14
Talih ve Bahis Oyunları Alanında Faaliyet Gösterenler	1	-	-	-	4
Bağımsız Denetim Kuruluşları	-	-	-	-	2
Noterler	1	1	-	2	1
Yatırım Ortaklıkları	-	-	-	-	1
Kıymetli Maden, Taş ve Mücevher Alım Satımı Yapanlar	2	-	-	-	-
Varlık Yönetim Şirketleri	-	-	1	-	-
Takas ve Saklama Hizmeti Veren Kuruluşlar	-	-	-	1	-
Diğer	850	1.677	3.240	3.460	4.951
TOPLAM	25.592	36.483	74.221	132.570	176.411

Kaynak : (MASAK, 2017: 24).

5549 Sayılı Kanunun 4.maddesinin ikinci fıkrası ile şüpheli işlem bildiriminde bulunmanın ifşa edilmesi yasaklanmıştır. Kanunun ilgili maddesine göre, yükümlülerin MASAK Başkanlığına şüpheli işlem bildiriminde bulunduğunu, görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklamayacakları hüküm altına alınmıştır. Bu yasağa aykırı davranışlar ise Kanunun 14.maddesine göre hapis cezası ve adli para cezasını gerektirmektedir (Aykın, 2008: 57).

2.2.3.3. Eğitim, İç Denetim, Kontrol Ve Risk Yönetim Sistemleri İle Diğer Tedbirler

5549 Sayılı Kanunun 5.maddesi Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın bu kanunun amacına uygun olarak eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri oluşturulması ve yine bu Kanunla getirilen yükümlülüklerle uyumu sağlamak amacıyla, gerekli yetki ile donatılmış idari düzeyde görevli tayin edilmesi de dahil, gerekli tedbirlerin alınması konusunda, işletme büyüklükleri ve iş hacimlerini dikkate alarak yükümlüleri ve uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili olarak göstermektedir.

2.2.3.4. Devamlı Bilgi Verme

5549 Sayılı Kanunun 6 maddesinde yükümlülerin taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenecek tutarı aşanları MASAK Başkanlığına bildirmelerinin zorunlu olduğuna dair hüküm verilmiştir. Devamlı bilgi verme kapsamına giren işlem türleri, bilgilerin verilme şekli ve hangi sürelerde verileceği, kapsam dışında tutulacak yükümlüler ile uygulamaya ilişkin diğer usul ve esasların da bakanlıkça belirleneceği bu maddede hükme bağlanmıştır. Kanunun uygulama yönetmeliğinde bankaların kendi aralarında kendi ad ve hesaplarına gerçekleştirdikleri işlemler ile finansal kuruluşların 5018 sayılı Kanuna göre “genel yönetim kapsamındaki idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile yaptıkları işlemler” devamlı bilgi verme yükümlülüğü kapsamı dışında tutulmuştur.

2.2.3.5. Bilgi Ve Belge Verme

5549 Sayılı Kanunun 7.maddesi uyarınca, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlar, MASAK Başkanlığı ve denetim elemanları tarafından istenecek her türlü bilgi, belge ve bunlara ilişkin her türlü ortamdaki kayıtları, bu kayıtlara erişimi sağlamak veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri doğru ve tam olarak vermek ve gerekli kolaylıkları sağlamakla yükümlüdürler. Kanun, talepte bulunulan şeyleri, savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlarda yazılı hükümleri ileri sürerek bilgi ve belge vermekten kaçınılamayacağını hükmetmiştir.

2.2.3.6. Muhafaza Ve İbraz

5549 Sayılı Kanunun 8.maddesine göre yükümlüler, bu kanunla getirilen yükümlülüklerle ve işlemlerine ilişkin her türlü ortamdaki; belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları son kayıt tarihinden, kimlik tespitine ilişkin belgeleri ise son işlem tarihinden itibaren sekiz yıl süreyle muhafaza ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmekle yükümlü olduklarını belirtmiştir.

2.2.3.7. Elektronik Tebligat

5549 Sayılı Kanunun 9/1 maddesinde; “bu Kanun ve 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanması kapsamında yapılacak tebligatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 7/A maddesinde düzenlenen elektronik tebligata ilişkin usullere bağlı olmaksızın, elektronik ortamda tebliğ edilebilir ve tebligata elektronik ortamda cevap verilmesi istenebilir. Bu şekilde yapılan tebligatlar karşı tarafa ulaştığında tebliğ edilmiş sayılır” şeklinde bir ifadeyle elektronik tebligatın kapsamı belirtilmiştir. Yine Kanunun 9/2 maddesinde MASAK Başkanlığının, “elektronik ortamda yapılacak tebligatla ilgili her türlü alt yapıyı kurmaya veya kurulmuş olan alt yapıyı kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma ve cevapların elektronik ortamda verilmesi zorunluluğu getirmeye, elektronik ortamda tebliğ yapılacaklar ile elektronik ortamdaki tebligata ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkili” olduğu belirtilmiştir.

Kanunun bahsettiği yetkiye istinaden çıkarılan “Elektronik Tebligat Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” de elektronik tebligat zorunluluğu olan yükümlüler; bankalar, finansal kiralama şirketleri, sermaye piyasası aracı kurumları, faktoring ve finansman şirketleri, sigorta ve emeklilik şirketleri, portföy yönetim şirketleri, Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi olarak belirtilmiştir (Çakın, 2019: 154).

2.3. Türkiye’de Kara Para Aklama Suçu İle Mücadelede İdari Kurumlar

Kara para aklama ile mücadelenin etkin bir şekilde yürütülmesi, finansal sistemde meydana gelen teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan yeni aklama tiplerine yönelik tedbirlerin alınması ve koordinasyonun sağlanması gibi durumların yönetilebilmesi için kara para ile mücadele eden kurumların kurulması zorunlu hale gelmiştir. Organize bir suç eylemi sayılan aklama suçunun tespiti, uzmanlık ve ciddi bir koordinasyon gerektirmektedir. Türkiye’de kara para aklamanın önlenmesine dönük etkin bir mücadele için 17 Şubat 1997 tarihinde 4208 sayılı Kanunla Mali Suçları Araştırma Kurulu kurulmuştur. Ayrıca Maliye Bakanlığı Müsteşarı başkanlığında toplanan Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu ve Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı olan Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Daire Başkanlığı da kara para aklama suçu ile mücadele için kurulan etkin idari kurumlardır (Erdem, 2018: 53).

2.3.1. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)

Türkiye’de kara para aklama suçuyla mücadele, 4208 sayılı Kanunun 1996 yılında yürürlüğe girmesiyle hukuki kimlik kazanmıştır. Bu suçla olan mücadele esas itibarıyla, 17 Şubat 1997 tarihinde kurulan Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. MASAK, Maliye Bakanlığı bünyesinde ve doğrudan Maliye Bakanına bağlı olarak görev yapmaktadır. Ulusal ve uluslararası standartların değişmesi ve ihtiyaçların farklılık kazanması sebebiyle mevzuat ve uygulama revize edilmiş, 4208 sayılı Kanun yerine 18.10.2006 tarihinde 5549 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. 5549 sayılı Kanun ile aklama suçu ile mücadele sistematigi içerisinde terörizmin finansmanı suçuyla mücadele de eklenmiştir. Böylelikle 5549 sayılı Kanunla veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak,

analiz etmek ve değerlendirmek MASAK'ın görevleri arasına eklenmiştir. MASAK'ın misyonu; suç gelirlerini aklama ve terörün finansmanı suçlarının önlenmesi ve tespitine yönelik olarak, politika oluşturulması ve düzenleme yapılmasına katkıda bulunmak, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgi toplamak ve analiz etmek, araştırma ve inceleme yapmak, elde edilen bilgi ve sonuçları ilgili makamlara iletmektir. Kurulun vizyonu ise aklama suçu ve terörün finansmanı ile etkili bir biçimde mücadele ederek etkin bir ekonomi ve güvenli bir toplum yapısının oluşmasına katkıda bulunan öncü bir kurum olmaktır (MASAK, 2017: 6).

5549 Sayılı Kanununun 19.maddesinde MASAK'ın görev ve yetkileri sıralanmıştır. Bu kapsamda MASAK'ın görev ve yetkileri şöyledir (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 27/05/2019):

- Aklama suçunu önlemek amacıyla politika hazırlamak ve stratejiler geliştirmek, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, ortak çalışmalar yürütmek, görüş ve bilgi alışverişinde bulunmak.
- Oluşturulan politikalar kapsamında kanun, tüzük ve yönetmelik tasarıları hazırlamak ve bunların uygulanması konusunda düzenlemeler yapmak.
- Aklama suçu ile ilgili gelişmeler ile bu suçun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasına yönelik yöntemler konusunda çalışmalar yürütmek.
- Aklama suçunu önlemek amacıyla sektörel çalışmalar yapmak, önlemler geliştirmek ve uygulamayı takip etmek.
- Kamuoyunun duyarlılığını ve desteğini artırmaya dönük çalışmalar yapmak.
- Aklama suçu ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, bu verileri analiz etmek ve değerlendirmek.
- Değerlendirme süreci içerisinde ihtiyaç duyulduğunda, kolluk birimleri ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak.
- 5549 sayılı Kanun kapsamına giren işlemler ile alakalı olarak, araştırma ve inceleme yapmak veya yaptırmak.

- Araştırma ve incelemeler neticesinde aklama suçunun işlendiği delillerle tespit edilmişse, gerekli işlemlerin yapılması için Cumhuriyet başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak.
- Cumhuriyet savcıları tarafından intikal ettirilen konuları incelemek ve aklama suçunun tespitine ilişkin talepleri yerine getirmek.
- Aklama veya terörün finansmanı suçlarının işlendiğine dair ciddi bir şüphe varsa konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek.
- Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında getirilen yükümlülüklerin denetiminin yapılmasını sağlamak.
- Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi talep etmek.
- Bilgi ve uzmanlık ihtiyacı durumunda diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin Başkanlık bünyesinde geçici olarak görevlendirilmesini talep etmek.
- Görevi kapsamındaki konularda uluslararası ilişkileri yürütmek ve bilgi alışverişinde bulunmak.
- Yabancı ülkelerdeki eşdeğer kurumlarla bilgi ve belge değişimi yapmak ve bu doğrultuda uluslararası antlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtırası imzalamaktır.

MASAK tarafından herhangi bir birime bir talepte bulunulması durumunda, bu talebin gereği o birim tarafından ivedi olarak yerine getirilmek zorundadır. MASAK, aklama suçunun araştırılması ve incelenmesi görevlerini denetim elemanları aracılığıyla yerine getirir. Görevlendirilecek denetim elemanları Başkanın talebi üzerine ilgili birim amirinin teklifi ve bağlı veya ilgili buldukları bakanın onayı ile belirlenir. Başkanlığın talebi üzerine görevlendirilecek denetim elemanları görevlendirme konusuna giren konularda bilgi ve belge istemeye, araştırma ve inceleme yapmaya, uygulamayı takip ve denetlemeye, bu maksatla her türlü evrakın araştırılmasına yetkili kılınmıştır (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 27/05/2019).

5549 Sayılı Kanununun 19.maddesi incelendiğinde MASAK'ın 6 temel görevi olduğu anlaşılmaktadır. Bu görevleri şu başlıklar altında toplamak mümkündür (MASAK, 2017: 8):

- Analiz ve değerlendirme (mali istihbarat üretme),
- inceleme,
- yükümlülük denetimi,
- dış ilişkiler,
- veri toplama,
- idari yaptırım.

2.3.2. Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu (MSMKK)

5549 Sayılı Kanununun 20.maddesinde Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulunun görevleri, üyeleri ve çalışma şekli belirlenmiştir. Suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin kanun taslakları hazırlamak, Bakanlar Kurulu kararlarıyla yürürlüğe girecek yönetmelik taslaklarını değerlendirmek, uygulamayla ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamak üzere Mali Suçlarla Mücadele Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Yılda en az 2 defa toplanan Koordinasyon Kurulu şu üyelerden oluşur (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 30/05/2019):

- Maliye Bakanlığı Müsteşarı (Başkan),
- Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanı,
- Gelir İdaresi Başkanı,
- Vergi Denetim Kurulu Başkanı,
- İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı,
- Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürü,
- Dışişleri Bakanlığı Ekonomik İşler Genel Müdürü,
- Hazine Kontrolörleri Kurulu Başkanı,
- Sigorta Denetleme Kurulu Başkanı,
- Hazine Müsteşarlığı Mali Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdürü,
- Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü,
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanı,
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürü,

- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkan Yardımcısı,
- Sermaye Piyasası Kurulu Başkan Yardımcısı,
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkan Yardımcısı.

Bu sayılan üyelere ek olarak üye olmayan ama görüş ve bilgilerine ihtiyaç duyulan kurum ve kuruluşlarda toplantıya katılabilir. Ancak bu kurum ve kuruluşların temsilcilerinin oy hakkı bulunmamaktadır (Dönmez, 2010: 111).

2.3.3. Kaçakçılık Ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı (KOM)

Dünya üzerindeki bütün gelişmeleri yakından takip eden, suç işleme yetenekleri gün geçtikçe artan ve uluslararası bağlantılara sahip olan organize suç örgütlerinin günümüz demokratik toplumlarına yöneltmiş olduğu tehditler ciddi boyutlara ulaşmıştır. Ülkemizde de en önemli güvenlik sorunlarının başında gelen organize suçlar, kamu otoritesini hedef almakta, toplumun barış ve huzurunu bozmakta ve sosyo-ekonomik yapıya ciddi zararlar vermektedir. Toplumların geleceğe güvenle bakabilmesi için bu suç organizasyonları ile mücadele oldukça önem taşımaktadır. Uyuşturucu madde kaçakçılığı başta olmak üzere, her türlü sahtecilik ve dolandırıcılık suçları, silah, tarihi eser, nükleer madde ile uyuşturucu madde yapımında kullanılan kimyasal maddelerin kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, yolsuzluk, bireysel ve özel sektör yolsuzlukları, kara para aklama, bilişim suçları ile son günlerde önemini ve etkisini daha yakından hissettiğimiz organize suçlarla mücadele görevini üstlenen Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı, ilk olarak 03.01.1980 tarihinde İçişleri Bakanlığı onayı ile Kaçakçılık Daire Başkanlığı olarak kurulmuştur. 01.04.1981 tarihinde de Kuruluş ve Çalışma Yönergesi onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Başkanlığın adı 07.07.1995 tarihli ve 95/7084 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. 6500'e yakın personeli ile Başkanlık, merkezde 14 Şube Müdürlüğü ile 2 Büro Amirliği, 80 ilde Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ve 36 ilçede de Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Grup Amirliği ile faaliyetlerini devam ettirmektedir (www.egm.gov.tr, Erişim Tarihi, 20/05/2019).

2.4. Türkiye'nin Taraf Olduğu Temel Uluslararası Sözleşme Ve Oluşumlar

Küreselleşme ve bilişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmenin aklama açısından ortaya çıkardığı en önemli durum, aklama yöntemlerinin ülke sınırlarını aşan bir nitelik kazanmasıdır. Bu durum uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, insan ticareti gibi suçlar ve aklama suçu ile mücadelenin sadece ülke sınırları içerisinde kalmayıp, uluslararası işbirliklerinin de zorunlu olduğunu göstermektedir. Bunun üzerine öncül suçlar ve aklama suçu ile mücadele için uluslararası işbirliği ve ülke mevzuatlarının uyumlaştırılmasına yönelik olarak uluslararası sözleşme ve oluşumlar gündeme gelmiştir (www.mfa.gov.tr, Erişim Tarihi, 15/02/2019).

2.4.1. Avrupa Konseyi'nin R(80) 10 Sayılı Tavsiye Kararı

Aklama suçu ile mücadelede ilgili ilk uluslararası belge Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 27.06.1980 tarihinde yapılan toplantısında kabul edilen "R(80)10 Sayılı Yasadışı Kaynaklı Fonların Saklanması ve Transferine İlişkin Önlemler Tavsiye Kararı"dır. Bu kararın alınmasının temelinde; Avrupa'da suç eylemlerinin artış göstermesi, suçtan elde edilen gelirlerin ülkeler arasındaki transferi, bu gelirlerin aklanarak ekonomik sisteme sokulmasının ciddi bir sorun haline gelmesi ve daha sonra işlenebilecek suçlarda suçlulara cesaret vermesi gibi nedenler yatmaktadır (Aykın, 2010: 114).

Uluslararası bir girişim olması sebebiyle önem taşıyan ancak hiçbir bağlayıcılığı olmayan bu kararda, bankacılık sisteminin kara para aklanmasının önlenmesinde kilit bir rol oynayacağı düşünülmüştür. Bunun için bankalar tarafından hesap açılması, nakit işlemlerin yapılması, kasa kiralması gibi işlemlerde kimlik tespitinin yapılması, şüpheli kişilere işlem yapılmaması ve kurumlar arası işbirliği gibi konularda bir takım tavsiyelerde bulunulmuştur (Başak, 1998: 11).

2.4.2. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)

Hazırlanırken Türkiye'nin de katkıda bulunduğu Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 19.12.1988 tarihinde imzaya açılmış olup 20 ülke tarafından onaylandıktan sonra 20.11.1990'da yürürlüğe girmiştir. Sözleşme, milletlerarası ceza

hukuku alanında bugüne kadar benimsenmiş olan en detaylı ve geniş belgelerden biri olma özelliği taşımaktadır. Dünyada bu konu ile ilgili varolan bütün ulusal kanun ve uygulama tekniklerini uyumlaştırmayı amaçlamaktadır. Bu sözleşme ile uyuşturucu madde kaçakçılığında elde edilen gelirin aklanmasına dair işlemlerin cezai yaptırımlara bağlanması üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Sözleşmenin giriş bölümünde Viyana Sözleşmesinin amaçlarından biri şöyle ifade edilmiştir; yasadışı uyuşturucu kaçakçılığı yapan kişileri, faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlardan mahrum ederek, onları bu suçları işlemeye sevk eden temel nedeni yok etmektir. Dolayısıyla, sözleşmede karaparanın aklanmasına ilişkin önlemler de yer almaktadır. Ancak unutulmaması gereken şey; sözleşmenin isminden de anlaşılacağı üzere sadece uyuşturucu kaçakçılığında elde edilen kazançların aklanmasının, sözleşme kapsamında suç olarak kabul edilmiş olmasıdır (Ergül, 2001: 106-107).

Türkiye, 20.12.1988 tarihinde, sözleşmenin imzaya açılmasından bir gün sonra sözleşmeyi imzalamıştır. Sözleşme, 16.01.1996 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır (Aykın, 2010: 106).

2.4.3. Strazburg Konvansiyonu

Suç gelirlerinin elde edilmesini engellemek amacıyla, suç gelirlerinin müsadere edilerek aklamanın önlenmesi ve bu doğrultuda uluslararası işbirliğinin sağlanması için 08.11.1990 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından “Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşme” kabul edilmiştir (Vural, 2010: 35).

Strazburg Konvansiyonu kara para aklama ile mücadele noktasında Viyana Konvansiyonu’ndan daha ileri bir aşamayı ifade etmektedir. Sözleşmede öncelikle öncül suç tanımı yapılmıştır. Sözleşmenin 1. maddesinde öncül suç şöyle tanımlanmaktadır; işlenmesi sonucunda aklama suçuna konu olabilecek gelir getiren, başka bir ifadeyle suç geliri elde edilmesine olanak tanıyan suçlardır. Strazburg Konvansiyonu, Türkiye tarafından 27.09.2001 tarihinde imzalanmış ve 16.06.2004 tarihli 5191 Sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuş ve 30.07.2004 tarih ve 2004/7712 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. Bu karar 01.09.2004 tarih ve 25570 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır (www.mfa.gov.tr, Erişim Tarihi, 15/02/2019).

2.4.4. Palermo Konvansiyonu

Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu) organize suçlarla mücadelede ilk uluslararası düzenlemedir. 15.11.2000 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş, 12-15.12.2000 tarihleri arasında Palermo'da imzaya açılmıştır. Türkiye sözleşmeyi 30.01.2003 tarih ve 4800 Sayılı Kanun ile kabul etmiştir. Bu sözleşmenin amacı; sınır aşan örgütlü suçların önlenmesi ve mücadelenin etkinliği için işbirliğinin geliştirilmesidir. Sınır aşan nitelikteki ve örgütlü suç gruplarınca işlenen;

- Üst sınırı 4 yıl veya daha fazla mahkumiyeti veya daha ağır bir cezayı gerektiren suçlar,
- suç örgütlerine katılma,
- kara para aklama,
- yolsuzluk
- ve adaletin engellenmesi

suçları sözleşmenin kapsamını oluşturmaktadır (<https://www.hmb.gov.tr>, Erişim Tarihi, 28/05/2019).

Aklama suçu sözleşmenin 6. maddesinde düzenlenmiştir. Sözleşme ile taraf olan devletlerden kara para aklama suçunda öncül suçları, yukarıda sayılan suçları da kapsayacak şekilde en geniş haliyle belirlemeleri talep edilmiştir. Ülkeler tarafından öncül suçların tespitinde sayma yönteminin benimsenmesi durumunda asgari olarak örgütlü suç gruplarınca işlenen suçların karapara aklamanın öncül suçu olarak belirlenmesi istenmiştir. Sözleşmenin 7.maddesi de kara para aklama ile mücadele önlemlerini içermektedir. Bu maddeye göre; banka ve banka dışı mali kurumlara kimlik tespiti, şüpheli işlem bidirimi ve kayıtların saklanması gibi yükümlülükler getirilmiş, ulusal merkezi bir mali istihbarat birimi kurulması ile nakit ve parasal değer içeren tüm evrakların sınır ötesi hareketinin izlenmesi ve bildirilmesi istenmiştir (<https://www.hmb.gov.tr>, Erişim Tarihi, 28/05/2019).

2.4.5. Mali Eylem Görev Gücü- Financial Action Task Force (FATF)

Mali Eylem Görev Gücü Temmuz 1989'da G-7 ülkeleri (ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada) tarafından karapara aklamanın uluslararası alanda önlenmesi amacıyla OECD bünyesinde kurulmuştur. 11 Eylül 2001 tarihinden sonra vizyonuna terörün finansmanı ile mücadeleyi de ekleyen FATF'nin halen 32 ülke ve 2 bölgesel kuruluş olmak üzere toplam 34 üyesi bulunmaktadır. Türkiye, 24.09.1991 tarihinde FATF'e üye olmuştur. FATF'in üyeleri şunlardır: ABD, Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Hollanda, Hong-Kong, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Meksika, Norveç, Portekiz, Rusya Federasyonu, Singapur, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan, Avrupa Komisyonu, Körfez İşbirliği Konseyi (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 31/05/2019).

2.4.5.1. FATF' in Görev Ve Faaliyetleri

G-7 ülkeleri tarafından 1989 yılında kurulan FATF, yapmış olduğu çalışmaların ardından "40 adet tavsiye kararı" belirlemiştir. FATF' a üye olan ülkeler, 1991 yılının Nisan ayında yayımlanan 40 adet tavsiye kararına uygun olarak gerekli düzenlemeleri gerçekleştireceklerinin sözünü vermişlerdir. FATF' in başkanlığını her yıl bir ülke yürütmektedir. Her yıl biri Paris'te diğeri başkanlık yapan ülkede olmak üzere iki toplantı gerçekleştirilmektedir. Yapılan bu toplantıların birincisinde aklama teknikleri konusunda bilgi birikiminin aktarımı amacıyla tipoloji çalışması yapılmakta, ikincisinde ise üye ülkelerin kırk tavsiyede belirlenen konulara uyma noktasında karşılaştıkları problemlerin ele alındığı genel kurul şeklinde bir çalışma yapılmaktadır (Başak, 1998: 18).

Finans başta olmak üzere hukuk alanından kanun düzenleyici ve uygulayıcı uzmanların oluşturduğu FATF, aklama suçunun önlenmesine ilişkin yasal ve düzenleyici reformları etkileyebilecek siyasi otoriteye yardımcı olmak için tasarlanmış bir politika üretim merkezi görevini yürütmektedir. FATF'in temel misyonu tüm ülkelerde gerekli tedbirlerin var olmasını sağlayarak kara para

aklanması etkin bir şekilde engellenmesini ve ayrıca tespit edilmesini sağlamaktır (Ergül, 2001: 112).

FATF'nin faaliyetlerini şu dört başlık altında özetleyebiliriz (Başak, 1998: 19):

- Belirlenen tavsiyelere ülkeler tarafından uyumunun kontrolü,
- FATF üyesi olmayan ülkelere FATF tavsiye kararlarını benimsetme ve uygulamayı özendirici çalışmaların yapılması,
- kara para aklama tekniklerinin takibi ve gerektiğinde tavsiyelerin güncelleştirilmesi,
- Dış ilişkiler programı uygulama ve ülkeler arasında bilgi alışverişini sağlamaktır.

2.4.5.2. FATF'nin 40 Tavsiye Kararı

FATF tarafından kara paranın aklanmasını önlemek amacıyla, yasal, finansal, operasyonel ve uluslararası işbirliği konularında hazırlanan ve üye ülkelere yerine getirilmesi istenen standartları içeren kırk tane tavsiye karardan oluşan metindir. FATF tarafından ilk önce 1990 yılında daha sonra revize edilerek 1996 yılında yayınlanan 40 tavsiye kararı, kara para aklama ile mücadele alanındaki yeni gelişmeler ile terörizmin finansmanı konusunu da dikkate alarak 2003 yılında tekrar revize edilmiştir. 2003 yılında revize edilen 40 tavsiye kararı aşağıdaki tablodaki gibidir (Üstün, 2008b: 26).

Tablo 2.2. FATF'nin 40 Tavsiyesi

1	Karapara aklama suçunun Viyana ve Palermo Sözleşmesindeki aklama suçu tanımlarına uygun olması
2	Aklama suçunun manevi unsurunun Viyana ve Palermo Sözleşmesindeki standartlara uygun olması. Tüzel kişilerin de cezai, hukuki ve idari sorumluluğa tabi tutulması.
3	Müsadere hususunda Viyana ve Palermo Sözleşmesinde belirtilen benzer tedbirlerin uygulanması.
4	Finansal kuruluşların gizlilik prensiplerinin, tavsiyelerin uygulanmasına engel olmaması.

5	Mali kuruluşların isimsiz hesap açmaması, müşterini tanı tedbirlerini uygulaması.
6	Siyasi güç sahibi kişilere özel dikkat gösterilmesi.
7	Muhabir bankacılık işlemlerinde dikkat edilecek hususlar.
8	Yeni teknolojilerin karapara aklamada kullanılmasına dikkat edilmesi.
9	Müşterini tanı tedbirlerinin uygulanmasında araçlara ve üçüncü kişilere güven.
10	Kayıtların 5 yıl süreyle saklanması ve ibraz edilmesi.
11	Finansal kuruluşların karışık ve normal görünmeyen işlemlere özel dikkat göstermeleri.
12	5, 6, 8, 9, 10 ve 11'nci tavsiyelerde öngörülen hususların kumarhaneler, emlakçılar, değerli maden ve taş tacirleri, avukatlar, noterler ve muhasebeciler ile şirket hizmeti sağlayanlara da uygulanması.
13	Finansal kuruluşlara şüpheli işlem bildirim zorunluluğu getirilmesi.
14	Şüpheli işlem bildiriminde bulunan finansal kuruluşları hukuki ve cezai sorumluluktan muaf tutan yasal hükümler getirilmesi ve şüpheli işlem bildirimleri ile ilgili bilgilerin ifşasının yasaklanması.
15	Finansal kuruluşların, politika, prosedür, kontrol, eğitim ve denetim programları hazırlamaları.
16	13,15 ve 21. tavsiyelerdeki hususların değerli maden ve taş tacirleri, avukatlar, noterler ve muhasebeciler ve "trustlar" ile şirket hizmeti sağlayanlara da uygulanması.
17	Tavsiyeleri uygulamayan gerçek ve tüzel kişilerin caydırıcı yaptırımlara tabi tutulması.
18	Paravan bankalarla iş ve işlem yapılmaması.
19	Belirli miktarın üzerindeki nakit işlemlerin bildirimini sağlayacak bir sistem kurulması.
20	Tavsiyelerin finansal kuruluşlar dışındaki iş ve mesleklere de uygulanması.
21	Tavsiyeleri uygulamayan ülkelerle olan iş ve işlemlerde özel dikkat gösterilmesi.
22	Düzenlemelerin, finansal kuruluşların özellikle yurtdışı şube ve acentelerine uygulanması.
23	Mali kuruluşların yeterli düzenleme ve denetimlere tabi olması.
24	Kumarhanelerin kapsamlı bir düzenleyici ve denetleyici rejime, diğer mali olmayan kuruluşların da etkin bir gözetim sistemine tabi olması.
25	Finansal kuruluşlara kılavuz ve geribildirim sağlanması.
26	Mali istihbarat birimi kurulması.
27	Kontrollü teslimat gibi özel inceleme ve soruşturma tekniklerinin uygulanması.
28	Yetkili makamların, soruşturmalarında delil ve bilgi elde etme ve gerektiğinde arama yetkisi olması.
29	Gözetim ve denetim yetkisi olanların bunu yerine getirecek yeterli yasal güce sahip olması.
30	Kara para ve terörün finansmanı ile mücadele eden birimlerin yeterli finansal güce, personele ve teknik donanımına sahip olması.
31	Politika üretenler, yasa uygulama birimleri ve denetim birimleri arasında işbirliği ve koordinasyon bulunması.

32	Şüpheli işlem bildirim, soruşturma, dondurma, zapt ve müsadere konularında istatistikler çıkarılması.
33	Aklayıcıların, tüzel kişileri yasadışı amaçla kullanmasını engelleyecek tedbirler alınması.
34	“Trust” sözleşmelerine dikkat edilmesi.
35	Viyana, Palermo ve Newyork Sözleşmelerinin tam uygulanması.
36	Aklama ve terörizmin finansmanında hızlı, etkin ve yapıcı karşılıklı adli yardımlaşma sağlanması.
37	“Dual criminality” prensibi olmasa bile adli yardımlaşma yollarının aranması.
38	Kara para aklama ile ilgili malvarlığının tespiti, dondurulması, zaptı ve müsadere ile ilgili yabancı ülke taleplerine cevap verilmesi.
39	Aklama suçunun, suçluların iadesine konu olan bir suç olması.
40	Yabancı eşdeğer birimler ile idari işbirliğinin yapılması.

Kaynak: (Üstün, 2008b: 27-28)

11 Eylül 2001 tarihinde ABD’de yaşanan İkiz Kule saldırısı sonrasında 15 AB üyesi ülke FATF’ın yetki alanına terörizmde eklenmesi önerisinde bulunmuşlardır. Ayrıca G-7 ülkelerinin Maliye Bakanları da özel tavsiyeler oluşturma talebinde bulunmuşlardır. Bütün bu tavsiyeler için “40+9 Tavsiye” ifadesi kullanılmaktadır (Vural, 2010: 37).

2.4.6. Egmont Grubu

09.06.1995 tarihinde Brüksel’de 24 ülke ve 8 uluslararası kuruluşun bir araya gelmesiyle kurulan Egmont Grubu, üye ülkelerin mali istihbarat birimleri arasında istihbari bilgi değişimini sağlamayı amaçlayan bir oluşumdur. Bu oluşum, literatüre mali istihbarat birimi (FIU) tanımını getirmiş ve mali istihbarat birimleri arasında bilgi değişimini düzenlemiştir. Egmont Grubuna üye ülkeler arasında bilgi değişimi “EGMONT Secure Web” denilen bir sistem aracılığıyla yapılmaktadır (Üstün, 2008b: 35).

Egmont Grubu’nun temel amacı; ülkelerin kara paranın aklanmasıyla mücadele sistemlerini ulusal olarak geliştirebilmelerine yardımcı olup, uluslararası bilgi değişiminin önündeki engelleri kaldırmaktır. Bu yardımın kapsamı içerisinde mali istihbarat birimlerine teknolojik yardım, personelin eğitimi, tecrübe ve bilgi aktarılmasının yanı sıra uluslararası bilgi değişiminin geliştirilip, sistemli bir yapıya kavuşturulması da hedeflenmektedir (Vural, 2010: 38).

Egmont'a şu anda 139 ülke ye olup, ülkemiz üyelik için şubat 1998'de müracaat etmiş ve Haziran 1998'de üyeliğe kabul edilmiştir (www.hmb.gov.tr, Erişim Tarihi, 28/05/2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİNDE ETİK VE KARA PARA AKLANMASINDA MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ROLÜ

Bu bölümde kavramsal olarak etik kavramına değinildikten sonra muhasebe mesleğinde etik konusu incelenerek bu hususta yapılan uluslararası ve ulusal çalışmalardan bahsedilmiştir. Daha sonra araştırmamızın cevap aradığı hususlardan biri olan kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rolleri ve yükümlülüklerine dair literatürde yer alan bilgiler kapsamında incelemelerde bulunulmuştur.

3.1. Etik Kavramı

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'üne göre etik; “1.Töre bilimi. 2. Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü. 3. Etik bilimi. 4. Ahlaki, ahlakla ilgili.” gibi anlamlara gelmektedir (www.sozluk.gov.tr, Erişim Tarihi, 25/04/2019). Bilimsel Felsefe Sözlüğünde ise etik; “Töreler öğretisi. Bir yandan töresel ya da ahlaksal olanı, yani töresel davranış biçimlerini, ahlak değerlerini, normları ve insanların düşünce ve görüşlerini inceleyen ve ahlakın gelişim yasalarını araştıran, diğer taraftan ahlak değerlerini ve normlarını toplumun nesnel gereklerine dayandırarak uyum içinde geliştirme görevini üstlenen bir felsefe bölümü.” diye tanımlanmıştır (Buhr ve Kosing, 1999: 151).

Sözlük anlamlarının dışında literatürde etik kavramına yönelik bir çok tanımlama ve ifade bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Etik kelimesi Yunanca “karakter” anlamına gelen “ethos” kelimesinden gelmektedir. Neye sahip olunacağı ya da olunamayacağının bilinmesine, neyin yapılacağı ya da yapılmayacağının, neyin isteneceği ya da istenmeyeceğinin belirlenmesine etik denir. Etik, insanların oluşturduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin özünü meydana getiren değerleri, kuralları, iyi-kötü gibi olguları, doğruyu, yanlış ahlaki açıdan araştırıp ortaya koymaya çalışan bir felsefe dalı olarak ifade edilebilir (Akarsu, 1984:61).

En genel anlamıyla etik, ahlaki açıdan doğru-yanlış ya da iyi-kötü ile ilişkilidir. Buradan hareketle etik kavramı genel olarak iyi, kötü, yarar, doğru, yanlış gibi kavramları inceleyen, bireysel ve toplumsal davranış ilişkilerinde iyiyi ve kötüyü belirleyen ahlaki ilkeler, değerler ve standartlar bütünü olarak tanımlanır (Hatcher, 2004: 358).

Ahlakın felsefesini yapan etik, insanların nasıl davranması gerektiğini, görev ve sorumlulukları temel alan davranış kurallarını ve bir bireyin neyi yapip-yapmaması gerektiği noktasında davranış biçimlerini tanımlayan kuralları konu edinmektedir. Bir başka deyişle etik kavramının konusunu, doğruyu yanlıştan ayırma kabiliyeti ile doğruyu uygulama eğilimi oluşturmaktadır. Temelinde sorumluluk duygusu yatan etik, topluma karşı sorumluluğun bir tür ifade yöntemidir (Yıldız, 2010: 159).

Bireyle birey, bireyle toplum, bireyle çevre, bireyle tanrı, toplumla toplumlar ve bunun gibi bir dizi ilişkide, davranış ve tutum biçimini ve ilişkinin düzeyini belirleyen bir takım ilke, kural ve değerler yer almaktadır. Bu ilke, kural ve değerler toplamına etik denilmektedir (Daştan, 2009: 284).

Toplumun uyması gereken kurallar yasalarla belirlenebilir. Ancak etik değerlerle ilgili kuralların yasalarla belirlenmesi oldukça güçtür. Aldatma, dolandırma ve çalma gibi kurallar yasalara bağlanabilirken, nitelikleri sebebiyle doğruluk, fedakarlık, fazilet gibi değerlerin yasalara bağlanması imkansız görünmektedir (Bilen ve Yılmaz, 2014: 58).

3.2. Muhasebe Mesleğinde Etik

Literatürde muhasebe ile ilgili çok çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Genel bir tanımla muhasebe; “işletme içi ve işletmeler arası karşılıklı ilişkilerden doğan, tamamen veya kısmen mali niteilkteki para ile ifade edilebilen işlemlere ilişkin bilgilerin, toplanması, sınıflandırılması, kaydedilmesi, özetlenmesi, denetlenmesi, raporlanması, sonuçların ilgili kişi ve kurumlara bildirilmesi fonksiyonlarını yerine getiren teknik, sanat ve uygulama yönleri olan bir bilimdir.” Bu tanımdan yola çıkarak muhasebeciyi ise şöyle tanımlayabiliriz: “muhasebeye ilişkin işlemlere yön

veren, kontrol eden, sistemin doğru, güvenilir ve zamanında bilgi üretimini sağlayan, kısaca sistemin işleyişinden sorumlu olan, kavramsal anlayış ve analitik yeterliliğe sahip uzman kişi”dir (Çiftçi ve Çiftçi, 2003: 81).

Muhasebe ve muhasebeci kavramlarını tanımladıktan sonra genel olarak mesleki etikten bahsetmek gerekirse onu da şöyle tanımlayabiliriz: “iş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamıdır.” Belirli bir meslek grubunun, meslek üyelerine emreden, onları belirli kurallara göre davranmaya zorlayan kişisel eğilimleri sınırlayan yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı hedefleyen mesleki ilkeler toplamıdır. Mesleki etik bir özdenetim sistemi gibi çalışır. Ancak diğer denetim tiplerinden farklı olarak içseldir ve manevi bir nitelik taşır. Meslek etiği, genel ahlak ilkelerinin söz konusu meslek özelinde yeniden yazılmasıdır. Mesleki ahlak ilkeleri, etik kurallar olarak “mesleki davranış ilkeleri” adıyla ifade edilen bir belgedir. Mesleki etik kuralların amacı, kapsamına giren çalışanların ve departmanların performansı, hareketi ve davranışları ile ilgili merkeze ve departmana ait standartları belirlemektir (MEB, 2006: 23).

Araştırmamız muhasebe meslek mensuplarını temel aldığı için muhasebe meslek etiği üzerinde durulmuştur. Muhasebe meslek etiği, muhasebe meslek mensuplarınca gerek faaliyetlerin sürdürülmesi sırasında gerekse mesleki faaliyetlerin yürütülmediği bir durum ve dönemde, kanunlara aykırı işlemlerin yapılmamasının yanında, toplumun değer yargılarına da önem verilerek güvenilir bilgilerin topluma sunulması ve ayrıca müşteriler, toplum, meslektaşlar ve ilgili meslek kuruluşları gibi gruplarla olan ilişkilerde uyulması gereken kurallar bütünü olarak tanımlanabilir (Daştan, 2009: 285).

Mesleklerin neredeyse bütününde, mesleğe ait yazılı veya yazılı olmayan davranış kuralları bulunmaktadır. Bu davranış kuralları o mesleğin mensuplarınca belirlenip, geliştirilmektedir. Bahsi geçen bu kuralların yazılı hale getirilmesi, bütün meslek mensuplarına ulaştırılması ve meslek mensuplarınca kabul görmesi oldukça önemlidir. Yazılı hale getirilen bu kuralların bir mesleki kuruluş tarafından onaylanması, ve kural ihlali yapan meslek mensuplarına uygulanacak cezai

yaptırımların belirlenmesi ve kuralların sürekli geliştirilmeye açık olması gereklidir. Bu şekilde oluşturulan mesleki davranış kurallarına uyulup uyulmadığı denetlenebilir, yaptırımlar uygulanabilir ve bu sayede toplumun mesleğe olan güveni tesis edilebilir. Yazılı hale getirilen bu kurallar meslekle ilgili davranış ve kararlarda etik çatışma yaşayan meslek mensuplarına doğruyu ve yanlışı görmede yol gösterici olabilir. Ancak şunu belirtmek gerekir; yazılı hale getirilen bu kuralların başarıya ulaşması kişilerin gönüllü kabulü ve katılımıyla mümkündür (Yıldız, 2010: 161).

Muhasebecilik mesleği ekonomik ve teknolojik değişimlere ve gelişimlere paralel olarak değişim göstermekte ve bu kapsamda ürettiği bilgilerin kapsamını genişletmekte ve niteliğini artırmaktadır. Bu durum muhasebe uygulama ve yöntemlerini değiştirirken meslek mensuplarından beklenen nitelik ve sorumlulukları da artırmaktadır. Bütün mesleklerde olduğu gibi muhasebe mesleğinde de muhasebe çalışanlarında aranan bir takım yetenekler ve özellikler vardır. Meslek mensuplarının sahip olduğu bilgi, birikim, nitelik ve yetenekler hem kendilerinin hem de mesleğin gelişiminde önemlidir. Diğer yandan muhasebe meslek mensupları görevlerini ifa ederken de işletme içinden ve dışından çok sayıda kişi ve kuruluşla iletişim halindedir. Meslek mensubunun etkili iletişim becerisi, diğer kişileri anlayabilmeyi, onlarla birlikte çalışabilmeyi, işletme faaliyetleri ile ilgili olarak karar almaya yardımcı olabilecek farklı çözüm önerileri ortaya koyabilmeyi sağlayacaktır. Ayrıca meslek mensubunun karmaşık durumlarda üst seviyede bir dikkat göstererek problemleri tanımlayabilmesi, belirleyebilmesi ve onları önem sırasına koyarak çözüm önerileri getirilmesi için kavramsal anlama ve analitik düşünebilme yetisine sahip olması gereklidir. Muhasebe meslek mensupları, mesleğin gerektirdiği teknik bilgi, beceri ve deneyime sahip olmanın yanında mesleki etik değerlere de bağlı olmalı ve bu değerleri davranışlarına yansıtma durumundadır. Muhasebe mesleğinin işlevinin topluma daha iyi anlatılması ve muhasebecilerin sahip olduğu ahlaki değerler toplumun muhasebe mesleğine olan güveninin tesisinde oldukça önemli unsurlardır. Bu yüzden muhasebe meslek mensupları, görevlerini yerine getirirken objektif olmalı, toplumun değer yargılarına önem vermeli, tüm toplumun çıkarlarını gözeterek bilgi üretiminde tarafsız, dürüst ve güvenilir davranmak zorundadır (Yıldız, 2010: 157-158).

3.3. Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiğine Yönelik Çalışmalar

Muhasebe mesleğinde meslek etiği kurallarına yönelik olarak gerek ülkemizde gerekse uluslararası alanda kapsamlı çalışmalar yapılmış ve muhasebe meslek etiğine dair kurallar belirlenmiştir. Muhasebe meslek etiği üzerine aynı konuyu ele alış ve uygulamadaki kısmi farklılıklar taşıyan söz konusu düzenlemelerle ortaya konan kuralları; “bağımsızlık, doğruluk, dürüstlük, gizlilik, kamu yararı, meslek onuru, mesleki özen, mesleki yeterlilik, muhasebe ilke ve esasları ile uyum, sır saklama, sosyal sorumluluk, tarafsızlık, haksız rekabet, reklam ve teşvik yasağı gibi” başlıklar altında sıralamak mümkündür (Daştan, 2009: 285).

Bu bölümde muhasebe meslek etiğine yönelik olarak düzenlenen ulusal ve uluslararası düzenlemelere yer verilmiştir.

3.3.1. Uluslararası Düzenlemeler

Muhasebe mesleğinde, meslek etiğine yönelik olarak oluşturulan yazılı kurallardan ikisi olan; “Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) ve Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından yapılan düzenlemelere yer verilecektir.

3.3.1.1. Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) Tarafından Yapılan Düzenlemeler

ABD’de Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) tarafından 1966 yılında “Muhasebe Mesleğinde Meslek Standartları” başlığında bir çalışma yayımlanmıştır. Bahsi geçen bu standartlar 1988 yılında enstitünün Mesleki Davranış Yasası’nda yapılan değişiklikle yeniden düzenlenmiştir. Bu davranış kuralları, olması gereken davranışları içeren prensipler ve meslek ahlakına uygun olmayan davranışları açıklamaktadır. Muhasebe mesleği ile uğraşan bütün meslek mensupları için uyulması zorunlu prensipler ve kurallar içermektedir. Mesleki davranış yasasında 6 prensip ile 11 tane de kural yer almaktadır. Bu prensip ve kurallar şöyledir (Bilen ve Yılmaz, 2014: 62-64):

- **Sorumluluk:** Muhasebe meslek mensupları mesleklerini yerine getirirken mesleki duyarlılık ve moral değerlerini göz önünde bulundurmaldırlar.
- **Kamu Yararı:** Muhasebe meslek mensupları kamu yararına hizmet etmek zorundadırlar. Kamu güvenini sarsacak eylemlerde bulunamazlar.
- **Dürüstlük:** Meslek mensupları kamu yararını göz önünde bulundurarak, mesleki sorumluluklarını dürüst bir şekilde yerine getirmek zorundadır.
- **Tarafsız ve Bağımsız Olma:** Meslek mensubu müşterilerine karşı tarafsız olmalıdır. Hizmet verdiği işletmeyle çıkar ilişkisi bulunmamalıdır.
- **Özenli Çalışma:** Muhasebe meslek mensubu teknik ve ahlaki mesleki standartlara hakim olmalı ve verdiği hizmetin kalitesini geliştirerek görevini özenle yerine getirmelidir. Ayrıca disiplin ve düzen sahibi olmalıdır.
- **Sunulan Hizmetin Kapsam ve Niteliği:** Mesleki Davranış Yasası'nın prensipler bölümünde açıklanan kapsam ve nitelik doğrultusunda hizmet vermesi gereken muhasebe meslek mensupları, verdikleri hizmetin kapsamını ve niteliğini buna göre belirlemelidir.
- **Bağımsızlık:** Muhasebe meslek mensubu mesleğini yaparken ilgili firmadan tamamıyla bağımsız olmalıdır. Denetçinin kişisel olarak veya denetim hizmeti verdiği firmayla mali bir ilişki içinde olması, iş ilişkisi çerçevesinde yönetim danışmanlığında bulunması ve hukuki bir anlaşmazlık olması bağımsızlığı zedeleyen unsurlardır. Denetçi veya muhasebeci hizmetini yerine getirirken bağımsız olmak zorundadır.
- **Dürüst ve Tarafsız Olma:** Meslek mensubu mesleğini icra ederken dürüst ve tarafsız olmak zorundadır.
- **Genel Standartlar:** Bütün meslek mensuplarının uyması gereken 4 tane standart bulunmaktadır. Bunlar: mesleki yeterlilik standardı,

mesleki özen standardı, planlama ve denetleme standardı, yeterli ve geçerli veri standardıdır.

- **Standartlara Uyum:** Meslek mensupları mesleki faaliyetlerini sürdürürken mesleki kuruluşlar tarafından yayımlanmış standartlara uymak zorundadırlar.
- **Muhasebe Prensipleri:** Bu prensipler Devlet Muhasebesi ve Finansal Muhasebe Standartları Kurullarınca yayımlanmış muhasebe standartlarıdır. Tüm meslek mensupları için geçerlidir.
- **Müşteri İle İlgili Bilgilerin Gizliliği:** Muhasebe meslek mensubu edindiği bilgileri müşterinin onayı olmadan açıklayamaz. Mahkemeden bir talep olması durumunda meslek mensubu buna uymak zorundadır. Ve elde ettiği bilgileri ilgili kişilere aktarmakla sorumludur.
- **Şarta Bağlı Ücret:** Meslek mensupları gerçeklerin çarpıtılması için yapılan ücret tekliflerini hiçbir zaman kabul etmez.
- **Uygunsuz Davranışlar:** Meslek adına ve dürüstlüğüne leke getirecek davranışlardır. Bu davranışlar aşağıdakilerdir:
- **Reklam Yapma ve Hizmet Satışına Yönelik Diğer Talep Biçimleri:** Meslek mensuplarının yanlış ve aldatıcı reklamlarla müşteri çekmesi yasaktır. Baskıyla ve dolandırıcılıkla iş yapmak kesinlikle yasaktır.
- **Komisyon ve Danışma Ücretleri:** Meslek mensuplarının hiçbiri bir mal veya ürün için veya başka bir meslektaşını tavsiye ve tanıtma için müşterilerden komisyon ve ücret talep edemez.
- **Mesleği İcra Biçimi ve İsim:** Meslek mensubu mesleğini icra etmek için şahıs işletmesi, adi ortaklık veya anonim şirket şeklinde örgütlenebilir. Kullandığı isim yanıltıcı olmamalıdır.

3.3.1.2. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) Tarafından Yapılan Düzenlemeler

IFAC, muhasebe mesleğinin uluslararası bir üst kuruluşu niteliğindedir. Muhasebe meslek mensupları ve ülkeler arasında birliği ve uyumu sağlamak için

kurulmuştur. Türkiye'nin Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) ve TÜRMOB aracılığıyla temsil edildiği bu federasyon meslek etiği ile ilgili çalışmalarına 1990'lı yıllarda başlamıştır. 1992 yılında oluşturulan Eğitim Komitesi öncülüğünde "Muhasebeciler İçin Meslek Etiği: Eğitimsel Mücadele ve Uygulanabilir Uygulama" adında bir yönetmelik yayımlanmıştır. 1998 yılında IFAC tarafından "Muhasebe Mesleği İçin Meslek Etiği Kuralları" yayımlanmıştır (Çiftçi ve Çiftçi, 2003: 84-85).

Uluslararası Muhasebe Meslek Mensupları Etik Standartları Kurulu (IESBA), uluslararası olarak uygun bir Muhasebe Meslek Mensupları İçin Etik Kuralları geliştiren, standart yapıcı bağımsız bir kuruldur. Görev tanımlarında gösterildiği gibi IESBA'nın amacı, muhasebe meslek mensupları için yüksek kaliteli etik standartlar belirleyerek kamu yararına hizmet vermektir. IFAC tarafından oluşturulan bu kurul IFAC'a bağlı bütün örgütler için standartlar ve etik kurallar belirlemiştir. Türkiye'de Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) tarafından "Muhasebe Meslek Mensupları İçin Etik Kurallar El Kitabı" türkçeye çevrilerek meslek mensuplarına sunulmuştur. IFAC güçlü ve sürdürülebilir organizasyonlar, piyasalar ve ekonomilerin gelişimine katkı sunarak kamu yararına hizmet eder. 1977'de kurulan IFAC 129 ülkedeki, 172 üye ve yardımcı üyeden oluşmaktadır. Serbest, bağımlı, kamu sektörü ve eğitim alanında çalışan yaklaşık 2.5 milyon muhasebeciyi temsil etmektedir (TÜRMOB, 2013: 1-2).

Etik Kurul'un genel ilkeleri; dürüstlük, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve gerekli özen, gizlilik ve mesleki davranış gibi kurallardır (TÜRMOB, 2013: 15).

- **Dürüstlük** : Meslek ve iş ilişkileri kapsamında tüm muhasebe meslek mensuplarının açık sözlü ve dürüst olması gereklidir. Dürüstlük ayrıca adil olmak ve herkese doğru sözlü olmak anlamındadır (TÜRMOB, 2013: 24).
- **Tarafsızlık**: Bu ilke, bütün muhasebe meslek mensuplarına önyargı, çıkar çatışması ve üçüncü kişilerin usulsüz etkilerinden dolayı mesleki veya ticari yargılarını tehlikeye düşürmeme zorunluluğu yükler (TÜRMOB, 2013: 25).

- **Mesleki Yeterlilik ve Gerekli Özen:** Bu ilke bütün muhasebe meslek mensuplarına gerekli mesleki hizmeti verebilecek düzeyde mesleki bilgi ve beceri sahibi olabilmek ile mesleki ve teknik standartlarla uyum içinde dikkatle hareket etme zorunluluğu yükler (TÜRMOB, 2013: 26).
- **Gizlilik:** Gizlilik ilkesi muhasebe meslek mensuplarına, eğer yasal bir zorunluluk durumu veya mesleki bir gereklilik mevcut değilse işinden kaynaklı edinmiş olduğu bilgiyi kendi çıkarları için veya üçüncü kişilerin faydası için kullanımını yasaklar (TÜRMOB, 2013: 27).
- **Mesleki Davranış :** Bu ilke bütün meslek mensuplarının ilgili yasalara ve düzenlemeler uygun hareket etmesi ile muhasebecilik mesleğini gözden düşürücü hal ve hareketlerden kaçınılması zorunluluğu yüklemektedir (TÜRMOB, 2013: 29).

3.3.2. Ulusal Düzenlemeler

Türkiye’de muhasebe mesleğinde muhasebe meslek mensupları için etik değerlerin oluşturulması adına son dönemlerde ciddi çabalar gösterilmiştir. Bu hususta farklı zamanlarda yapılmış düzenleme ve çalışmalar mevcuttur. Muhasebe mesleğinin yasal düzene kavuşmasının tarihine bakıldığında bu dağınık görünümün doğal karşılanabileceğini söylemek mümkündür (Çiftçi ve Çiftçi, 2003:86). Çalışmamızın bu kısmında muhasebe meslek etiğine yönelik olarak ülkemizde yapılan düzenlemelere yer verilmiştir.

3.3.2.1. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler

26.12.1992 tarihinde 21447 Resmi Gazete numaralı “1 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Genel Uygulama Tebliği” Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır. Bu tebliğde muhasebenin temel kavramları 12 başlık halinde sıralanmıştır. Bunlar (GİB, 1992):

- Sosyal Sorumluluk Kavramı
- Kişilik Kavramı

- İşletmenin Sürekliliği Kavramı
- Dönemsellik Kavramı
- Parayla Ölçülme Kavramı
- Maliyet Esası Kavramı
- Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı
- Tutarlılık Kavramı
- Tam Açıklama Kavramı
- İhtiyatlılık Kavramı
- Önemlilik Kavramı
- Özün Önceliği Kavramı

Bu sayılan kavramlardan sosyal sorumluluk kavramı, tarafsızlık ve belgelendirme kavramı, tutarlılık kavramı, tam açıklama kavramı ve özün önceliği kavramı muhasebe mesleğindeki etik ile ilgili düzenlemelerdendir (Ünsal, 2008: 5-6).

Bu kavramlardan biri olan “sosyal sorumluluk kavramı” diğer kavramlara göre etik ile bire bir alakalı bir kavramdır. Bu kavram etik ilkelere uymayı zorunlu hale getirir. Çünkü sosyal sorumluluk kavramı diğer tüm kavramların uygulanmasındaki etkinliği doğrudan etkilemektedir. Sosyal sorumluluk kavramı muhasebe açısından meslek mensubunun üstlendiği sorumluluğu yerine getirmesini, muhasebenin kapsamını, anlamını ve amacını ifade etmektedir (Selimoğlu, 2006: 444).

3.3.2.2. 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile Yapılan Düzenlemeler

3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda meslek etiği ve meslek ahlâkı olarak ayrıca düzenleme yapılmamıştır. Uyulması gereken kurallar olarak bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Genel olarak etikle alakalı mesleki düzenlemeler; bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, güvenilirlik, mesleki özen ve titizlik, reklam yasağı, sır saklama gibi kavramları içermektedir (Bilen ve Yılmaz, 2014: 66).

Bu Kanun üzerinde bir inceleme yapıldığında, yapılan düzenlemelerin oldukça genel ve yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Daha çok yasakların tek tek sıralanmasına yer verilip, hükümlerin detaylı açıklanmamasından meslek mensupları için belirsizlikler doğurmaktadır (Çiftçi ve Çiftçi, 2003: 86).

3.3.2.3. TÜRMOB Tarafından Yapılan Düzenlemeler

03.01.1990 tarih ve 20391 Sayılı Resmi Gazete 'de Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik TÜRMOB tarafından yayımlanmıştır. Bu yönetmelik kapsamında etik ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Etik ile ilgili esas düzenleme 2001 yılında "Meslek Ahlakı Kuralları İle İlgili Mecburi Meslek Kararı" adı altında yayımlanmıştır. TÜRMOB bu yönetmelik kapsamında mecburi meslek kararlarını yayımlamak suretiyle etik kuralların oluşmasına öncülük etmiştir. Bu yönetmelik 09.10.2007 tarihinde 26675 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan " Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik" ile değişikliğe uğramıştır. Çıkarılan bu yönetmeliğin amacı; "tüm üyeleri en üst derecede mesleki bilgiye sahip, sosyal sorumluluk bilinci olan, etik değerlere bağlı, rekabet anlayışı daha kaliteli hizmet sunumu biçiminde oluşmuş, güvenilir ve saygın bir meslek mensupları kitlesi oluşturmak hedefine ulaşmak için muhasebe meslek mensuplarının mesleki ilişkilerde uymaları gereken asgari etik ilkelerini belirlemektir" şeklinde ifade edilmiştir. Bu yönetmelik kapsamında etik ilkeler üç bölümde ifade edilmiştir. Birinci bölümde tüm meslek mensuplarının uyması gereken genel ilkeler, ikinci bölümde bağımsız çalışan meslek mensuplarının uyacakları etik ilkeler ve üçüncü bölümde ise bağımlı çalışan meslek mensuplarının uyması gereken etik ilkelere yer verilmiştir (Bilen ve Yılmaz, 2014: 67-68). Yönetmelikte üç bölümde belirtilen temel ilkeler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Temel Etik İlkeler, Bağımsız ve Bağımlı Çalışan Meslek Mensuplarının Uyması Gereken Etik İlkeler

TEMEL ETİK İLKELER	BAĞIMSIZ ÇALIŞANLARIN UYACAKLARI ETİK İLKELER	BAĞIMLI ÇALIŞANLARIN UYACAKLARI ETİK İLKELER
Dürüstlük	Mesleki Atamalar	Potansiyel Çıkarlar
Tarafsızlık	Çıkar Çatışmaları	Bilginin Hazırlanması ve Raporlanması
Mesleki Yeterlilik	İkincil Görüşler	Teşvikler
Özen	Ücretler ve Diğer Gelirler	Finansal Çıkarlar
Gizlilik	Mesleki Hizmetlerin Pazarlanması	Yeterli Uzmanlık Bilgisi ile Hareket Etme
Mesleki Dayanışma	Hediyeler ve Ağır lama	
	Müşteri Varlıklarının Muhafazası	
	Tüm Hizmetlerde Tarafsızlık	
	Bağımsızlık	

Kaynak: (Bilen ve Yılmaz, 2014: 68)

Etik eğitimi, muhasebe meslek mensupları için oldukça önemli mesleki konulardan bir tanesidir. Bu amaçla TÜRMOB tarafından Mart 2014'te "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ" yayımlanmıştır. Bu Tebliğin amacı; "etik öğrenme yönünde isteklilik yaratarak, etik eğitimi ve etik davranış gelişimini sağlamak üzere, muhasebe meslek mensupları ile bunların bağlı oldukları meslek odası arasında yapılacak etik sözleşmenin ve sözleşme yapılması öncesinde meslek mensubunun tabi olacağı etik eğitiminin usul ve esaslarını belirlemektir" (Bilen ve Yılmaz, 2014: 68).

3.4. Kara Para Aklanmasında Muhasebe Meslek Mensuplarının Rolü

Kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının sorumlulukları ve rollerine ilişkin açıklamalar yapmadan önce muhasebe ve muhasebe mesleği hakkında bir takım açıklamalar yapmak gerekmektedir.

Muhasebe: işletmelerin varlık ve kaynaklarında değişiklik yaratan ve para ile ifade edilebilen ekonomik faaliyetleri kendi ilke ve esasları kapsamında sınıflandıran, kaydeden, özetleyen, raporlar sunan, analiz eden ve yorumlayan bir bilgi sistemidir. Bu tanımdan hareketle bu bilim dalının iki fonksiyonu olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki; mali nitelik taşıyan konuları sınıflandırmak, kaydetmek, raporlar hazırlayıp ilgililere sunmak, ikinci fonksiyonu ise; işletmelerin finansal durumunu analiz etmek ve yorumlamaktır. Muhasebenin bu çıktılarından yararlananlar; yöneticiler, işletme sahipleri, işletmeye borç veren kişi veya kurumlar, rakipler, yatırımcılar, ortaklar, işletme çalışanları, devlet ve diğer taraflardır (Çaldağ ve Ayanoğlu, 2006: 3).

Muhasebenin tanımı, fonksiyonları ve tarafları gibi bilgiler ışığında muhasebe mesleği; “güvenilir bilgilerin toplanması, kaydedilmesi, sınıflandırılması, anlamlı bir şekilde özetlenerek yorumlanması ve işletme ile ilgili çıkar gruplarının amaçlarına uygun bir biçimde sunumuna dönük eylemlerin yerine getirilmesi suretiyle muhasebe ilminin uygulanması” şeklinde tanımlanmaktadır (Daştan, 2011: 190).

Muhasebe mesleğinin ülkemizde yasal bir yapıya kavuşması için Cumhuriyet’in ilk yıllarından beri bir mücadele söz konusudur. Muhasebe mesleği ülkemizde 13.06.1989 tarih ve 20194 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3568 Sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile yasal statüye kavuşmuştur. Ancak 01.05.2008 tarihinde kabul edilen 5760 Sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile değikliğe uğramış ve yeni adı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olmuştur. Bu kanun ile ülkemizde muhasebe mesleği Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir olarak iki unvan altında toplanmıştır. Yapılan bu değişiklikle Serbest Muhasebeci ünvanı kaldırılmıştır. Ayrıca ülkemizde muhasebe meslek mensupları, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ile tek çatı altında toplanmıştır (Daştan, 2011: 190-191).

Kara para aklamada ulusal ve uluslararası mücadeleye ilişkin bilgilerin yer aldığı araştırmamızın ikinci bölümünde; kara para aklanmasının önlenmesi için, 5549 sayılı Kanun kapsamında belirtilen yükümlüler ile bunların yükümlülükleri genel bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmamızın bu kısmında muhasebe meslek mensupları özelinde yükümlülükler ve bu yükümlülüklerle bağlı rollerine yer verilmiştir.

Ülkemizde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin ve Yeminli Mali Müşavirlerin 5549 Sayılı Kanun Kapsamında suç gelirlerinin aklanmasını önlemede yükümlüler kapsamına alınması 09.01.2008 tarihli 26751 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2007/13012 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli Tedbirler Yönetmeliği ile olmuştur. Bu Yönetmeliğin 4.maddesinin (1) numaralı fıkrasının (t) bendinde bir işverene bağlı olmaksızın çalışan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler; şirket, vakıf ve dernek kurulması, idaresi ve devredilmesi gibi faaliyetlerle sınırlı olmak üzere yükümlüler arasına alınmıştır. Tedbirler Yönetmeliğinde bir işverene bağlı olmadan çalışan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler belirli işlemleri yapmaları halinde yükümlü sayılmışlardır. Bu şekilde olan yükümlülere “sınırlı yükümlü” denilmektedir. Mesleki faaliyetin şirket ya da ortaklık bürosu şeklinde icra edildiği durumlarda iş ilişkisi tesis eden, mesleki hizmet sözleşmesini imzalayan Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler yükümlü olmaktadır (Uçan ve Güner, 2017a: 13; Uçan ve Güner, 2017b: 13).

5549 Sayılı Kanun ve ilgili mevzuat incelendiğinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin belirlenen usul ve esasları tam ve eksiksiz bir şekilde yerine getirmek zorunda olduğu yükümlülükler şöyle sıralanmaktadır(Uçan ve Güner, 2017a: 19; Uçan ve Güner, 2017b: 18):

- Müşterinin tanınması kapsamında kimlik tespiti,
- Şüpheli işlem bildirimini,
- Şüpheli işlem bildiriminde bulunduğunu açıklamama,
- Bilgi ve belge verme,
- Muhafaza ve ibraz.

Yasadışı yollardan sağlanan kara paranın aklanması sürecinde hesap işlemleri, finans danışmanlığı, denetim uygulamaları, vergi danışmanlığı, şirket kurma, şirket idaresi, alım-satım konu olan işlemler, bankacılık işlemleri gibi tüm hizmetlerde muhasebeden faydalanılmaktadır. Bu yüzden aklamayı önlemek için yapılan yasal düzenlemelerde muhasebecilere yukarıda sayılan yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülükler uyulmaması halinde yükümlülük ihlalinin çeşidine göre idari para cezaları veya adli cezalar öngörülmüştür. Üst seviyede karmaşık yol ve yöntemlerle finansal sistem ve mali araçlar ile yakından bağlantılı olan aklama işlemleri gerçekleştirilmektedir. Gelişen teknoloji ve değişen ekonomik koşullara göre yeni teknik ve yöntemler bulan aklayıcılar, aklama faaliyetlerini sürdürmektedir. Yine bu yüzden, adli mercilere soruşturmaların yürütülmesi ve sonuçlandırılması için teknik bilgi ve yetenekleri ile yardım edecek muhasebe meslek mensuplarına ihtiyaç vardır. Kara para aklama faaliyetlerinde muhasebecilerin hem aklamayı sağlama hemde önleme noktasında önemli rollere sahip oldukları görülmüştür. Meslek mensuplarının aklama suçuna taraf olmamaları açısından önleyici rollerini kullanmaları gerekmektedir. Bu yüzden meslek mensuplarının aklama suçu ile ilgili olarak mesleki eğitimlerle desteklenmesi ve meslek mensuplarının daha fazla bilinçlenmeleri önerilmektedir (Katkat Özçelik, 2018: 80).

Günümüzde inceleme, soruşturma ve yargı süreçlerinin çok uzun sürmesi, yapılan soruşturmalar da adli ve mali süreçlerin birlikte sürdürülememesi, bu süreçlerde gerekli olan veri ve bilgi alt yapısının yetersizliği aklama suçu ile mücadelede sıkıntılar doğurmaktadır. Kara para aklama ile mücadelede mali sektörle işbirliği oldukça önem arz etmektedir. Mali sektörle yapılan işbirlikleri mali bilgiler vasıtasıyla suça ve suçluya ulaşmayı kolaylaştırmaktadır. Aklama ile mücadelede başarıya ulaşılabilmesi için değerlendirme sürecinde en az aklayıcılar kadar hızlı olabilmek gerekir. Muhasebe meslek mensupları, sahip oldukları mesleki bilgi ve ticari hayat içerisinde buldukları nokta itibarıyla, kara para aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkarılmasında en etkin meslek grubudur ve oluşturdukları örgütlenme ile en etkili sivil toplum kuruluşudur (Abdioğlu, 2009: 45-46).

Muhasebecilerin kara para aklamayı önlemedeki sorumlulukları her zamankinden daha önemli bir boyuta gelmiştir. A.B.D’de 11 Eylül saldırıları, terör ve bununla bağlantılı olarak gerçekleştirilen kara para aklama faaliyetleri, aklamayı önlemek maksadıyla bir takım hükümet aksiyonlarına sebep olmuştur. Muhasebe meslek mensupları müşterilerinin finansal kayıtlarını ve faaliyetlerini işleyip değerlendirdikleri için istemeden de olsa kara para aklama faaliyetlerine maruz kalabilirler. Kara para aklayıcıları genellikle muhasebe meslek mensupları veya avukatlar gibi profesyonellerden yardım isterler. Ayrıca, kara para aklayıcıları muhasebe meslek mensuplarına fark ettirmeden, onlardan yardım alabilir ve hatta kullanabilir. Örneğin, bir müşteri muhasebe meslek mensubundan, herhangi bir makul açıklama yapmadan, çeşitli banka hesaplarına raporlama şartının altındaki miktarlarda para yatırması talebinde bulunabilir. Bu ve benzeri durumlarda muhasebe meslek mensupları, kara para aklama suç ortağı olarak nitelendirilip, hükümet tarafından cezalandırılacaktır. Bu yüzden, muhasebe meslek mensuplarının kara para aklama suçuna aşına olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda en iyi yol; potansiyel problemlerin ortaya çıkmasını beklemeden önlem almaktır. Bu sebeple muhasebe meslek mensupları hangi müşterilerin kabul, hangilerinin reddedileceğine karar verirken özenli davranmalıdırlar (Melnik, 2003: 51-52).

İşletmeler hakkında mali bilgiler almamızı sağlayan muhasebe bilimi, gün geçtikçe gelişmekte ve kendisini konu alan mesleklerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Günümüzde kara para aklanma ile mücadelede en etkin meslek gruplarından olan muhasebe mesleği, “adli muhasebecilik” dalı ile aklama suçu ile mücadelede önemli görevler üstlenebilmektedir. Adli muhasebecilik mesleği, mesleki bilgi ve yeteneğin hukuki problemlerin çözümüne yönelik olarak uygulama çalışmalarını içermektedir. Adli muhasebecilerin eğitim düzeyi, mesleki bilgisi, kabiliyetleri ve ticari tecrübesi aklama suçunun önlenmesi ve ortaya çıkartılmasında faydalı olabilmektedir. Adli muhasebeciler rakamların ardında yatanları görebilmek için eğitimler almışlardır ve işletme gerçekleri ile ilgilenirler. Bu muhasebe meslek mensupları, yüksek mesleki standartlara ve etik değerlere sahiptirler (Toraman v.d, 2009: 19-20).

Kara para, çok çeşitli aklama yöntemleri ile kaynağı gizlenerek ve kimliği değiştirilerek kayıtlı ekonomi içerisine sokulmaktadır. Ülke ekonomileri için ciddi sıkıntılar yaratan kara paranın aklanmasında aklayıcılar, paralarını gizleyebilmek ya da hareket ettirebilmek için birçok fonksiyona sahip olan muhasebe meslek mensuplarını kullanırlar. Muhasebe meslek mensupları bilerek ya da bilmeyerek bu fonksiyonlarını kullanarak bir çeşit “kapı muhafızı” gibi hizmet vermektedirler. Muhasebe hizmeti her ne kadar kamu yönetimi tarafından verilmese de yarattığı dışsal fayda, verilen hizmetin kamuya yönelik olması ve kamu yararına hizmet etmesinden dolayı kamu hizmeti özelliği barındırmaktadır. İşletme ile ilgili çıkar gruplarının ihtiyaç duydukları bilgiler muhasebe aracılığıyla üretilip, sunulmaktadır. Bu yüzden üst seviyede bir mesleki sorumluluk dahilinde faaliyetlerin sürdürülmesi ve kamuya karşı sorumluluğun yerine getirilmesi muhasebe meslek mensupları için bir zorunluluktur. Yine bu sebeple, muhasebe meslek mensupları mesleki yeterliliklerinin yanı sıra dürüstlük, bağımsızlık, güvenilirlik, sır saklama gibi etik değerleri taşımakla yükümlüdürler. Muhasebenin yalnızca teknik kabiliyetlerden ibaret olduğunun düşünülmesi ve etik boyutunun yeterince dikkate alınmaması durumunda finansal yolsuzluklara aracılık eden muhasebe meslek mensuplarının olması muhasebe mesleğini ve dolaylı olarak da ülke ekonomisini olumsuz etkileyecektir (Katkat Özçelik, 2018: 79).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARA PARA AKLANMASINDA MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ROLÜ VE ETİK DAVRANIŞ İLİŞKİSİNİN SAPTANMASINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Araştırmamızın bu bölümünde Konya ilinde aktif olarak faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler ile kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rolü ile etik davranış ilişkisinin etkisini ölçmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın önemi, amacı, hipotezleri, sınırlılıkları, veri toplama yöntemi, analiz sonuçları ve elde edilen bulgular bu bölümde kapsamlı olarak sunulmuştur. Bu bölümün sonunda da sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Önemi

Ülke ekonomilerinde ciddi problemler teşkil eden, devletleri ve yöneticilerini önlemler almaya zorlayan kara para aklanması, önemli bir sorunsal olarak karşımızda durmaktadır. Araştırmamız, kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rollerini ve bu kapsamda etik davranış ile ilişkisini ölçen kapsamlı ve detaylı bir çalışma olması saikiyle literatürde bir ilk olarak yerini alacaktır. Çalışmadan elde edilecek olan bulguların diğer çalışmalara kaynaklık edeceği göz önünde bulundurulduğunda faydalı olacağı düşünülmektedir.

4.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; Konya ilinde aktif olarak faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir) kara para aklanmasında rollerini ölçmek ve etik davranış ilişkisinin muhasebe meslek mensupları üzerinde nasıl etki ettiğini ortaya koymaktır. Bu temel amaca ulaşmamızı sağlayacak diğer amaçlar şöyledir:

- Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının kara para ile ilgili farkındalık ve bilgi seviyelerini ölçmek,

- Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlerin etkinliği üzerine olan görüşlerini ölçmek,
- Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının kara para aklama suçu ile mücadelede kurumlar arası ilişkiler ile mücadele gücününün yeterliliği üzerine görüşlerini ölçmek,
- Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının kara para aklama ile mücadelede meslek mensuplarının etkinliği üzerine görüşlerini ölçmek,
- Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının kara para aklama suçu ile mücadelede etik davranış ilişkisinin meslek mensupları üzerindeki etkisini ölçmektir.

4.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda aşağıda yer alan hipotezler geliştirilmiş ve elde edilen veriler analiz edildikten sonra hipotezlerin “kabul” veya “red” durumu incelenmiştir. Araştırmamızın hipotezleri şunlardır:

Hipotez 1:

H₀: Katılımcıların mesleki ünvan gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların mesleki ünvan gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Hipotez 2:

H₀: Katılımcıların mesleki ünvan gruplarının muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların mesleki ünvan gruplarının muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Hipotez 3:

H₀: Katılımcıların eğitim durumu gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların eğitim durumu gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Hipotez 4:

H₀: Katılımcıların meslekteki yıl gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların meslekteki yıl gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Hipotez 5:

H₀: Katılımcıların mükellef sayısı bakımından muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H₁: Katılımcıların mükellef sayısı bakımından muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Hipotez 6:

H₀: Katılımcıların kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 7:

H_0 : Katılımcıların kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 8:

H_0 : Katılımcıların farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 9:

H_0 : Katılımcıların etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

4.4. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak Konya İlinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına anket çalışması yapılmıştır. Konya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası ile 13.11.2018 tarihinde yapılan görüşme sonucunda Konya ve ilçelerinde aktif olarak 1219 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ile 67 Yeminli Mali Müşavir çalıştığı tespit edilmiştir. Bu rakamlar araştırmamızın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmamızın örneklemini ise, 166 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve 21 Yeminli Mali Müşavirle toplamda 187 muhasebe meslek mensubu oluşturmaktadır. Araştırma, Konya ilinde faaliyet gösteren Serbest

Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerle sınırlıdır. Diğer muhasebe meslek mensupları araştırmanın dışında tutulmuştur.

4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmayı gerçekleştirirken bir takım engeller ile karşılaşmıştır. Bu engeller şunlardır; araştırmayı yaparken yoğun iş yükü altında çalışan muhasebe meslek mensupları, yoğunluklarını sebep göstererek ankete katılım sağlayamamış veya ankete katılımı kabul ettikten uzun bir süre sonra anketi tarafımıza ulaştırmıştır. Bu yüzden verilerin toplanması oldukça uzun sürmüş ve zaman kaybına neden olmuştur. Ayrıca muhasebe meslek mensupları bazı sorulara cevap verme hususunda çekingen davranmışlardır. Araştırma sırasında üniversite dışından veri tabanına ulaşma noktasında zorluklar olmuştur. Tüm bunların yanında literatürde kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rollerini ele alan ulusal ve uluslararası kaynakların yetersizliği bu araştırmayı sınırlamıştır.

4.6. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tercih edilmiştir. Araştırmada Er'in "Türkiye’de Kara Para Aklamayı Önlemede Jandarmanın Etkisinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma" adlı çalışmasında geliştirip kullandığı değerlendirme ölçeği alınarak kullanılmıştır (Er, 2012: 171-172). Ölçekte yer alan yargılar, kara para aklanmasında muhasebe meslek mensuplarının rolleri ve etik davranış ilişkisi bağlamında adapte edilerek yeniden düzenlenmiştir.

Anket demografik özellikler bölümü ile birlikte toplamda 6 bölümden oluşmaktadır. Bu 6 bölümde katılımcılara toplamda 40 adet yargı yöneltilmektedir. Ankette demografik özelliklere ait olan bölüm dışında şu bölümler yer almaktadır: Farkındalık ve bilgi düzeyleri, kara parayı aklamada kullanılan yöntemler, kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücü, muhasebe meslek mensuplarının etkinliği ve etik davranış ilişkisi. Ankette ayrıca 5’li Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmış, 1’den 5’e kadar puanlanma yapılması istenmiştir. “ 1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım/Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4= Katılıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir.

Anket, Konya ilinde aktif olarak faaliyet gösteren 166 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve 21 Yeminli Mali Müşavir olmak üzere toplamda 187 muhasebe meslek mensubu ile yapılmıştır. Anketler doğrudan meslek mensuplarına bürolarında elden ulaştırılmış, katılım sonrasında yine elden teslim alınmıştır.

Katılımcılardan yüz yüze anket yöntemiyle toplanan verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS Statistics 21.0 yazılımı kullanılmış olup betimsel istatistiksel analizlerin sunumu sayı ve yüzdeler kullanılarak yapılmıştır. Değişkenler arasındaki doğrusal ilişkilerin tespitinde Pearson korelasyon testi yapılmış olup; hipotezlerin test edilmesinde, iki grup ortalaması karşılaştırmalarında (normallik varsayımı sağlanmadığında) Mann-Whitney U testi kullanılırken ikiden fazla grup ortalaması testinde Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki regresyon modellerinde doğrusal regresyon analizi ile model kurulumu gerçekleştirilmiştir. Çalışmadaki istatistiksel testlerin analizinde anlamlılık düzeyi %5 olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın analizinde kullanılan 5’li Likert derecelendirme ölçeğine değerlendirme yapılırken, oluşturulan yargılara katılım düzeylerinin dağılım ortalamaları şu kriterlere göre yapılmıştır (Doğan ve Besen, 2008: 119, Aktaran: Er, 2012: 123):

Dağılım Ortalamaları:

- 0 – 1,24 arası “Kesinlikle Katılmıyorum”
- 1,25 – 2,24 arası “Katılmıyorum”
- 2,25 – 3,24 arası “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum/Kararsızım”
- 3,25 – 4,24 arası “Katılıyorum”
- 4,25 ve üstü “Kesinlikle Katılıyorum.”

4.7. Ankete Katılım Gösteren Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Ankete katılım gösteren muhasebe meslek mensuplarının; mesleki unvan, yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslekteki yılı, aylık geliri ve

muhasebe ve/veya danışmanlık hizmeti verdiği mükellef sayısı gibi demografik özelliklere verdikleri cevaplar detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Dağılımı

	Frekans	%
MESLEKİ UNVAN		
SMMM	166	88,8
YMM	21	11,2
TOPLAM	187	100,0
YAŞ		
21-30	10	5,3
31-40	62	33,2
41-50	54	28,9
51 ve üzeri yaş	61	32,6
TOPLAM	187	100,0
CİNSİYET		
Kadın	9	4,8
Erkek	178	95,2
TOPLAM	187	100,0
MEDENİ DURUM		
Evlü	172	92,0
Bekâr	15	8,0
TOPLAM	187	100,0
EĞİTİM DURUMU		
İlköğretim-Lise	23	12,3
Ön Lisans	7	3,7
Lisans	116	62,1
Lisansüstü	41	21,9
TOPLAM	187	100,0
MESLEKTEKİ YIL		
1-5 yıl	25	13,4
6-10 yıl	20	10,7
11-15 yıl	29	15,5
16-20 yıl	31	16,6
21 yıl ve üzeri	82	43,9
TOPLAM	187	100,0
AYLIK GELİR		
0-3000 TL	27	14,4
3.001-6.000 TL	84	44,9
6.001-9000 TL	41	21,9

9.001-12.000 TL	22	11,8
12.001-15.000 TL	7	3,7
15.000 TL ve üzeri	6	3,2
TOPLAM	187	100,0
MÜKELLEF/MÜŞTERİ SAYISI		
1-30 (şahıs, şirket vs.)	59	31,6
31-60	70	37,4
61-90	39	20,9
91-120	13	7,0
121 ve üzeri	6	3,2
TOPLAM	187	100,0

Tablo 4.1.'de görüldüğü üzere katılımcıların % 88,8'i SMMM, % 11,2'si YMM'dir. Katılımcıların %5,3'ü 21-30 yaş aralığında, %33,2'si 31-40 yaş aralığında, %28,9'u 41-50 yaş aralığında, %32,6'sı 51 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların % 4,8'i kadın iken %95,2'si erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %12,3'ü ilköğretim ve lise, %3,7'si önlisans, %62,0'si lisans ve %21,9'u lisansüstü eğitimi almıştır. Katılımcıların %13,4'ü 1-5 yıl arası, %10,7'si 6-10 yıl arası, %15,5'i 11-15 yıl arası, %16,6'sı 16-20 yıl arası, %43,9'u 21 yıl ve üzerinde mesleki deneyime sahip muhasebe meslek mensuplarından oluşmaktadır. Katılımcıların %14,4'ü 0-3.000 TL arasında, %44,9'u 3.001-6.000 TL arası, %21,9'u 6.001-9000 TL arası, %11,8'i 9.001-12.000 TL arası, %3,7'si 12.001-15.000 TL arası ve %3,2'si 15.000 TL ve üzerinde aylık gelir elde eden muhasebe meslek mensuplarından oluşmaktadır. Anketimize katılan katılımcılarımızın %31,6'sı 1-30 arasında, %37,4'ü 31-60 arasında, %20,9'u 61-90 arasında, %7,0'si 91-120 arası ve %3,2'si de 121 ve üzeri mükellef/müşteri sayısına sahip muhasebe meslek mensuplarından oluşmaktadır.

4.8. Anketin Diğer Bölümlerine Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi

Bu bölümde anketimizin diğer bölümleri olan; farkındalık ve bilgi düzeyleri, kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemler, kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücü , muhasebe meslek mensuplarının etkinliği ve etik davranış ilişkisi

gibi bu beş bölümde oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin analizi yapılmıştır.

4.8.1. Kara Para Aklanmasına İlişkin Farkındalık ve Bilgi Düzeylerine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi

Anketin bu bölümünde muhasebe meslek mensuplarının kara para aklama suçu ile ilgili farkındalık ve bilgi seviyelerini ölçmeye yönelik yargılar yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda muhasebe meslek mensuplarının bu kapsamda hazırlanan yargılara katılım düzeylerinin dağılımı detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 4.2. Kara Para Aklanmasına İlişkin Farkındalık ve Bilgi Düzeylerine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı

	1	2	3	4	5	ORTALAMA
Kara para ve aklama suçu hakkında yeterli bilgi sahibiyim.	16 (%8,6)	40 (%21,4)	14 (%7,5)	92 (%49,2)	25 (%13,4)	3,37
Kara para aklama aşama ve yöntemleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.	18 (%9,6)	49 (%26,2)	30 (%16,0)	69 (%36,9)	21 (%11,2)	3,14
Kara para aklama suçu ile mücadele hakkında yeterli bilgiye sahibim.	16 (%8,6)	52 (%27,8)	26 (%13,9)	72 (%38,5)	21 (%11,2)	3,16
Kara para kaynağı olan kaçakçılık suçları hakkında bilgi sahibiyim.	16 (%8,6)	47 (%25,1)	17 (%9,1)	85 (%45,5)	22 (%11,8)	3,26
MASAK ve MSMKK hakkında yeterli bilgiye sahibim.	10 (%5,3)	38 (%20,3)	35 (%18,7)	88 (%47,1)	16 (%8,6)	3,33

Kara para aklama ile mücadelede ülkemizin hukuki düzenleme ve yaptırımları hakkında yeterli bilgi sahibiyim.	12 (%6,4)	50 (%26,7)	47 (%25,1)	65 (%34,8)	13 (%7,0)	3,09
--	--------------	---------------	---------------	---------------	--------------	------

Tablo 4.2’de katılımcıların oluşturulan yargılara katılım düzeyleri ve dağılımlar ayrıntılı bir biçimde yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; muhasebe meslek mensuplarının farkındalık ve bilgi seviyesine yönelik olarak oluşturulan yargılara ortalama 3,22 gibi bir oranda katılım gösterdikleri görülmüştür. Orta seviyede bir katılımı ifade eden bu oran muhasebe meslek mensuplarının farkındalık ve bilgi düzeylerinin yeterli seviyede olmadığını göstermektedir.

Kara para ile mücadele aşamasında en önemli faktörlerden biri olan muhasebe meslek mensuplarının yeterince bilgi ve bilince sahip olmaması çok önemli bir durumdur. Yeteri kadar bilgi ve bilince sahip olmayan meslek mensuplarının, önlerine gelen mali bir işlemin yasal veya yasal olmayan yollardan yapılıp yapılmadığına ilişkin bir analiz ve ayırt etme yeteneğine sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Başka bir ifade ile meslek mensupları önüne gelen mali işlemin sadece vergi kanunlarına uygunluğunu göz önünde bulundurmakta ve işlemleri buna göre yaptığı anlaşılmaktadır. Mali nitelikli bir işlemin yasal belge ve kayıt düzenine sahip olması o işlemin yasal olduğu anlamına gelmemektedir.

4.8.2. Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemlere Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi

Anketin bu bölümünde kara para aklama suçu ile mücadelede kullanılan yöntemler, alınan önlemler ve bu faaliyetlere ilişkin yargılar yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda muhasebe meslek mensuplarının bu kapsamda hazırlanan yargılara katılım düzeylerinin dağılımı detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 4.3. Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemlere Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı

	1	2	3	4	5	ORTALAMA
Kara para ile mücadelede temel tedbirlerden biri olan “müşterinin tanınması” esası etkindir.	0 (%0,0)	14 (%7,5)	11 (%5,9)	51 (%27,3)	111 (%59,4)	4,38
Kara para ile mücadelede temel tedbirlerden biri olan “şüpheli işlem bildirim” etkindir.	2 (%1,1)	30 (%16,0)	12 (%6,4)	49 (%26,2)	94 (%50,3)	4,08
Kara para aklamayı önlemede bilişim araçlarıyla takip ve izleme etkin bir yöntemdir.	3 (%1,6)	11 (%5,9)	8 (%4,3)	52 (%27,8)	113 (%60,4)	4,39
Kara parayı önlemede ihbar etkin bir istihbarat kaynağıdır.	4 (%2,1)	29 (%15,5)	14 (%7,5)	62 (%33,2)	78 (%41,7)	3,96
Kara para ile mücadelede meslek mensubu personel bilgi ve donanım yönünden yeterlidir.	25 (%13,4)	92 (%49,2)	30 (%16,0)	31 (%16,6)	9 (%4,8)	2,50
Kara para aklamayı önlemede ilgili birimlerin kullandığı teknik araç ve gereçler yeterlidir.	6 (%3,2)	66 (%35,3)	50 (%26,7)	46 (%24,6)	19 (%10,2)	3,03

Kara para aklama ve suç gelirleri ile mücadelede MASAK etkindir.	5 (%2,7)	16 (%8,6)	52 (%27,8)	82 (%43,9)	32 (%17,1)	3,64
--	-------------	--------------	---------------	---------------	---------------	------

Tablo 4.3’de katılımcıların oluşturulan yargılara katılım düzeyleri ve dağılımlar ayrıntılı bir biçimde yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; Kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları, ortalama 3,71 gibi yüksek bir oranda katılım göstermişlerdir. Buna göre muhasebe meslek mensuplarının, kara para aklamayı önlemede kullanılan yol ve yöntemlerin etkin olduğu yönünde görüş bildirdiği anlaşılmaktadır.

Kara para ile mücadele konusunda yeterli bilgi ve farkındalığa sahip olmayan meslek mensupları, Türkiye’de kara para ile mücadelede kullanılan yöntemlerin etkinliği sağlandığını ifade etmektedir. Yargılar incelendiğinde meslek mensuplarının mükellef veya müşteri seçiminde “güvenilir” mükellefler ile çalışmayı tercih ettiği görülmektedir. Ayrıca şüpheli herhangi bir mali işlemin yetkili mercilere bildirilmesi noktasında “sorumluluk bilincine” sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Yeterli personele ve donanımına sahip olunmaması kara para ile mücadeleye büyük zarar vermektedir. Çünkü muhasebe bürolarındaki iş yoğunluğuna bağlı olarak çalışan personelin işleri hızlı ve zamanında yapma zorunluluğu ve yetersiz bilgi “şüpheli mali işlemin” tespitini zorlaştırmaktadır.

4.8.3. Kara Para Aklamayı Önlemede Kurumlar Arası İlişkiler Ve Mücadele Gücüne Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi

Anketin bu bölümünde kara para aklamayı önlemede kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne ilişkin yargılar yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda kara para aklamayı önlemede kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne yönelik oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 4.4. Kara Para Aklamayı Önlemede Kurumlar Arası İlişkiler ve Mücadele Gücüne Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı

	1	2	3	4	5	ORTALAMA
Kara para ile mücadelede meslek kuruluşlarının, MASAK ve diğer ilgili kurumlarla ilişkisi yeterlidir.	28 (%15,0)	82 (%43,9)	46 (%24,6)	26 (%13,9)	5 (%2,7)	2,45
Aklama suçu ile mücadelede yasalara uygun çalışmalar yürütülür.	8 (%4,3)	79 (%42,2)	43 (%23,0)	48 (%25,7)	9 (%4,8)	2,84
Aklama ile mücadelede meslek kuruluşlarının diğer kurum ve kuruluşlarla ilişkisi yeterlidir.	21 (%11,2)	110 (%58,8)	31 (%16,6)	24 (%12,8)	1 (%0,5)	2,32
Aklama suçu ile mücadelede MASAK ve diğer ilgili kuruluşların desteği yeterlidir.	18 (%9,6)	89 (%47,6)	46 (%24,6)	33 (%17,6)	1 (%0,5)	2,51
Aklama suçu ile mücadelede ilgili kuruluşlarının aldığı önlemler yeterlidir.	22 (%11,8)	115 (%61,5)	29 (%15,5)	20 (%10,7)	1 (%0,5)	2,26
Aklama suçu ile mücadelede personel sayısı yeterlidir.	15 (%8,0)	76 (%40,6)	74 (%39,6)	19 (%10,2)	3 (%1,6)	2,56
Aklama suçu ile mücadelede ülkemizdeki yasalar yeterlidir.	17 (%9,1)	91 (%48,7)	45 (%24,1)	33 (%17,6)	1 (%0,5)	2,51
Aklama suçu ile mücadelede ülkemizin ilgili uluslararası kurumlarla ilişkisi yeterlidir.	7 (%3,7)	49 (%26,2)	111 (%59,4)	18 (%9,6)	2 (%1,1)	2,78

Tablo 4.4’de katılımcıların oluşturulan yargılara katılım düzeyleri ve dağılımlar ayrıntılı bir biçimde yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; kara para

aklamayı önlemede kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları, ortalama 2,53 gibi orta seviyede bir oranda katılım göstermişlerdir. Bu sonuca göre, kara para aklamayı önlemede kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücünün muhasebe meslek mensupları tarafından pek yeterli görülmediği anlaşılmaktadır.

Kara para ile mücadelenin sadece MASAK üzerinden yürütülen bir mücadele olduğu algısı yanlış bir algıdır. MASAK' ın yanında Hazine ve Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, BDDK, SPK, TÜRMOB ve bankalar gibi bir çok kurum ve kuruluş bu mücadelenin parçası durumundadır.

Türkiye yasal mevzuat açısından uluslararası bütün yükümlülüklerini yerine getirmiştir ve gerekli olan uluslararası desteği paydaşlarına sağlamaktadır. Bu bağlamda muhasebe meslek mensuplarının yasal mevzuat ve kurumlarla fazla bir ilişkisinin olmaması ile yeterli seviyede farkındalığa ve bilgiye sahip olunmaması dolayısıyla verdikleri cevapların eksik veya önyargılı olduğu kanaati ortaya çıkmaktadır.

4.8.4. Kara Para Aklamanın Önlenmesinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi

Anketin bu bölümünde kara para aklama suçu ile mücadelede muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine yönelik yargılar yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda bu kapsamda hazırlanan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 4.5. Kara Para Aklamanın Önlenmesinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı

	1	2	3	4	5	ORTALAMA
Aklama suçu ile mücadelede muhasebe meslek mensubu personelin bireysel tecrübesi önemlidir.	2 (%1,1)	4 (%2,1)	6 (%3,2)	33 (%17,6)	142 (%75,9)	4,65

Aklama suçu ile mücadelede, muhasebe kayıt sisteminde yeni yöntemler geliştirilmelidir.	2 (%1,1)	6 (%3,2)	9 (%4,8)	32 (%17,1)	138 (%73,8)	4,59
Kara para ile mücadelede, meslek mensuplarına yönelik olarak yapılan çalışmalar yeterlidir.	8 (%4,3)	87 (%46,5)	37 (%19,8)	36 (%19,3)	19 (%10,2)	2,84
Kara para aklama ile mücadelede muhasebe meslek mensupları ile yapılacak işbirlikleri etkinliği artırır.	0 (%0,0)	5 (%2,7)	8 (%4,3)	32 (%17,1)	142 (%75,9)	4,66
Kara para aklama ile mücadelede meslek mensuplarına yönelik olarak ikramiye sisteminin işlerlik kazandırılması etkinliği artırır.	7 (%3,7)	25 (%13,4)	17 (%9,1)	44 (%23,5)	94 (%50,3)	4,03
Kara para aklama ile mücadelede muhasebe personelinin rotasyona tabi tutulması etkinliği artırır.	6 (%3,2)	30 (%16,0)	26 (%13,9)	38 (%20,3)	87 (%46,5)	3,90

Tablo 4.5’de katılımcıların oluşturulan yargılara katılım düzeyleri ve dağılımlar ayrıntılı bir biçimde yer almaktadır. Tablodaki sonuçlara göre kara para aklamayı önlemede muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları 4,11 gibi yüksek bir oranda katılım göstermişlerdir. Yargılara olan katılım dağılımları incelendiğinde; muhasebe meslek mensuplarının, kara para aklamanın önlenmesinde meslek mensuplarına yönelik olarak yapılacak çalışmaların etkinliği daha artıracığı kanaatinde olduğu görülmektedir.

Ticari faaliyet sonucunda mali nitelikli işlemin belgelendirilmesi, kayıt edilmesi, sınıflandırılması ve özetlenmesi işlemleri muhasebe meslek mensupları tarafından yerine getirilmektedir. Bu bağlamda meslek mensuplarının tecrübesi şüpheli mali işlemin tespitinde büyük önem arz etmektedir. Kara para ile mücadelede yeni tekniklerin ve işbirliklerinin geliştirilmesi meslek mensupları tarafından desteklenmektedir.

Meslek mensuplarının daha fazla gelir elde etmek ve mükelleflerini kaybetmemek için bazen yasal olmayan işlemler yaptıkları gözlenmektedir. Meslek mensuplarının bu durumdan kurtulması ve etik dışı davranışların engellenmesi için yasal düzenlemelerin yapılması ve etkin uygulanması gerekmektedir. Bu sayede kara paranın aklanması da engellenecektir.

4.8.5. Kara Para Aklamının Önlenmesinde Etik Davranış İlişisine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Analizi

Anketin bu bölümünde de kara para aklama suçu ile mücadelede etik davranış ilişkisinin tespitine yönelik olarak, temel etik ilkeler kapsamında oluşturulan yargılar yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda bu kapsamda hazırlanan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 4.6. Kara Para Aklamının Önlenmesinde Etik Davranış İlişisine Yönelik Olarak Oluşturulan Yargılara Muhasebe Meslek Mensuplarının Katılım Düzeylerinin Dağılımı

	1	2	3	4	5	ORTALAMA
Muhasebe meslek mensupları devlete ve mükelleflere eşit mesafeli olmak zorundadır.	1 (%0,5)	8 (%4,3)	1 (%0,5)	28 (%15,0)	149 (%79,7)	4,68
Muhasebe meslek mensupları mükelleflerinin faaliyet sonuçlarını dürüst bir şekilde davranarak beyan eder.	2 (%1,1)	24 (%12,8)	3 (%1,6)	36 (%19,3)	122 (%65,2)	4,34

Bir mükellef kara para aklamaya çalışırsa, meslek mensubu personel mükellefine bunun bir suç olduğu yönünde uyarıda bulunur.	0 (%0,0)	1 (%0,5)	5 (2,7)	36 (%19,3)	145 (%77,5)	4,73
Meslek mensupları, mükelleflerinin kara para aklamak amacıyla çeşitli evrak sahtecilikleri yaptığını tespit ederse bunları muhasebe kayıtlarına eklemesler.	0 (%0,0)	2 (%1,1)	10 (%5,3)	32 (%17,1)	143 (%76,5)	4,68
Meslek mensupları aklama suçu ile mücadeledeki rollerinin bilincindedirler.	9 (%4,8)	54 (%28,9)	20 (%10,7)	49 (%26,2)	55 (%29,4)	3,46

Tablo 4.6’da katılımcıların oluşturulan yargılara katılım düzeyleri ve dağılımlar ayrıntılı bir biçimde yer almaktadır. Tablodaki sonuçlara göre kara para aklamayı önlemede etik davranış ilişkisinin etkisine yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları 4,38 gibi yüksek bir oranda katılım göstermişlerdir. Oluşturulan yargılara bağlı olarak katılım dağılımları incelendiğinde; muhasebe meslek mensuplarının temel etik ilkelere bağlı olduklarını ve kara para ile ilgili hususlarda etik davranış kapsamında hareket ettikleri veya edecekleri kanaatine ulaşılabilirlerdir.

Muhasebe meslek mensupları yapmış oldukları işlemlerden dolayı mükelleften bir ücret almaktadırlar. Ancak muhasebenin temel kavramlarından olan “sosyal sorumluluk” kavramı gereği topluma karşı da bir sorumluluğu bulunan meslek mensuplarının bu bilince sahip oldukları görülmektedir. Kara para ile ilgili yeterli seviyede farkındalığa ve bilgiye sahip olmayan meslek mensuplarının etik değerler ile ilgili yargılara yüksek katılım göstermelerinin temelinde de bu bilincin yattığı düşünülmektedir.

4.9. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri

Bir testin güvenilir olması, benzer koşullar altında yine benzer sonuçlar verebilmesi anlamına gelmektedir. Bir araştırmanın güvenilir olup olmadığını tespit edebilmek için genellikle “Cronbach Alpha” katsayısı kullanılmaktadır. Bu katsayı 0 ile 1 arasında bir değeri ifade eder. Yapılan araştırmalarda Cronbach Alpha katsayısı aşağıdaki ölçütlere bakılarak değerlendirilmektedir (Kalaycı, 2006: 405):

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek güvenilirliği düşüktür,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Tablo 4.7. Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri

Soru Grubu	Cronbach's Alpha	Değişken Sayısı
Farkındalık ve Bilgi Düzeyleri	,946	6
Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemler	,728	7
Kurumlar Arası İlişkiler ve Mücadele Gücü	,850	8
Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği	,555	6
Etik Davranış İlişkisi	,625	5

Yukarıda ki ölçek güvenilirlik ve geçerlilik değeri olan Cronbach Alpha değerinin karşılık gelen güvenilirlik değerleridir. Tablo 4.7’deki Cronbach Alpha değerleri incelendiğinde en düşük değer muhasebe meslek mensuplarının etkinliği grubuna ait olup; bu soru grubu için düşük güvenilirlik değerlendirmesi yapılırken, diğer soru grupları bakımından incelendiğinde ölçek oldukça güvenilirdir. Bir başka ifadeyle Cronbach Alpha değerlerine sahiptir denilebilir.

4.10. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi

Araştırma kapsamında yapılan Cronbach Alpha güvenilirlik analizinden sonra ölçekler arası ilişkiler korelasyon analizi ile analiz edilmiştir. Aşağıdaki tabloda detayları yer almaktadır.

Tablo 4.8. Korelasyon Analizi

	Ortalama	Standart Sapma	FBD	KPAY	KIMG	MMME	EDI
FBD	3,2272727	0,11398					
KPAY	3,7158136	0,713568	,276**				
KIMG	2,5347594	0,199884	0,101	,249**			
MMME	4,1158645	0,704363	0,04	,382**	,152*		
EDI	4,3860963	0,538004	-0,023	,220**	,193**	,288**	

**p<0,01

*p<0,05

Değişkenlerin tablodaki kısaltmalarının açıklımı şöyledir:

FBD: Farkındalık ve Bilgi Düzeyleri

KPAY: Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemler

KIMG: Kurumlar Arası İlişkiler ve Mücadele Gücü

MMME: Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği

EDI: Etik Davranış İlişkisi

Tablo 4.8’de değişken gruplarının ortalama standart sapma ve Pearson korelasyon değerleri verilmiştir. Korelasyon sonuçlarına göre kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemler ile farkındalık ve bilgi düzeyi arasında %27,6; kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücü ile kara parayı aklamayı önlemede kullanılan yöntemler arasında %24,9; muhasebe meslek mensuplarının etkinliği ile kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemler arasında %38,2; muhasebe meslek mensuplarının etkinliği ile kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücü arasında %15,2; etik davranış ilişkisi değişken grubu ile kara para aklamayı önlemede

kullanılan yöntemler, kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücü ve muhasebe meslek mensuplarının etkinliği arasındaki ilişki ise sırasıyla %22, %19,3 ve %28,8 olarak tespit edilmiş olup bu ilişkiler istatistiksel olarak anlamlıdır (* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$). Bu ilişkiler dışındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$).

4.11. Hipotezlerin Testi

Araştırmamızda Cronbach Alpha güvenilirlik analizi ve değişkenler arası korelasyon analizi yapıldıktan sonra hipotezler test edilmiştir.

4.11.1. Hipotez 1'in Testi

H_0 : Katılımcıların mesleki ünvan gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H_1 : Katılımcıların mesleki ünvan gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Tablo 4.9. Mesleki Ünvan Bakımından Farkındalık ve Bilgi Düzeyleri Tablosu

Meslek Ünvanı	N	$\bar{X} \pm s. s.$	Mann-Whitney U Test İstatistiği	p
SMMM	166	18,44±5,78	361,500	0,000
YMM	21	26,61±3,99		

Araştırmadaki 187 katılımcıdan 166 SMMM ve 21 YMM'dir. Bu iki grubun farkındalık ve bilgi düzeylerinin skor ortalamaları arasında farkındalık skor ortalamaları incelendiğinde; YMM grubunun ortalamasının SMMM'den yüksek olduğu görülmektedir. Yani, gruplar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. ($p=0,000 < 0,05$) O halde Hipotez 1 "**kabul**" edilir. YMM'lerin yaptığı işlemlerden biri bağımsız denetimdir. Denetlediği döneme ilişkin mali raporların yasal mevzuata uygunluğunu kamu adına gerçekleştirmektedir. YMM'ler

SMMM'lerin ürettiği mali bilgileri denetlediği ve bunu kamu adına yaptığı için kara paranın aklanması konusunda SMMM'lere göre anlamlı bir farkındalığa sahiptir.

4.11.2. Hipotez 2'nin Testi

H_0 : Katılımcıların mesleki unvan gruplarının muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H_1 : Katılımcıların mesleki unvan gruplarının muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Tablo 4.10. Mesleki Unvan Bakımından Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği Tablosu

Meslek Ünvanı	N	$\bar{X} \pm s. s.$	Mann-Whitney U Test İstatistiği	p
SMMM	166	24,86±3,28	1235,500	0,029
YMM	21	23,33±3,27		

Araştırmadaki 187 katılımcıdan 166 SMMM ve 21 YMM' dir. Bu iki grubun muhasebe meslek mensuplarının etkinliği skor ortalamaları incelendiğinde SMMM grubunun ortalamasının YMM'den yüksek olduğu görülmektedir ve gruplar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır. ($p=0,029<0,05$) O halde Hipotez 2 “**kabul**” edilir. Mesleki unvan bakımından muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında farklılık bulunmaktadır. Kara para ile etkin mücadele için muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak yapılacak çalışmaların yer aldığı yargılara SMMM grubu, YMM grubuna oranla daha yüksek bir katılım göstermiştir.

4.11.3. Hipotez 3'ün Testi

H_0 : Katılımcıların eğitim durumu gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H_1 : Katılımcıların eğitim durumu gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Tablo 4.11. Eğitim Durumu Bakımından Farkındalık ve Bilgi Düzeyleri Tablosu

Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X} \pm s. s.$	Kruskal Wallis Test İstatistiği	p
İlköğretim-Lise	23	18,73±5,76	8,124	0,044
Ön lisans	7	17,42±5,62		
Lisans	116	18,83±6,06		
Lisansüstü	41	6,49±1,01		

187 katılımcının 23'ü ilköğretim-lise, 7'si önlisans, 116'sı lisans, ve 41'i lisansüstü eğitim mezunudur. Eğitim grupları arasında farkındalık ve bilgi düzeyleri bakımından farklılık olup olmadığı grupların skor ortalamaları karşılaştırılarak elde edilmiştir. Katılımcılardan en yüksek skora lisansüstü grup, en düşük skor puanına önlisans grubunun sahip olduğu tespit edilmiş olup gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır.($p=0,044<0,05$) O halde Hipotez 3 “**kabul**” edilir. Muhasebe meslek mensuplarının eğitim düzeyleri arttıkça kara para ile ilgili farkındalık ve bilgi düzeyleri de artmaktadır.

4.11.4. Hipotez 4'ün Testi

H_0 : Katılımcıların meslekteki yıl gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H_1 : Katılımcıların meslekteki yıl gruplarının farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Tablo 4.12. Meslekteki Yıl Bakımından Farkındalık Ve Bilgi Düzeyleri Tablosu

Mesleki Yıl	N	$\bar{X} \pm s. s.$	Kruskal Wallis Test İstatistiği	p
1-5 yıl	25	18,24±5,23	4,062	0,398
6-10 yıl	20	18,05±6,08		
11-15 yıl	29	18,86±6,45		
16-20 yıl	31	20,32±5,94		
21 yıl ve üzeri	82	19,36±6,46		

187 kişinin 25'i 1-5 yıl; 20'si 6-10 yıl ; 29'u 11-15 yıl; 31'i 16-20 yıl ve 82'si 21 yıl ve üzeri meslek yılı olan katılımcılardan oluşmaktadır. 5 grubun ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark anlamlı değildir ($p=0,398>0,05$). O halde Hipotez 4 “red” edilir. Gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığından katılımcılar kaç yıllık mesleki tecrübeye sahip olursa olsun farkındalık ve bilgi düzeylerinin birbirine benzediği görülmektedir. Yani, muhasebe meslek mensuplarının meslekte geçirmiş oldukları süre, kara para ile ilgili farkındalık ve bilgi düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır.

4.11.5. Hipotez 5'in Testi

H_0 : Katılımcıların mükellef sayısı bakımından muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık yoktur.

H_1 : Katılımcıların mükellef sayısı bakımından muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında skor ortalamaları bakımından farklılık vardır.

Tablo 4.13. Mükellef Sayısı Bakımından Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği Düzeyleri Tablosu

Mükellef Sayısı	N	$\bar{X} \pm s.s.$	Kruskal Wallis Test İstatistiği	p
1-30	59	19,61±6,73	5,121	0,275
31-60	70	18,90±6,29		
61-90	39	19,61±4,77		
91-120	13	17,76±7,14		
121 ve üzeri	6	24,16±3,43		

187 katılımcının 59'unun mükellef sayısı 1-30; 70'i 31-60 arasında; 39'u 61-90 arasında; 13'ü 91-120 arasında ve 6'sı 121 ve üzeri mükellef sayısına sahiptir. Grup ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir farklılık yoktur. Mükellef sayısı farklı olan katılımcıların muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile skorları bakımından farklılık yoktur, aynıdır. ($p=0,275>0,05$) O halde Hipotez 5 “red” edilir.

4.11.6. Hipotez 6'nın Testi

H_0 : Katılımcıların kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 4.14. Katılımcıların Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemler İle Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerinin Regresyon Modeli

Model	R	R^2	β	p
Kara Para Aklamayı Önlemede Kullanılan Yöntemler→Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği	0,382	0,146	0,284	0,000
F=31,602; p=0,000				

Kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bir model olup; ($F=31,602$; $p=0,000<0,05$) kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlerde oluşacak bir birimlik değişim muhasebe meslek mensuplarının etkinliğinde 0,284 birimlik değişime neden olmaktadır. ($p=0,000<0,05$) O halde Hipotez 6 “**kabul**” edilir. Yani, kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere yönelik olarak oluşturulan yargılara katılım arttıkça muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine yönelik olarak oluşturulan yargılara da katılım artmaktadır.

4.11.7. Hipotez 7'nin Testi

H_0 : Katılımcıların kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H_1 : Katılımcıların kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 4.15. Katılımcıların Kurumlar Arası İlişkiler ve Mücadele Gücüne İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeyleri İle Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerine İlişkin Regresyon Modeli

Model	R	R ²	β	p
Kurumlar Arası İlişkiler ve Mücadele Gücü→Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği	0,152	0,023	0,226	0,038
F=4,384; p=0,038				

Kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bir model olup; ($F=4,384$; $p=0,038<0,05$) kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücünde bir birimlik değişim muhasebe meslek mensuplarının etkinliğinde 0,226 birimlik değişime neden olmaktadır. ($p=0,038<0,05$). O halde Hipotez 7 “**kabul**” edilir. Yani, kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne yönelik oluşturulan yargılara katılım arttıkça muhasebe

meslek mensuplarının etkinliğine yönelik oluşturulan yargılara da katılım artmaktadır.

4.11.8. Hipotez 8'in Testi

H₀: Katılımcıların farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların farkındalık ve bilgi düzeylerine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 4.16. Katılımcıların Farkındalık ve Bilgi Düzeylerine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeyleri İle Etik Davranış İlişkisine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerine İlişkin Regresyon Modeli

Model	R	R ²	β	p
Farkındalık ve Bilgi Düzeyleri→Etik Davranış İlişkisi	0,23	0,001	0,095	0,759
F=0,095; p=0,759				

Kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bir model değildir (F=0,095; p=0,759>0,05). Katılımcıların farkındalık ve bilgi seviyesine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur. O halde Hipotez 8 “**red**” edilir.

4.11.9. Hipotez 9'un Testi

H₀: Katılımcıların etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki yoktur.

H₁: Katılımcıların etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 4.17. Katılımcıların Etik Davranış İlişkisine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeyleri İle Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliğine İlişkin Oluşturulan Yargılara Katılma Düzeylerine İlişkin Regresyon Modeli

Model	R	R²	β	p
Etik Davranış İlişkisi→ Muhasebe Meslek Mensuplarının Etkinliği	0,288	0,083	0,334	0,000
F=16,739; p=0,000				

Kurulan regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlı bir model olup (F=16,739; p=0,000<0,05); etik davranış ilişkisindeki bir birimlik değişim muhasebe meslek mensuplarının etkinliğinde 0,334 birimlik değişime neden olmaktadır. (p=0,000<0,05). Katılımcıların etik davranış ilişkisine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri ile muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine ilişkin oluşturulan yargılara katılma düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. O halde Hipotez 9 “**kabul**” edilir. Yani, etik davranış ilişkisine yönelik olarak oluşturulan yargılara katılım düzeyi arttıkça muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine yönelik oluşturulan yargılara da katılım artmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya üzerinde yer alan ülkelerin bir çoğunun temel ekonomik problemlerinden biri olan kayıt dışı ekonomi, ülke ekonomileri üzerinde ciddi boyutta problemler yaratmakta ve makro iktisadi sorunların doğmasına zemin hazırlamaktadır. Ülke ekonomileri için bu denli tehlikelere sahip olan kayıt dışı ekonominin en önemli unsurlarından biri de suçtan elde edilen gelirlerdir. Suç sayılan faaliyetlerden elde edilmiş gelir olan kara para; kaynağı ve kimliği değiştirilmek suretiyle yasal ekonomi içerisine sokularak kara para aklama işlemi gerçekleştirilmiş olmaktadır. Geçmişte ülkemiz ve diğer dünya ülkeleri bu sorunla sık sık karşı karşıya gelmiştir. Bu sebeple birçok ülke, mücadeleler geliştirme yoluna gitmiş ve suç oluşmadan önlemeye yönelik eylem planlarını hazırlayarak bunları hayata geçirmiştir. Ayrıca ülkelerin bu mücadelelerinin yanı sıra uluslararası oluşum ve organizasyonlarla da kara para aklama faaliyetlerini önleme yoluna gidilmiştir. Bu durum kara para aklayıcılarının işlerini zorlaştırmıştır. Ancak küreselleşme ve teknolojinin gelişmesi ile kara para aklayıcıları da yeni yol ve yöntemler geliştirmişlerdir. Finansal ve yasal açıkları kullanan kara para aklayıcıları, genellikle avukat, muhasebeci ve mali danışman gibi uzmanlardan yardım alarak aklama işlemini gerçekleştirmektedir. Ülke ekonomileri için ciddi bir tehdit olan kara paranın, aklanması sürecinde muhasebe ve muhasebe meslek mensupları, aklayıcılar tarafından kullanılmaktadır. Hem kara paranın aklanmasında hem de kara para aklamının önlenmesinde muhasebe meslek mensupları oldukça önemli bir konuma sahiptir. Bu konum sebebiyle muhasebe meslek mensuplarına bir dizi yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülükler; müşterinin tanınması, şüpheli işlem bildirimini, şüpheli işlem bildiriminde bulunduğunu açıklamama, bilgi ve belge verme ile muhafaza ve ibrazdır. Ayrıca, muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak belirlenen etik ilkeler ile de uyulması zorunlu kurallar getirilmiştir. Bu açıklamalar ışığında; kara para aklama ile mücadelede muhasebe meslek mensuplarına ciddi görev ve sorumluluklar düştüğü görülmektedir.

Araştırmada, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının kara para aklanmasında rolü ve etik davranış ilişkisinin meslek mensupları üzerindeki etkisi ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca, bu kapsamda ankete katılan katılımcıların;

demografik özellikleri, farkındalık ve bilgi düzeyleri, kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere bakışı, kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne yönelik yargılara katılımları, muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine yönelik yargılara katılımları ve etik davranış ilişkisine yönelik yargılara katılımları ölçülmeye çalışılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen demografik özelliklerin dağılımı incelenmiştir. Araştırmaya katılanlar mesleki unvan bakımından incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanlar yaşları bakımından incelendiğinde, Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının büyük bir kısmı 31 ile 40 yaş aralığında iken diğer büyük bölümü de 51 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. 21 ile 30 yaş arasındaki meslek mensuplarının çok düşük bir orana sahip olduğu da ayrıca görülmektedir. Araştırma sonucuna göre araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının çok büyük bir bölümünün erkek meslek mensuplarından oluştuğu görülmektedir. Yine katılımcıların büyük bir bölümünün evli olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların büyük bölümünün orta yaş grubunda olması ile ilişkilendirilebilir. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının büyük bir bölümünün lisans ve lisansüstü eğitime sahip oldukları görülmektedir. Buna göre Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının eğitim seviyelerinin yüksek olduğu söylenebilir. Ancak Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir olabilme şartları incelendiğinde lisans mezunu olma şartı olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak eğitim seviyesi yüksek çıkmıştır. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının büyük bir bölümünün 21 yıl ve üzeri bir mesleki deneyime sahip olduğu söylenebilir. Meslekte geçirdikleri süre bakımından meslek mensuplarını değerlendirecek olursak mesleki bilgi ve yeterliliğe sahip olduklarını söyleyebiliriz. Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının aylık kazanılan gelir bakımından dağılımları incelendiğinde büyük bir çoğunluğunun 3000 ile 6000 TL arasında gelir elde ettiği görülmektedir. Son olarak ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının mükellef veya müşteri sayısı bakımından dağılımı incelendiğinde çoğunluğun 31 ile 60 arasında mükellef veya müşteriye sahip meslek mensuplarından oluştuğu görülmektedir.

Ankette yer alan, farkındalık ve bilgi düzeylerine yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı incelenmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının farkındalık ve bilgi seviyesine yönelik olarak oluşturulan yargılara ortalama 3,22 gibi bir oranda katılım gösterdikleri görülmüştür. Orta seviyede bir katılımı ifade eden bu oran muhasebe meslek mensuplarının farkındalık ve bilgi düzeylerinin yeterli seviyede olmadığını göstermektedir. Yani genel olarak muhasebe meslek mensupları; kara para, kara paraya ilişkin aklama aşama ve yöntemleri ile kara para ile mücadele hakkında yeterli bilgi sahibi değildir. Muhasebe meslek mensuplarının kara para aklanmasına ilişkin farkındalık ve bilgi düzeylerinin artırılması amacıyla mesleki kuruluşlar tarafından eğitim, seminer, çalıştay gibi programlar düzenlenerek meslek mensuplarının eğitimlerine ağırlık verilmelidir. Merkezi otorite tarafından da bu eğitim programlarının desteklenmesi; farkındalık ve bilgi düzeyini artırarak, aklama suçu ile mücadelede muhasebe meslek mensuplarının etkinliğini sağlayacaktır. Aksi halde kara para ile mücadele noktasında yeterli bilgi ve farkındalığa sahip olmayan meslek mensupları, kara para aklayıcıları tarafından iradelerinin dışında kullanılarak aklama işleminin bir parçası haline getirilebilirler.

Kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı incelenmiştir. Kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlere yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları, ortalama 3,71 gibi yüksek bir oranda katılım göstermişlerdir. Buna göre muhasebe meslek mensuplarının, kara para aklamayı önlemede kullanılan yol ve yöntemlerin (müşterinin tanınması, şüpheli işlem bildirim, bilişim araçlarıyla takip ve izleme, ihbar gibi) etkin olduğu yönünde görüş bildirdiği anlaşılmaktadır. Kara para hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan muhasebe meslek mensupları, aklamayı önlemede kullanılan yol ve yöntemlerin etkin olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Meslek mensuplarının güvenilir müşterilerle çalışmayı tercih etmesi ve şüpheli bir işlemin yetkili mercilere bildirilmesi noktasında sorumlu davranması gibi sebeplerden dolayı böyle bir sonuç çıktığı düşünülmektedir. Teknolojik gelişmeler yüzünden sürekli değişen kara para aklama yol ve yöntemleri ile mücadele edebilmek için bu suçla mücadele yöntemlerinin de sürekli olarak geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir.

Kara para aklamayı önlemede kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne yönelik oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı incelenmiştir. Kara para aklamayı önlemede kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücüne yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları, ortalama 2,53 gibi orta seviyede bir oranda katılım göstermişlerdir. Bu katılım derecesine göre; kara para aklamayı önlemede kurumlar arası ilişkiler ve mücadele gücünün muhasebe meslek mensupları tarafından pek yeterli görülmediği anlaşılmaktadır. Mesleki kuruluşlar (mesleki oda ve dernekler), aklama suçu ile mücadele eden MASAK ve devletin diğer ilgili oluşumlarıyla ilişkisini üst seviyede tutarak, ortak çalışmalar düzenleyerek, aklama ile mücadele kapsamında karşılıklı bilgi alışverişlerinde bulunmalıdır. MASAK ve diğer yetkili merciler de mesleki kuruluşlar kanalıyla muhasebe meslek mensuplarına eğitici programlar düzenleyerek, bu suç karşısında meslek mensuplarının farkındalığını artıracak faaliyetler içerisinde olmalıdırlar.

Kara para aklanmanın önlenmesinde muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı incelenmiştir. Buna göre; kara para aklamayı önlemede muhasebe meslek mensuplarının etkinliğine yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları 4,11 gibi yüksek bir oranda katılım göstermişlerdir. Yargılara olan katılım dağılımları incelendiğinde; muhasebe meslek mensuplarının, kara para aklanmanın önlenmesinde meslek mensuplarına yönelik olarak yapılacak çalışmaların etkinliği daha artıracak kanaatinde olduğu görülmektedir. Ayrıca, muhasebe meslek mensupları; muhasebe kayıt sisteminde yeni yöntemlerin geliştirilmesi, işbirliklerinin artırılması, ikramiye sisteminin işlerlik kazandırılması ve rotasyon gibi yargılara yüksek oranlarda katılımlar göstermişlerdir. Muhasebe kayıt sisteminde kara para aklamayı önleyici yöntemler ve düzenlemeler yetkililer tarafından geliştirilmelidir. Kara para aklama suçunun tespitine ve ortaya çıkarılmasına yönelik olarak, muhasebe meslek mensupları için ikramiye sistemine işlerlik kazandırılabilir. Araştırmada, muhasebe meslek mensupları ile yapılacak işbirliklerinin aklama suçunun önlenmesinde etkili olacağı görülmektedir. Araştırmamız bu yönde yapılacak olan çalışmalara ve düzenlemelere ışık tutacaktır.

Kara para aklamanın önlenmesinde etik davranış ilişkisine yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensuplarının katılım düzeylerinin dağılımı incelenmiştir. Buna göre; kara para aklamayı önlemede muhasebe meslek mensuplarının etik davranış ilişkisinin etkisine yönelik olarak oluşturulan yargılara muhasebe meslek mensupları 4,38 gibi yüksek bir oranda katılım göstermişlerdir. Oluşturulan yargılara bağlı olarak katılım dağılımları incelendiğinde; muhasebe meslek mensuplarının temel etik ilkelere bağlı oldukları görülmektedir. Aklama suçunun önlenmesine yönelik olarak muhasebe meslek mensuplarının, etik davranış ilişkisi kapsamında hareket ettikleri veya edebilecekleri yorumuna ulaşılabilmektedir. Kara para ile ilgili farkındalık ve bilgi düzeyleri pek yeterli olmayan muhasebe meslek mensuplarının etik davranış ilişkisi kapsamında kara para ile ilgili oluşturulan yargılara katılımlarının yüksek seviyede olmasını; bir kişinin etik değerlere sahip olmasının, farkındalık ve bilgi düzeyinden ziyade o kişinin etik algısı ile alakalı olmasıyla açıklayabiliriz.

Sonuç olarak, Konya ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının farkındalık ve bilgi düzeylerinin yeterli seviyede olmadığı görülmüştür. Büyük bir çoğunluğu lisans ve lisansüstü eğitim derecelerine sahip olan meslek mensuplarının, diğer yandan kara para ile ilgili farkındalık ve bilgi düzeyleri pek yeterli değildir. Bu noktada muhasebe meslek mensuplarına kara para aklama suçu ile ilgili özel eğitimler verilmesi gerektiği görülmektedir. Farkındalık ve bilgi düzeylerinde meydana gelecek artışların, aklama suçunun önlenmesinde muhasebe meslek mensuplarına daha etkin roller katacağı düşünülmektedir. Kara para aklamayı önlemede kullanılan yöntemlerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi, aklama suçu ile mücadelede muhasebe meslek mensuplarının etkinliğini artıracığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan kurumlar arası ilişkilerin artırılmasına yönelik olarak gösterilecek çabaların da muhasebe meslek mensuplarının kara para aklama ile mücadeledeki etkinliğini artıracığı sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki etik ilkelerin de kara para aklama ile mücadelede muhasebe meslek mensuplarının etkinliğini artırdığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda Konya ilinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin kara para aklama ile mücadelede daha etkin rollere sahip olabilmesi ve mücadelenin başarısı için gerekli düzenleme ve işbirliklerinin yapılması, meslek mensupları ile ilişkilerin artırılmasının ülkemiz

adına faydalı sonuçlar doğuracağı tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulguların yorumlanması, çıkarımlar yapılması ve önerilerde bulunulması Konya ilinde faaliyet gösteren hiçbir Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşaviri bağlayıcı nitelikler taşımamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, Hasan, (2009). “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesinde Muhasebe Meslek Elemanlarının Rollerini Ve Sorumlulukları”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Nisan, s.33-56.
- Akar, Yıldırım, (1997). “Karaparanın Aklanması”, 1.Baskı, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları No:90, Ankara.
- Akarsu, Bedia, (1984). “Felsefe Terimleri Sözlüğü”, 3.Baskı, Ankara: Savaş Yayınları.
- Aksakal, Mehmet, (2008). “Karapara Aklama Suçu İle Organize Suçu Ve Terörizmin Finansmanı Suçu Arasındaki İlişki Ve Mücadele Yöntemleri”, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bandırma.
- Aksoy, Musab,(2018). “Kripto Para Birimleri İle Kara Para Aklama Ve Terörizmin Finansman Riskinin FATF Tavsiyeleri Çerçevesinde İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, Finans Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aydınşakir, Esen,(2008). “Kara Para Aklamayla Mücadele”, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı, Aydın.
- Aykın , Hasan, (2010). “Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu”, Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Aykın , Hasan, (2008). “Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirimi Sistemi”, Bankacılar Dergisi , no. 65, Haziran, s.37-65.
- Başak, Ramazan, (1998). “50 Soruda Karapara Ve Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi”, Cilt Yayın No:206, Türkiye Bankalar Birliği.
- Bilen, Abdulkadir ve Yunus, Yılmaz (2014). “Muhasebe Mesleğinde Etik Ve Etik İlgili Çalışmalar”, Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Sayı 6, s. 57-72.
- Bostancı, Faruk ve Kadioğlu,Eyüp (2009). “Sermaye Piyasası Suçları (Manipülasyon ve İçerden Öğrenenlerin Ticareti)”, ResearchGate, Mayıs, https://www.researchgate.net/publication/281446781_Sermaye_Piyasasi_Suc_lari_Manipulasyon_ve_Icerden_Ogrenenlerin_Ticareti, Erişim Tarihi, 15.12.2018.

- Buhr, Manfred ve Kosing, Alfred (1999). “Bilimsel Felsefe Sözlüğü”, 2.Baskı, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Çakın, Harun Murat (2019). “Türkiye Ve Dünya Boyutlarıyla Kara Para Gerçeği Ve Aklama Suçu”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Çaldağ, Yurdakul, ve Ayanoğlu, Yıldız (2006). “Genel Muhasebe”, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çelik , Kayahan,(2011). “Kara Para Aklama Suçuyla Ulusal Ve Uluslararası Düzeyde Mücadele Ve Türkiye Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Erzurum.
- Çelik, Kuntay, Koçağra, Selen Işıl ve Güler, Kadir (2000). “Karapara Aklama Tanımı,Aşamaları,Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar”, Ankara: MASAK Yayın No:1.
- Çiftçi, Yavuz, ve Çiftçi, Birgül, (2003). “Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği (Türkiye'deki Düzenlemeler Ve Uluslararası Düzenlemelerle Karşılaştırılması)”, Muhasebe Ve Denetime Bakış Dergisi,Eylül, s.79-96.
- Daştan, Abdulkerim,(2009). “Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri Ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi”, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt 26, Sayı 1, s.281-311
- Daştan, Abdulkerim,(2011). “Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Önlenmesindeki Rolü: Doğu Karadeniz Bölgesine Yönelik Bir Araştırma” Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 25, Sayı:2, s.181-206.
- Dönmez, Uğur,(2010). “Karapara ve Türkiye'de Karaparanın Aklanması İle Mücadele”, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans Ve Bankacılık Anabilim Dalı, İstanbul.
- ECB, (2015). “Virtual Currency Schemes- a Further Analysis”, European Central Bank,
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemesen.pdf>,
 Erişim Tarihi, 16.12.2018.
- Er, Mustafa,(2012). “Türkiye'de Kara Para Aklamayı Önlemede Jandarmanın Etkisinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı, Niğde.

- Erdem, Eyyüp,(2018). “Türkiye Ve Avrupa'nın Kara Para Aklanması İle Mücadele Yöntemlerinin Mukayeseli Olarak İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, Finans Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ergül, Ergin, (2001). “Karapara Endüstrisi ve Aklama Suçu”, Ankara: Yargı Yayınevi.
- Esen, M.Fevzi, (2016). “Vakalarla İçeriden Öğrenenler Ticareti Tarihi Ve Düzenlemeleri”, Journal Of Accounting,Finance And Auditing Studies, no. 2/3, s.158-184.
- FSA, (2001). “The Money Laundering Theme”, http://www.fsa.gov.uk/pubs/other/money_laundering.pdf , Erişim Tarihi, 2.09.2018.
- GİB,(1992). “1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Genel Uygulama Tebliği”, <https://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/eski/muhsisteb1ekmuh1.html>, Erişim Tarihi, 27.04.2019.
- Güner, Sedat,(2003). “Organize Suç Örgütleri, Kara Para Ve Aklanması”, 1.Basım, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Hatcher, Tim,(2004). “Environmental Ethics As An Alternative For Evaluation Theory İn For-Profit Business Contexts”, Evaluation and Program Planning, no. 27, s.357-363.
- İpek, Halim,(2000). “Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması”, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Kalaycı, Şevket,(2006). “SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri”, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Katkat Özçelik, Münevver,(2018). “Kara Para Aklama İşlemleri Ve Kara Para Aklama İşlemlerinin Önlenmesinde Muhasebecinin Rolü”, Muhasebe, Finans Ve İktisat Araştırma Örnekleri, Ed. Ali Acaravcı, Ankara: Nobel Kitap, s.59-82.
- MASAK,(2017) “Faaliyet Raporu 2017”, Ankara.
- Mavral, Ülker,(2003). “Karapara, Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları”, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.
- MEB,(2006). “T.C. Milli Eğitim Bakanlığı MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) Tüm Alanlar Meslek Etiği”, Ankara : T.C.Milli Eğitim Bakanlığı.

- Melnik, Steven V,(2003). “Accountants’ Anti–Money–Laundering Responsibilities”, The CPA Journal, Volume:73, Issue:12, New York: State Society of CPAs.
- Miynat, Mustafa, ve Duramaz, Selim (2012). “Türkiye’de Karapara İle Mücadelede Mali Kurumların Rolü”, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10, no. 2, s.98-115.
- Selimoğlu, Seval K, (2006). “Türk Muhasebe Uygulamalarında Etik”, Mali Çözüm Özel Sayı, s.437-456.
- Sırma, İbrahim, ve Saldanlı, Arif, (2015). “Kara Para Aklamada Sermaye Piyasası Araçları'nın Kullanımı”, İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, no.3, s.108-118.
- Taşdelen , Aziz,(2004), “Vergi Hukuku Kurallarının Karaparanın Aklanmasının Önlenmesindeki Önemi”, Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları ve Önlenmesi Yolları 19.Türkiye Maliye Sempozyumu, Belek/Antalya: s.508-553.
- TBB,(2003). “Karaparanın Aklanması Suçu ile Mücadele ve Bankaların Yükümlülükleri”, Yayın No:235, Aralık, İstanbul: TBB Yayınları.
- TDK, “Güncel Türkçe Sözlük”, <http://www.sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 25.04.2019.
- TDK, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=182587, Erişim Tarihi: 18.09.2018.
- Tekin , Bülent, (2001). “Yeraltı Ekonomisinde Kaçakçılık-Karapara İlişkisi Ve Türkiye Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Isparta.
- Toraman , Cengiz, Abdioğlu, Hasan ve İşgüden, Burcu,(2009). “Aklama Suçunun Önlenmesine Yönelik Çabalar: Adli Muhasebecilik Mesleği Ve Uygulamaları”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: XI, Sayı: I, s.17-55.
- TÜRMOB,(2013). “Muhasebe Meslek Mensupları İçin Etik Kurallar El Kitabı”, Uluslararası Muhasebe Meslek Mensubu Etik Standartlar Kurulu.
- Uçan , Raşit, ve Güner, Ümit, (2017a). “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun Kapsamındaki Yükümlülükleri”, TÜRMOB.

- Uçan , Raşit, ve Güner, Ümit, (2017b). “Yeminli Mali Müşavirlerin 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun Kapsamında Yükümlülükleri”, TÜRMOB.
- Ünsal, Ahmet, (2008). “İşletmelerde Muhasebe Yöneticilerinin Etiksel Karar Süreci”, KMU İİBF Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 14, s.1-19.
- Üstün , Oktay, (2008a). “5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun İle Getirilen Temel Değişiklikler”, Bankacılar Dergisi, Sayı:64, s.43-50.
- Üstün, Oktay, (2008b). “Karapara Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Uluslararası Girişimler Ve Araçlara Toplu Bakış”, Bankacılar Dergisi, Sayı 65, s.19-36.
- Vural, Handan, (2010). “Kara Para Aklama Suçu İle Mücadelede Adli Muhasebecilik Mesleği”, Yüksek Lİsans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Yazıcı, Ayla, (2005). “Karapara Aklamanın Ekonomi Üzerindeki Etkileri”, Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, no.1, s.73-82.
- Yazıcı, Ayla, (2008). “Yeni Karapara Aklama Yöntemleri Olarak Akıllı Kartlar Ve İnternet”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, no. 2, s.153-168.
- Yıldız, Gülsevil, (2010). “Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği Ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama”, Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı 36, s.155-178.
- Yılmaz, Sacit,(2006). “Karaparanın Aklanması ve Türkiye Boyutu”, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Kütahya.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklamanin-asamaları/58>, Erişim Tarihi, 09.11.2018.
- <http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-yontemleri/59>, Erişim Tarihi, 07.12.2018.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5549.pdf>, Erişim Tarihi, 11.11.2018.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5549.pdf>, Erişim Tarihi, 20.05.2019.
- <https://www.hmb.gov.tr/yukumlulukler>, Erişim Tarihi, 29.05.2019.

- <https://www.hmb.gov.tr/masak-gorev-ve-yetkiler>, Erişim Tarihi, 27.05.2019.
- <https://www.hmb.gov.tr/masak-koordinasyon-kurulu>, Erişim Tarihi, 30.05.2019.
- <https://www.hmb.gov.tr/mali-eylem-gorev-gucu>, Erişim Tarihi, 31.05.2019.
- <https://www.hmb.gov.tr/ulusal-mucadele>, Erişim Tarihi, 28.05.2019.
- <https://www.hmb.gov.tr/uluslararası-mucadele>, Erişim Tarihi, 28.05.2019.
- <https://kriptokoin.com/bitcoin-kara-para-cezasi/>, Erişim Tarihi, 15.05.2019.
- <https://vergidosyasi.com/2017/03/18/alternatif-havale-yontemi-hawala/>, Erişim Tarihi, 14.12.2018.
- http://www.mfa.gov.tr/uluslararası-ekonomik-sorunlar-_mayis-2007_.tr.mfa, Erişim Tarihi, 15.02.2019.
- <https://medium.com/@simabaktas/elektroni%CC%87k-para-di%CC%87ji%CC%87tal-para-sanal-para-kri%CC%87pto-para-nedi%CC%87r-av-sima-baktas-c0ea08213a35>, Erişim Tarihi, 16.12.2018.
- <http://www.mahfiyegilmez.com/2016/04/ky-offshore-bankaclg.html>, Erişim Tarihi, 10.12.2018.
- https://www.turkhukuk sitesi.com/makale_831.htm, Erişim Tarihi, 12.12.2018.
- <https://www.egm.gov.tr/kom/baskanligimiz-tarihce-ve-tanitim>, Erişim Tarihi, 20.05.2019.
- <https://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/#d.en.11223>, Erişim Tarihi, 18.11.2018.
- <http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-sucu/57>, Erişim Tarihi, 18.09.2018.
- http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_1.pdf, Erişim Tarihi, 11.11.2018.
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/01/20080109-4.htm>, Erişim Tarihi, 22.05.2019.
- <http://www.resmigazete.gov.tr/>, Erişim Tarihi, 19.09.2018.
- <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=1395&pkanunnumarasi=4208>, Erişim Tarihi: 3.12.2018.